

II. TÜRKE EĞİTİMİ BÖLÜMLERİ ÇALIŞTAYI

Lisansüstü Eğitim - Dersler

19 Nisan 2013 Sakarya Üniversitesi

SAKARYA
ÜNİVERSİTESİ

SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

II. TÜRKÇE EĞİTİMİ
BÖLÜMLERİ ÇALIŞTAYI
Lisansüstü Eğitim-Dersler

(19 Nisan 2013 Sakarya Üniversitesi)

SAKARYA
ÜNİVERSİTESİ

Lisansüstü Eğitim-Dersler

Sakarya Üniversitesi Yayınları: 94

Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınları: 4

ISBN: 978-605-4735-14-4-94

II. Türkçe Eğitimi Bölümleri Çalıştayı: Lisansüstü Eğitim-Dersler

Yayına Hazırlayanlar: İsmail GÜLEÇ, Alpaslan OKUR

Kapak tasarımı: Celal Alpdoğan

Sayfa tasarımı: Recep GÜLEÇ

Düzeltili: Tuğba DEMİRTAŞ, Fatih Mehmet TULUMCU, Feride
İDİ

Baskı: Sakarya Üniversitesi Basımevi, Esentepe SAKARYA

© 2013 Temmuz, Sakarya

Bu kitabın her türlü basım-yayın hakkı Sakarya Üniversitesine
aittir.

Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Hendek Kampüsü E Blok K2 Hendek SAKARYA

Tel: 0 (264) 614 2554 Belgegeçer: 0 (264) 295 7492

E-posta: egitim@sakarya.edu.tr

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

Sunuş

İlkini 13 Mayıs 2011 tarihinde yaptığımız Türkçe Eğitimi Çalıştayı'nın ikincisini 19 Nisan 2013 tarihinde gerçekleştirdik. İki yılda bir olmak üzere çalıştaylarımızı devam ettirmek niyetinde olduğumuzu, Türkçe Eğitimi Bölümü olarak böyle bir organizasyonu gerçekleştirmekten onur duyduğumuzu belirtmek isterim.

İlk çalıştayımızda Türkçe Eğitimi Bölümleri Lisans Ders Programlarını geniş bir katılımcı grubuyla tartışmış, günün sonunda programda görülen yetersizlikler tespit edilerek bir sonuç bildirisi ile duyurmuştuk. Bu çalıştayda sunulan kimi bildirimleri ve konuşmaları *Sakarya Üniversitesi Journal of Education*'da yayınlamıştık. Bu yılki çalıştayda ise lisansüstü dersleri kendimize konu olarak seçtik. Gün boyu süren ve oldukça verimli geçen çalıştayımızda Türkçe Eğitimi Lisansüstü Eğitim Programları irdelenmiş ve ilginç sonuçlarla karşılaşmıştır. Bu sonuçları elinizdeki bu kitapçıkta sizlerle paylaşıyoruz.

Söz uçar, yazı kalır, geleneğimizde sıkça tekrar edilen güzel bir sözdür. Biz de bizden öncekilerin söyledikleri bu güzel söz gereğince çalıştayda konuşulanlar kaybolmasın, uçmasın diye yazıya döktük. Geçen sefer dergimizde yayınlamıştık. Bu sefer müstakil bir kitapçık olarak yayınlamaya karar verdik.

Çalıştayımızın verimli ve başarılı bir şekilde gerçekleşmesini en başta yurdumuzun dört bir tarafından gelerek çalıştayımızı teşrif eden katılımcılara borçluyuz. Onlar, hem sunumları, hem de yorumlarıyla çalıştaya renk kattılar. Herbirine ayrı ayrı teşekkür ederim.

Lisansüstü Eğitim-Dersler

İkinci teşekkürü ise Sakarya Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümüne etmek gerekiyor. 1998 yılında kurulan bölümde halen 1 profesör, 2 doçent, 4 yardımcı doçent, 2 öğretim görevlisi ve 4 araştırma görevlisi bulunuyor. Türkçe Eğitimi doktora ve yüksek lisans programının yanı sıra Yabancılara Türkçe Eğitimi Tezsiz ve Tezli Yüksek Lisans Programları ile ülkemiz üniversite ve eğitim camiasına hizmet vermektedir. Bölümümüzün bu günlere gelmesinde emeği geçen bölümün kurucusu ve uzun yıllar bölüm başkanlığı yapan Mehmet Emin Agar başta olmak üzere emeği geçen herkesi takdirle anmak gerekiyor.

Çalıştayın duyurulmasından elinizdeki bu kitapçığın yayınlanmasına kadar geçen sürede özveriyle çalışan ve övülesi bir gayret gösteren başta bölüm başkanı Doç. Dr. Havva Yaman olmak üzere Yard. Doç. Dr. Alpaslan Okur'a, Yard. Doç. Dr. Mehmet Özdemir'e, Yard. Doç. Dr. Mustafa Altun'a, Dr. Mehmet Gedizli, Erdal Özcan, Tuğba Demirtaş, Fatih Tulumcu, Feride İdi, Nahide İrem Azizoğlu'na ve çok değerli öğrenci arkadaşlarımıza can ü gönülden teşekkür ediyorum.

Böyle olgun bir bölümde çalışıyor olmanın verdiği mutlulukla, çalıştay bildirilerinin yer aldığı bu kitapçığın lisansüstü derslerin tanzimine ışık tutmasını temenni ediyorum.

Doç. Dr. İsmail GÜLEÇ

Enstitü Müdürü

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

PROGRAM

9: 30-9: 45 Açılış Konuşmaları

Doç. Dr. İsmail GÜLEÇ (Enstitü Müdürü)

Prof. Dr. Rahmi Karakuş (Eğitim Fakültesi Dekanı)

I. Oturum: 10. 00- 11.45

Oturum Yöneticisi: Prof. Dr. Aziz KILINÇ

10. 00- 10.15 I. Oturum Açılış Sunumu

Yrd. Doç. Dr. Alpaslan OKUR

Katılımcılar

Prof. Dr. Firdevs GÜNEŞ

Prof. Dr. Ahmet KIRKKILIÇ

Doç. Dr. Eyyup COŞKUN

Yrd. Doç. Dr. Latif BEYRELİ

11. 45-12. 15 Soru ve Yorumlar

12. 15-14. 15 ÖĞLE YEMEĞİ

II. Oturum: 14:15-16:30

Oturum Yöneticisi: Prof. Dr. Firdevs GÜNEŞ

14. 15- 14. 30 II. Oturum Açılış Sunumu

Doç. Dr. Havva YAMAN

Katılımcılar

Prof. Dr. Aziz Kılınç

Prof. Dr. Ahmet Kırkkılıç

Prof. Dr. Vügar Sultanzade

Doç. Dr. Suat Urgan

16. 00 -16. 15 Soru ve Yorumlar

16. 15-16. 30 Çay Arası

KAPANIŞ VE DEĞERLENDİRME

16. 30-17. 00 Tüm Konuşmacılar

Lisansüstü Eğitim-Dersler

KATILIMCILAR

Prof. Dr. Firdevs GÜNEŞ	Bartın Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet KIRKKILIÇ	Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Aziz KILINÇ	Çanakkale 18 Mart Üniversitesi
Prof. Dr. Vügar SULTANZADE	Doğu Akdeniz Üniversitesi
Prof. Dr. Firdevs KARAHAN	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Rahmi KARAKUŞ	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. İsmail GÜLEÇ	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Havva YAMAN	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Eyyup COŞKUN	Mustafa Kemal Üniversitesi
Doç. Dr. Suat UNGAN	Karadeniz Teknik Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Latif BEYRELİ	Marmara Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Alpaslan OKUR	Sakarya Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Dilek FİDAN	Kocaeli Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Mehrali CALP	Ağrı İ. Çeçen Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Sait TÜZEL	Çanakkale 18 Mart Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Mehmet TOK	Çanakkale 18 Mart Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Mustafa DURMUŞ	TOBB ETU Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Mehmet ÖZDEMİR	Sakarya Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Mustafa ALTUN	Sakarya Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Bekir İNCE	Sakarya Üniversitesi
Dr. Mehmet GEDİZLİ	Sakarya Üniversitesi
Öğrt. Gör. Erdal ÖZCAN	Sakarya Üniversitesi
Arş.Gör. Tuğba DEMİRTAŞ	Sakarya Üniversitesi
Arş.Gör. Fatih M. TULUMCU	Sakarya Üniversitesi
Arş.Gör. Feride İDİ	Sakarya Üniversitesi
Arş.Gör. N. İrem AZİZOĞLU	Sakarya Üniversitesi
Arş. Gör. Eren YILMAZ	Çanakkale 18 Mart Üniversitesi
Arş. Gör. Mazhar BAL	Çanakkale 18 Mart Üniversitesi
Okt. Elif AYDIN	Bülent Ecevit Üniversitesi

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

AÇILIŞ KONUŞMALARI

Doç. Dr. İsmail Güleç

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Çok değerli hocalarım, meslektaşlarım ve öğrenciler,

Hepiniz hoş geldiniz. Sözlerimi Türkçe Eğitimi Çalıştaylarının ikincisini gerçekleştirmekten ve Sakarya Üniversitesinde siz değerli akademisyenlerle Türkçenin temel sorunlarını tartışma imkânı bulabildiğimiz için kıvanç duyduğumuzu ifade ederek başlamak istiyorum.

Biz ilk defa iki sene önce Türkçe Eğitimi Bölümleri olarak ortak sorunlarımızı tartışmak, çözüm önerileri getirmek ve ortak bir strateji belirlemek için bir çalıştaylar dizisi başlatmak istedik. İki sene önce ilk defa lisans programı ile ilgili olan ilk çalıştayımızı yaptık. İlk çalıştayımızda birtakım acemiliklerimiz oldu. Bir sonraki çalıştayın nerede yapılacağı konusunda iki değerli hocamızın talebi oldu. Maalesef hocalarımız yapmak istediklerini söyledikleri ve üstlendikleri halde çalıştayın ikincisini gerçekleştiremediler. Dolayısıyla biz de onlar varken öne çıkmak istemedik ve geçen seneyi çalıştay yapmadan kapatmış olduk. Ama bundan sonra işi şansa bırakmayacağız. Her sene inşallah Türkçe Eğitimi Bölümlerinin bir sorununu konu alan çalıştaylarımıza devam edeceğiz ve bunları daha sonra kitaplaştıracamız.

Bugün burada, çalıştayların ikincisinde lisansüstü programlarda olması gereken dersleri sizlerle hep beraber

Lisansüstü Eğitim-Dersler

tartışacağız. Umuyorum ve temenni ediyorum ki çalıştayımızın sonunda hem yüksek lisans programlarında hem de doktora programlarında bir Türkçe Eğitimi yüksek lisans ve doktora öğrencisinin, alması gereken dersler konusunda en azından asgari müştereklerde buluşuruz. %40-50 de olsa bir benzerlik sağlayabilirsek ve bundan sonra açılacak programlarda ve mevcut programların güncellemeleri esnasında derslerimizin birbirine biraz daha yaklaştırırsak mutlu olacağız ve kendimizi başarılı addeteceğiz.

Hepinizin malumu olduğu üzere bizim Türkçe Eğitimi bölümü diğer disiplinlere göre oldukça yeni sayılıyor. Diğer disiplinlerin tarihi daha eski olduğu için daha oturmuş programları, kadroları, yetişmiş elemanları var. Türkçe Eğitimi bölümleri açılınca Türkoloji ve filoloji bölümlerinden bazı hocalar transfer edildi. Türkoloji bölümünden transfer edilen hocaların alanları dil ise dil bölümünden dersler ağırlıklı olmaya başladı. Eski edebiyattan ise eski edebiyat, halk edebiyatından ise halk edebiyatı ağırlıklı olmaya başladı. Veya dil eğitiminden gelen hocalarımız dil bilim ve dil eğitimiyle ilgili dersler koymaya başlayıp bu sefer alanı hepten dışarıda bırakır gibi oldular. Dolayısıyla Türkçe Eğitiminin böyle bir şanssızlığı oldu. Ama çok şükür artık Türkçe Eğitimi alanında doktora yapan öğrenci sayısı ve doçent sayısı artmaya başladı. Kendi içinde bir bütünlük oluşturmaya başladı. Bundan sonra Türkçe Eğitiminin kendine has -her ne kadar diğer bölümlerden istifade etse de - diğer disiplinlerden de destek alarak kendi doğrultusunda ve kendi doğruları içinde lisansüstü programların olması gerektiğini düşünüyoruz.

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

Bu programların doktora derslerinin her üniversitede aynı olması tabii ki beklenemez. Bu üniversite ruhuna aykırı. Bunun farkındayız. Seçmeli dersler, farklı dersler olacak. Ancak bununla beraber Türkçe eğitimi bölümünde doktora yapmış olan arkadaşlarımızın bilmesi gereken müşterek hususların da olması lazım. Eğer birisi Türkçe Eğitimi bölümünden doktora yapmışsa şunları, şunları yapabilir veya şunları bilebilir dedikten sonra o yapabileceğini düşündüğümüz dersler konusunda hepimizin aynı şekilde davranması gerektiği kanaatindeyim. Tabii bunlar, müşterek dersler %50-60 oranını geçmemeli. Kaları, %40 kadarı da yaşamış olduğumuz şehrin, hoca kadromuzun çalışma alanları, çalışmış olduğumuz üniversitenin öncelikleri göz önüne alınarak çeşitlilik gösterebilir. Bu alanın zenginliği olacaktır. Buna kimsenin itiraz edeceğini düşünmüyorum. Ama sizlerin de onaylayacağınızı düşündüğüm asgari bir müşterekte buluşmamız ve programda mutlaka olması gerektiği konusunda hemfikir olacağımız dersler vardır ve eminim sizler de çok farklı düşünüyorsunuz.

İşte bugünkü programda bizler bunun adımını atmak için toplandık. Temelde herkes en azından doktora için konuşacak olursak şu alandaki dersleri bütün Türkçe eğitimi öğrencileri almalıdır diyebilirse, dersleri, ders sürelerini, doktora süresi iki dönem mi olsun üç dönem mi olsun dört dönem mi olsun yoksa kaç dersle yeterliliğe geçelim, öğrenci doktora ders döneminde yedi ders mi alsın, dokuz ders mi? Buna benzer uygulamalarda da standarda gidebilirsek çok iyi olacak. Mesela biz Sakarya'da 3 dönem ders okutuyoruz. Çanakkale 2 dönem okutur, Ankara 4 dönem okutabilir, üniversiteler

arasında her şey aynı olacak diyemeyiz. Ancak aradaki farklar çok olursa başka sıkıntılar olabiliyor. Bu konuları inşallah gün boyu tartışarak öğleden önce yüksek lisans öğleden sonra da doktora programlarında bir model, bir şablon tespit edebilirsek en azından doktora yapmış bir öğrencinin bilmesi gereken konuları tespit edebilirsek kendimizi kazançlı hissedeceğiz. Bundan sonra -bizim bu önümüzdeki ay bölüm olarak program güncellemelerimiz olacak- bu çalıştaydan çıkan sonuçlar ve görüşler doğrultusunda ilk olarak Sakarya Üniversitesi, çalıştay sonucuna göre programlarını güncelleştirmeye çalışacaktır. İnşallah böylece Türkiye'de bütün Türkçe Eğitimi bölümlerini de en azından bir noktada birleştirmiş oluruz. Bu vesileyle tekrar hepinize bu yağmurlu günde şehirlerinizden kalkıp buraya kadar gelip derdimizi bizlerle paylaşıp görüşlerinizle katkıda bulunacağınız için çok teşekkür ediyorum. Çalıştayımızın başarılı geçmesi dileklerimi yineliyor ve sizleri saygıyla selamlıyorum.

Prof. Dr. Rahmi Karakuş

Eğitim Fakültesi Dekanı

Hoş geldiniz. İkincisine de katılmış olmaktan dolayı kendimi bahtiyar addediyorum. Birincisine de katılmıştım. Bu çalıştayların İsmail Bey'in de dediği gibi uzun aralıklarla değil de daha sık ve neticelerinin de tartışılarak yapılması sanırım daha iyi olur. Türkçe öğretiminin lisans ve lisansüstü eğitimi hakkında bir iki yargıyı işin doğrusu sizinle paylaşmak isterim. Türkiye'de çok ciddi bir değer erozyonu söz konusu. Burada kendi lisans eğitimini dikkate alanlar geçmişte bu günün lisans eğitimindeki yargılarda bunu fark ederler. Bir

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

erozyon var. Lisansüstünde biz bu erozyonun sonuçlarını çok acı alırız. Özellikle yüksek lisans ve doktora da senatoda ye alan doktora tezlerini dikkate alarak söylüyorum. Muhteva hassasiyeti olarak bir şey söyleyemem ama dil hassasiyeti bakımından tezlerin iyi olmadığını görüyorum. Bu neden kaynaklanıyor? Biz galiba bu işi sadece Milli Eğitimi nazara alarak yürütüyoruz. Belki diğer programların lisansüstü eğitimlerinde de Türkçe öğretiminin uzmanlık alanlarına göre çalışılması bir gereklilik gibi duruyor. Bu sebeple bir müesseseleşme yolundaki bu çalıştayı tüm üniversiteleri ilgilendiren Türkçe ifade etme, Türkçe yazma konularına da açılarak devam edeceğini ümit ediyorum. Dün burada bir çalıştay daha vardı. Ben ona da katıldım. Felsefe ve Edebiyat çalıştayı. Ben Türkçeci ya da Eğitim Bilimci değilim. Ben felsefeciyim. Hem eğitim hem dil söz konusu olduğunda ülkemizin ihtiyaç duyduğu disiplinler arası yetiştirme, disiplinler arası çalışma, disiplinlerin birbirinden istifade ederek makale kitap vb. ürünler ortaya koyması istenilen seviyede değil diye düşünüyorum. Bu yüzden Türkçe eğitiminin lisans ve lisansüstü programları dikkate alınırken Eğitim Bilimleri ve Türkoloji kavramlarının daha geniş anlamda değerlendirilmesinin faydalı olacağını düşünüyorum. Yıllar önce Türkçe bölümünde ben Felsefeye Giriş dersi anlattım. Hem öğrenciler hem ben çok keyif aldık o dersten. Hem öğrencilerin hem benim karşılıklı öğrendiğimiz bir ders olmuştu. Ben biliyorum ki batı felsefesinde son dönemin büyük filozofları filolojiden felsefeye geçtiler. Bunların en ünlülerinden biri Nietzsche'dir. Hala deşifre edilmeye çalışılan Nietzsche klasik anlamda bir dil bilimci ve dil alanının içerisinden tüm insanlıkla ilgili söylemleri inşa etmeye çalışan

Lisansüstü Eğitim-Dersler

birisidir. Wittgenstein'ı bilirsiniz. Wittgenstein yine dil içerisinden, dil ile ilgili çalışmalarla felsefe yapan birisidir. Diyorum ki Türkçe eğitiminde lisans ve lisansüstünde en azından anlama, yorumlama ve analitik düşünme becerileri bakımından felsefeden de faydalanılabilir. Hatta bu konuda gecikildiğini düşünüyorum. Diğer bir husus: Bugün sabahleyin detaylarını çok iyi öğrenemediğim bir haberle güne başladım. Pedegolojik formasyonla ilgili uygulamanın fen edebiyat fakülteleri söz konusu olduğunda devam edeceğiyle ilgili. Bu şu demek: Dil öğretimi söz konusu olduğunda uzmanlığımızı sadece kendi lisans alanımıza değil başka lisans alanlarına özellikle Türk Dili ve Edebiyatı alanlarına açmak zorundayız. Kritik bir süreç. Bir yandan siyasilerin karar verdiği bir işleyiş. Diğer yandan akademik ya da bilimsel sorumluluk olarak bizim sırtımızda olan bir durum bu. Sözün kısası burada yürütülen çalıştayın sanıyorum sadece kendi öğretim alanımdaki lisans ve lisansüstü durumuyla ilgili değil bunu aşan sonuçları olacağını düşünüyorum. Umarım başarılı bir mesai gerçekleşir. Çok teşekkür ediyorum.

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

1. OTURUM

Oturum Açış Sunumu

Yrd. Doç. Dr. Alpaslan Okur:

Saygıdeğer Hocalarım, Kıymetli misafirlerimiz hepinizi saygıyla selamlıyorum. İyi sabahlar dileyerek hoş geldiniz diyorum. Davetimizi kırmayarak değişik üniversitelerimizden ve uzak yerlerden çalıştayaımıza teşriflerinizden dolayı da teşekkür ediyorum. Biraz sonra yüksek lisans ve öğleden sonra da doktora programlarında konu daha ayrıntılı olarak işlenecek ama genel durumu görmek için ve konuşmacılarımızın bu durum üzerinden de görüşlerini aktarmak için rakamlarla bir takım istatistik durumlarla Türkçe eğitimi bölümleriyle ilgili gerek lisans gerekse lisansüstü bilgileri sizinle paylaşmak istiyorum *(Tablolar ve grafikler eşliğinde sunumuna devam eder.)*:

2012 kılavuzuna göre Türkiye'de toplam 173 üniversite mevcut. Bunların 107'si devlet 66'sı vakıf üniversitesi. Yine Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde 5 üniversite var. Toplam 178 üniversite mevcut. Türkçe öğretmenliği bazında aldığımızda %26'sında Türkçe Öğretmenliği bölümü mevcut. Yani her 4 üniversiteden birinde Türkçe Öğretmenliği bölümü var. Yine Türkçe öğretmenliği alanında öğretim elemanı sayısına baktığımızda, bu rakamlar tam olarak doğru olmasa da, +-2 gibi bir yanılma payı olabilir, çünkü bölüm sayıları ve varlıkları 2012 ÖSYM kılavuzundan, kadro durumları da internet sayfalarından ve ulaşabildiklerimize bizzat ulaşılarak alındı, yakın sonuçlar. Yine 2010 yılında Sait Bey (Tüzel),

Lisansüstü Eğitim-Dersler

Abdurrahman Bey (Küçük) ve Mehmet Bey (Kurudayıoğlu) tarafından yapılan bir bildiri vardı. Oradaki rakamlarla karşılaştırdığımızda kadro dağılımlarında az bir yükselme olduğunu görüyoruz.

Tablo 1: Türkçe Öğretmenliği Bölümlerindeki Unvanlara Göre Öğretim Elemanlarının Dağılımı

Unvan	Aded	Yüzde
Profesör	34	%7
Doçent	59	%12
Yardımcı Doçent	187	%39
Öğretim Görevlisi	84	%18
Araştırma Görevlisi	113	%24

Tablodan da görüldüğü gibi toplamda 477 öğretim elemanı mevcut olup bunların 280'i öğretim üyesi, 197'si de diğerlerinden (araştırma görevlisi, öğretim görevlisi, okutman, uzman) oluşmaktadır. Yüzdeler diliminde de görüleceği gibi en fazla alanı %39 (187 kişi) yardımcı doçentler kapsamaktadır.

Tablo 2: Alanlara Göre Akademik Unvanların Dağılımı

Unvan	Toplam sayı	Türkçe Eğitimi	Türkçe Eğitimi Dışı
Profesör	34	1	33
Doçent	59	20	39
Yardımcı Doçent	187	62	125
Toplam	280	83	197

34 profesör, 59 doçent ve 187 yardımcı doçentten oluşan 280 öğretim üyesinin dörtte birinden daha azının Türkçe öğreticisi olması dikkati çeken bir diğer husustur. Gerek yardımcı doçentlerde gerek doçentlerde doktora veya

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

doçentliği Türkçe öğretiminden olanların oranı üçte bir civarındadır.

Tablo 3: Türkçe Öğretmenliği Bölümlerine Göre Öğretim Elemanlarının Dağılımı (2013)

Üniversite	Prof.	Doç.	Yrd. Doç.	Öğr. Gör. *	Arş. Gör.	Toplam
Abant İzzet Baysal	0	2	9	2	1	14
Adıyaman	0	0	2	0	3	5
Adnan Menderes	0	0	1	0	1	2
Afyon Kocatepe	0	2	1	1	5	9
Ağrı İbrahim Çeçen	0	0	4	1	2	7
Ahi Evran	1	0	5	1	2	9
Akdeniz	0	0	2	0	1	3
Aksaray	0	0	1	3	3	7
Amasya	0	0	2	5	3	10
Atatürk	4	4	5	0	0	13
Balıkesir	1	2	3	1	2	9
Bartın	0	0	3	0	1	4
Başkent	3	1	3	5	2	14
Bölent Ecevit	0	0	2	1	3	6
Canik	0	0	1	0	0	1
Celal Bayar	0	0	3	3	2	8
Cumhuriyet	0	0	3	0	3	6
Çanakkale On Sekiz Mart	2	2	6	0	2	12
Çukurova Üniversitesi	0	1	1	1	1	4
Dicle	1	0	2	0	2	5
Doğu Akdeniz	0	1	4	3	0	8
Dokuz Eylül	0	1	6	2	3	12
Dumlupınar	0	1	3	0	3	7
Düzce	0	0	2	0	0	1
Ege	1	0	3	1	2	7

Lisansüstü Eğitim-Dersler

Erciyes	0	4	1	0	2	7
Erzincan	1	1	7	2	2	13
Fırat	1	1	3	0	2	7
Gazi	3	5	5	2	2	17
Gaziantep	0	1	3	1	2	7
Gaziosmanpaşa	0	2	2	1	0	5
Giresun	0	2	2	3	1	8
Girne Amerikan	1	3	1	4	0	9
Hakkari	0	0	0	1	4	5
İnönü	2	2	2	2	1	9
İstanbul	2	0	2	1	1	6
İstanbul Aydın	0	0	3	1	0	4
Kafkas	0	0	1	2	2	5
Karadeniz Teknik	2	2	1	4	3	12
Kastamonu	2	0	3	1	2	8
Kırıkkale	0	1	4	0	3	8
Kilis Yedi Aralık	0	0	4	0	3	7
Kocaeli	0	0	2	0	0	2
Konya Necmettin Erbakan	1	3	4	0	2	10
Marmara	1	1	4	6	5	17
Mehmet Akif Ersoy	0	0	5	0	1	6
Mersin	0	1	3	2	1	7
Mevlana Üniversitesi	0	2	3	1	1	7
Muğla	1	3	3	0	4	11
Mustafa Kemal	1	2	5	0	2	10
Muş Alparslan	0	0	1	1	3	5
Niğde	0	1	2	0	3	6
On Dokuz Mayıs	1	0	2	1	6	10
Pamukkale	1	2	3	4	2	12
Sabahattin Zaim	0	1	2	0	1	4
Sakarya	1	2	4	3	3	13
Siirt Üniversitesi	0	0	1	0	0	1
Trakya	0	0	3	0	1	4
U.A. Kıbrıs Üniversitesi	0	0	0	0	0	0

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

U.A. Kıbrıs Üniversitesi	0	0	0	0	0	0
Uludağ	0	0	3	3	0	6
Uşak	0	1	3	0	1	5
Yakın Doğu	0	0	3	7	0	10
Yıldız Teknik	0	1	6	0	1	8
Yüzüncü Yıl	0	0	4	1	0	5
GENEL TOPLAM	34	61	187	84	114	480

Tablodan da görüldüğü gibi öğretim üyeleri bazında değerlendirecek olursak bazı üniversiteler YÖK ölçütlerine göre (3 öğretim üyesi olmadığı için) öğrenci alamayacak durumdadır. Yine pek çok üniversitede öğretim üyesi toplamı on ve altındadır. Elimizdeki bu verilere göre sadece Abant İzzet Baysal, Atatürk, Çanakkale Onsekiz Mart ve Gazi üniversitelerinde on ve üzerinde öğretim üyesi bulunmaktadır.

Lisansüstü Programların Dağılımı (Genel)

Ülkemizde mevcut 64 lisans bölümünden 36'sında yüksek lisans bulunmakta, 13'ünde doktora bulunmaktadır. Yani mevcut bölümlerin hemen hemen yarısında (%56) yüksek lisans programları var, beşte birinde (%20) ise doktora programları var. Aşağıdaki tabloda da lisansüstü programların üniversitelere göre dağılımı daha net bir şekilde gösterilmiştir.

Tablo 4: Lisansüstü Programların Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversite	YL	YTÖ	Doktora
Abant İzzet Baysal	Var	Yok	Yok
Afyon Kocatepe	Var	Yok	Yok
Ahi Evran	Var	Yok	Yok
Ankara	Var	Yok	Var

Lisansüstü Eğitim-Dersler

Atatürk	Var	Yok	Var
Balıkesir	Var	Yok	Yok
Başkent	Var	Var	Yok
Bülent Ecevit	Var	Yok	Yok
Cumhuriyet	Var	Yok	Yok
Çanakkale 18 Mart	Var	Var	Var
Dokuz Eylül	Var	Var	Var
Dumlupınar	Var	Yok	Yok
Ege	Var	Yok	Yok
Erciyes	Var	Yok	Yok
Erzincan	Var	Yok	Yok
Fırat	Var	Var	Yok
Gazi	Var	Var	Var
Gaziantep	Var	Yok	Yok
Hacettepe	Yok	Var	Yok
İnönü	Var	Var	Yok
İstanbul	Var	Var	Var
KTÜ	Var	Yok	Yok
Kırıkkale	Var	Yok	Yok
Konya Necmettin Erbakan	Var	Var	Yok
Marmara	Var	Yok	Var
Mersin	Var	Yok	Yok
Muğla	Var	Yok	Yok
Mustafa Kemal	Var	Yok	Yok
Niğde	Var	Yok	Yok
19 Mayıs	Var	Yok	Yok
Pamukkale	Var	Yok	Yok
Sakarya	Var	Var	Var
Uşak	Var	Yok	Yok
Yakın Doğu	Var	Yok	Yok
Yıldız Teknik	Var	Var	Yok
Yüzüncü Yıl	Var	Yok	Yok

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

Tabloda da görüldüğü gibi lisansüstü programlarda yüksek lisans ve doktoranın yanı sıra *Yabancılara Türkçe Öğretimi* diye bir program daha mevcuttur. Fakat bu programın bulunması gereken yer ile ilgili bazı belirsizlikler vardır. Çünkü yeni olan ve git gide daha da önem kazanan bu alanın yüksek lisansı hangi program çatısında olacağı tartışmaya açık bir şekil almaktadır. Normalde Türkçe Öğretmenliği çatısı altında olması beklenen bu program, şu anda -tespit edilebildiği kadarıyla- 8 üniversitemizde yüksek lisans programı olarak mevcuttur. Fakat bunların bir kısmı hiçbir bölüm çatısı altında olmayan bağımsız birer program olarak yer almakta (Dokuz Eylül ve İstanbul Üniversitesi), bir kısmı Türkçe Öğretmenliği çatısı altında bir Anabilim dalı olarak yer almakta (Gazi, Başkent, Çanakkale ve Sakarya üniversiteleri), bir kısmında da Yabancı Diller Bölümü (Yıldız Teknik Üniv.) çatısı altında bir ABD olarak yer alırken Hacettepe Üniversitesi'nde ise Türkiyat Enstitüsü içinde bir program olması dikkat çekicidir.

Doktora programları içerisinde üzerinde durulacak hususlardan biri, sadece Ankara Üniversitesinde lisans programı olmamasına rağmen doktora programlarının bulunmasıdır. Dikkat çeken diğer husus ise, Biri Sosyal Bilimler, diğeri Eğitim Bilimleri olmak üzere iki ayrı enstitüde iki ayrı program çatısı altında iki tane doktora programının bulunmasıdır.

1. OTURUM: YÜKSEK LİSANS

OTURUM BAŞKANI

Prof. Dr. Aziz KILINÇ

OTURUM KONUŞMACILARI

Prof. Dr. Firdevs GÜNEŞ

Prof. Dr. Ahmet KIRKILIÇ

Doç. Dr. Eyyup COŞKUN

Yrd. Doç. Dr. Latif BEYRELİ

Prof. Dr. Aziz KILINÇ

İçimizde bu alanda emek veren gönül veren arkadaşlarımız var. Güzide bir topluluk. Bu, çalışmaların ilki değil. İsmail Bey'in şöyle bir özelliği var. Elini taşın altına koyuyor. Bu ilk değil. Dolayısıyla bu girişken tavrından dolayı kendisini takdir ediyoruz. Onu destekliyoruz. Alpaslan Bey ve Havva Hanım da çok gayretliler. İçimizde, oturumumuzda görev alan Firdevs Güneş de bu alanın etkin isimlerindedir. Buraya gelemeyen Abdurrahman (Güzel) Hocamın da emeği, hakkı çoktur. Buradan ona saygılarımı sunuyorum.

Lisans öğretimi çok önemli ancak lisans öğretimi daha çok bilginin paylaşıldığı bir ortam. Ama bunu destekleyen lisansüstü programlardır. Bilginin paylaşılmasından ziyade bilginin üretildiği programlardır. Eğitimde çok farklı kuramlar var. Bu samimi gayretle adımların atılması lazım. O açıdan böyle çalıştaylara her zaman ihtiyaç var. Asıl ayrıntılar burada konuşulmalı. Büyük kongrelerde her alanda konuşuluyor.

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

Böyle daha lokal programlarda sorunlar birebir konuşuluyor. Söz uçar yazı kalır. Buradan dağıldıktan sonra bu çalıştayı ürünlerinin basılmasına sevindim. İsmail Bey'le birkaç benzerliğimiz var. Ahmet (Kırkklıç) Hocayla hem Türkçe bölümü hem enstitü müdürüyüz. Burada çok değerli hocalarım var. Ben sözü daha çok uzatmak istemiyorum. Firdevs (Güneş) Hocama söz veriyorum:

Prof. Dr. Firdevs Güneş

Sayın dekanım, enstitü müdürüm, değerli hocalarım, sevgili gençler, bu alana gönül verenler! Hepinize saygılarımı sunarak başlamak istiyorum ve teşekkür etmek istiyorum. Güzel bir çalıştay. Bu işe el atılmış, bu işe başlanmış. Katılan hocalarımız da zamanını ayırdı geldi. Onlara da teşekkür ediyoruz. Bunların devamını da istiyoruz. Bu çalışmalara çok geç kalınmış. Türkiye ve Türkçe eğitimi adına ben çok üzülüyorum. Türkçe öğretimi (1-5) programı yaptıktan sonra bu üzüntüm hızla artmaya başladı. Burası Türkiye ve Türkçe öğretmenliğinde çok ciddi sıkıntılar var. Eğitim Bilimleri oturmuş, mühendislikler oturmuş, diğer dallar oturmuş. Az önce hocam sayıları verdi. Çok iyimser bir tablo gördüm. YÖK'e bir rapor verdiğimde bu rakam daha azdı. Lisans, yüksek lisans, doçentlik alanına baktığımız zaman sayılar çok daha az. Edebiyatçı çok, ama Türkçe öğretmeni yetiştirememişiz, bunun için üzüntü duydum. Bu alanda çok geç kalmışız. Bu konunun bir an önce çözülmesi gerekiyor. Dolayısıyla hem eleman yetiştirme, hem bugünkü konumuzda, tartışma konumuzda, sıkıntı var. Lisans programında ciddi sıkıntılarımız var. Önce bir mevcut duruma bakalım. Türkçe öğretimi bilimsel yöntemlere dayanıyor mu

ya da bilimsel yöntemlerle öğretiliyor mu? Türkçe ile ilgili bir makale alıyorum. Hiç teorisi, yaklaşımı yok. Hiçbir teorik yaklaşıma dayanmıyor. Olay türü yazılar. Bu bilimsel mi diye bakıyorum. Bilimsellik sıkıntımız var. Bir metin nasıl seçilir hep bunun tartışması var. Türkçeyi hangi metinle öğretilim. Bunlar ayrı bir sorun. Dinleme, okuma, yazma, görsel okuma nasıl verilir, dünya anlamayı öğretiyor biz öğretmiyoruz. Kitaplarımızda var: Okuduğumuzu anladık mı? Cevap verelim. Tamam, cevap vereceğim ama bunun yolunu yöntemini öğretmediniz ki. Böyle bir sıkıntımız var. Öğrenme öğretme süreciyle ilgili tartışma var. Türkçe nasıl öğretilir? Hangi yöntem teknikleri kullanıyoruz? Ölçme değerlendirme zaten ayrı bir sorun. Bir de teknolojik gelişmeler zorluyor. Kâğıt ve kitap 2010'da öldü. Ekran okuma ekrandan, yazma geliyor. Biz eskiden kitap yazarken çok sayıda kâğıt harcardık şimdi tek sayfa harcamadan kitap yazıyoruz.

Okuma araştırmalarımızda da sorun var. Kütüphaneden alırsanız okur gözükiyorsunuz ama internetten okuyunca okur değilsiniz. E-kitap okursanız okur gözükmüyorsunuz bu da bir sıkıntı. Bu tartışmaları yapacağız, ayrıntılarını göreceğiz peki bizim vizyonumuz ne olsun? Biz Türkçe öğretimi bölümünü nereye götürüyoruz, Türkçe eğitimi nereye gidiyor? Nerede olmalı? Bu hedefleri belirlememiz lazım. Dünyadaki dil öğretimlerini inceliyorum. Dünya ne yapıyor bu konuda diye. İngilizce dünya dili oldu. Tüm dünya bunu kabul ediyor. Bir milyondan fazla kelimesi var. İnternet dili. İnterneti açtığımız zaman bütün bilgiler İngilizce veriliyor. Hızlı bir yükselişi var. Dünyada herkes en az altmış İngilizce kelimeyi biliyor. Örneğin dolar, kola, hamburger gibi. İngilizce bilim

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

dili. Bir de eğitim dili. Okul öncesinde İngilizce öğretilmeye başlanıyor. Almanca ve Fransızca bilim dili olma özelliğini kaybetmek üzere. Çok azaldı yayınları. Sırada Korece, birazcık Rusça vb. Türkçe zaten hiç hesapta yok. Ve yeni bir iddiası var İngilizcenin. Gelecekte tek dil kalacak. O da İngilizce olacak. Geriye kalan on dilin kelimesinin yarısından çoğu İngilizce olacak. Türkçe yok sırada. Kelimeleri teknolojiyle yayıyor. Örneğin CD'yi kimse başka bir dile çeviremiyor. EMAR diyoruz herkes anlıyor. Fransızca ve Almanca İngilizcenin bu gelişimine ayak uydurarak ayakta kalmaya çalışıyor. Bu süreçte Türkçeyi nasıl daha iyi öğretebiliriz, nasıl ayakta kalabiliriz?

Bunların yol ve yöntemlerini bulmamız lazım. Birinci hedefimiz bu olmalı; Türkçeyi gelecek nesillere iyi öğretmek ve ayakta kalmasını sağlamak. PISA araştırmalarına ortaokul öğrencileri katılıyor. Bu araştırmalarda şu sonuç çıktı: Hep okumada Finlandiya birinci. Güney Kore, Japonca ilk sıralarda yer alıyor. İngilizce hiç ilk sıralarda yer alamıyor. İlk sıraları almayı çok isterdi. Çok önemli. Defalarca yapılan PISA araştırmalarında sondan eklemeli diller; okuma, anlama, düşünme, zihinsel becerileri geliştirme ve beyin işlemlerinde daha başarılı çıktı. Dünya bunu kabul ediyor. Bunlar Korece, Fince, Japonca. Yani Almanca, İngilizce Fransızca ilk sıralarda yer almıyor. Biz Türkçede gayret edersek ilk sıralarda yer alabiliriz, bizim dil yapımız çok uygun. Bizde Türkçeyi çok iyi öğretebiliriz. Türkçeyle zihin becerilerini geliştirebilmemiz çok kolay. Çünkü hep sondan ekleme yapıyoruz. Sondan eklediğimiz için heceleri birleştirerek kelime yapıyoruz. Heceleri birleştirerek anlama daha kolay. Yapı daha kolay.

Ama iyi yöntem ve teknikleri kullanabilmemize de bağlı. Bunu bizim yapabilmemiz için dünya hangi yaklaşımla öğretiyor, hangi yöntemleri kullanıyor, bunu iyi bilmemiz lazım. Ben şu yönleri de inceliyorum; Finlandiya'daki Türk çocukları bu araştırmalara giriyor ve dünyada en iyi anlayan çocukların aldığı puanları alıyorlar. Ama Türkiye'deki çocuklarımız sonlarda kalıyor. Finlandiya bizim Türk çocuklarına daha iyi anlama, okuma ve düşünmeyi öğretiyor. Demek ki burada süreç çok önemli.

Aynı yapı Kore'de de görünüyor. Demek ki öğretme faktörü önemli. Dil problemi yok. Bizim uyguladığımız yol ve yöntemlerde sorunlarımız var. O halde Türkçeyi lütfen dünyadan koparmayalım. Dünya dili nasıl öğretiyor. Binlerce yol, yöntem ve tekniği var bunlardan hangisi Türkçeye uyar/uymaz bunu araştırıp kullanalım. İkinci amacımız bu olmalı. Bunların ayrıntılarını yine konuşacağız. Bir lisans programı demek, Türkçe öğretimi programı demek, öğretmen yetiştiriyorum demektir. Öğretmen yetiştirmek demek bir, alan eğitimi iki, meslek eğitimi üç, genel kültür eğitimi demektir. Üçünün harmanlamasıdır. Genel kültür de sıkıntımız yok öğretiyoruz. Meslekte de sıkıntı yok. Ama alan noktasında ortak noktayı bulamıyoruz.

Türkçenin alanı nedir? Türkçede alan eğitimi nedir? Aslında bu da çok açık. Dünya bunu veriyor. 1. Dinleme Eğitimi. Bunu derinlemesine öğretmek gerekiyor. 2. Konuşma Öğretimi 3. Yazma Öğretimi 4. Okuma Öğretimi. Okuma öğretimin sayısız yaklaşımı ve yöntemi vardır. Ve inanın Amerika'da yüz binin üzerinde araştırması var. Ben yüz binini aldım daha hepsini okuyamadım. O kadar çok. Sadece Fransa'da okuma

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

araştırmaları enstitüsünde yapılan 30 binden fazla okuma araştırması var. Bizim bunlara ulaşmamız lazım. Bizim okuma, yazma, dinleme, konuşma, görsel okuma tartışmamız var. Bunları bilimsel anlamda oturtmamız lazım. Lisans programımıza bakıyorum. Bazı dersler var; edebiyata kayıyor. Tamam, olsun. Edebiyat da gerekli. Ama öğretirken ayrıntısına iniyoruz ve Türkçe öğretiminin ağırlığını oraya kaydırıyoruz. Osmanlı Türkçesi. Tamam, okusun, okumasın demiyorum. Olmalı da. Ama bunu sanki yüksek lisansa mı kaydırmalıyız. Lisansta Osmanlı Türkçesi okuyan kişi mezun olduktan sonra ortaokulda Osmanlı Türkçesiyle ilgili hiçbir şey öğretmez. Dinleme, konuşma, anlamayı öğretmek zorunda. Okuma öğretmek zorunda.

Yine ortaokul öğrencisine biz Türkçeyi iyi öğretmezsek zaten Osmanlı Türkçesini anlayamaz. Derin metinleri anlayamaz. Hatta dil bilgisini bile anlayamaz. Dinlemenin okumanın derinliklerine inmek gerek. Doçentlik sınavı yapıyoruz gelenler konuşmıyor. Konuşma ve yazma becerileri yeterli değil. Sen kendini geliştirememişsin diyoruz. Konuşmada, yazmada önce kendimizi geliştirmemiz gerekiyor. Bu nedenle Türkçede alan bilgisinde birlikte olmamız gerekiyor. Eski Türk Edebiyatı acaba programda mutlaka olmalı mı? Bunları da düşünmemiz lazım. Hayır, bunlara karşı değilim, zorunlu olur seçmeli ders olur, öğrenci bilsin. Ama uygulamada ağırlık buraya kayıyor. Bu açık mı, burada hem fikir miyiz? (Ahmet Kırkkılıç araya girer; hayır) Türkçeye mi ağırlık veriyoruz, edebiyata mı kayıyor. Yeni Türk Dili Edebiyatı bölümlerimiz var. Bir alan karışması oluyor. Bir orada bir burada oluyor.

Her iki bölümde de aynı ağırlıkta aynı dersler Acaba hangisi doğru diye düşünüyorum.

Türkçe öğretmenliğinde yeterli eleman olmadığı için Edebiyat'tan ve diğer bölümlerden eleman alınıyor, alınmalıdır da, boş kalacak değil. Ama yavaş yavaş bu alan kendi elemanlarına ve kendi temel becerilerine doğru gitmeli. Dil bir beceri diyoruz. İletişimsel yaklaşım diyoruz. Peki, beceri nasıl öğretilir? Okuma becerisi nasıl öğretilir? Konuşma becerisi nasıl öğretilir? Beceri öğretimi yapan eğitim fakültesi var mı acaba? Ben bunu da sorguluyorum. Çoğu yerde beceri öğretimi biliniyor mu?

Üniversitelerimizde Bologna sürecimiz var. Bologna sürecine göre biz üniversite programlarını güncelliyoruz. Bologna sürecinde, öğrenci bilgi, beceri, yetkinlik, tutum vb. öğrenecek diyor. Türkçe programlarının hepsinde var. Sakarya Üniversitesi'nin de çok güzel program ve raporları var. Acaba beceri öğretimi yapılabilir mi? Tutumlar, yetkinlik diyoruz. Bunlar da ayrı bir konu. Acaba bunlar gerçekten öğrenciye öğretiliyor mu? Acaba bu konuda çok uzman mıyız? Sadece öğretmen yetiştirmek zorunda değiliz. Bazı dersler harmanlanabilir. Ama yüksek lisans ve doktora da daha özgün konular olmalı. Yüksek lisans ve doktora programlarını inceliyoruz. Tabi hoca kendi alanına göre bir ders verdiği için bir bütünlük yok. Başından sonuna kadar derinlemesine bir dinleme dersi, konuşma dersi, okuma dersi artık bunlar doktora olmalı ve derinliğine inilmeli.

Peki, dünya hangi dersleri öğretiyor? Dünya ninnilerin yeni doğmuş bebeklere etkisini inceliyor. Ve hakikaten de çok

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

etkili. Dünya yeni doğan bebek hemşire ile annenin sesini ayırt ediyor mu bunu araştırıyor. Ve annenin dil eğitimindeki önemini ölçüp tartışıyor. Dünya; lise mezunu anne-babaların çocukları ile üniversite mezunu anne-babaların çocuklarının dil düzeylerini karşılaştırıyor. Okuma yazma bilmeyen veya eğitim düzeyleri düşük ailelerin çocuklarının üç yılda kaç kelime duyduğunu, ve ailenin eğitim düzeyine göre aradaki farkı ölçüyor. Daha sonra okul öncesinde okuma yazma bilmeyen ve eğitimi düşük ailelerden gelen çocukların fazla kitap okuyarak çok kelime duymasını ve ilkokula başlarken diğerlerinin düzeyine ulaşması için program oluşturuyor. Dünyada bu çalışmalar da var. Dünya, dili zihni geliştirme olarak alıyor. Türkçe zihni geliştirmeye çok uygun bir dil. Anlama, düşünme, okuma, sorgulama, ilişki kurma yapmaya çok uygun. Biz çıkarım yapma tekniğini çok oturtamadık. Özetle ilgili geçen Gazi'de bir tez yapıldı. Öğretmen özet yapmayı bilmiyor. Öğretmen bilmediği için öğrenci de yapamıyor. Bu çok basit bir örnek. Çok basit yöntem ve tekniklerde sıkıntılarımız var. Peki, nasıl çözeceğiz?

Biz eğitim fakültesinden öğretmen alıyoruz. Eğitim bilimlerinin hocaları genel eğitim yöntem ve tekniklerini anlatır. Anlatım, soru-cevap, tartışma vs. bu teknikleri öğretir. Türkçenin dil öğretim yöntemleri ise farklıdır. Alana özgü yöntemleri Türkçeciler çalışacak, bunları geliştirecek. Şimdi etkinlik yaklaşımıyla Türkçeyi etkinliklerle öğretiyoruz. Bir dizi etkinlik veriyoruz. Diller için Avrupa ortak başvuru metni bunu öngörüyor. Aktif öğrenme, çocuğun daha iyi öğrenmesi için uygun ve biz de yoğun bir şekilde kullanıyoruz. Metin konusunda metin öğretimini çok yapıyoruz. Alıyoruz bir edebi

metin. Metinde Ayşe ne yaptı, Ali ne yaptı, şöyle mi yaptı böyle mi yaptı, anlama sorularını soruyoruz, metnin içeriğini öğretiyoruz. Ve bitiriyoruz. Metindeki yapıyı, olayı, konuyu ezberletip öğretiyoruz. Ondan sonra diyoruz ki Türkçe öğrettik. Bu Türkçe öğretimi değil metin öğretmektir.

Bir çocuğun Türkçeyi geliştirmesi için okuma becerisini dinleme becerisini geliştirmesi lazım. Metnin ayrıntılarını öğrenecek tabii. Metinden hareketle geliştirmesi lazım. Çocuk metnin ana fikrini çıkarabiliyor mu? Metinden hareketle bir çıkarım yapabiliyor mu? En büyük sıkıntı metin bulmaktır. Niye metin bulmaktır? Düz mantıkla yazılmış metinler, film mantığı. Ayşe yolda giderken ayağı taşa takıldı, düştü. Dil bilgisinde de kapının kolu, pencerenin camı, hep aynı. O da değişmiyor. Ezbere çok uygun bir yapı var. Farklı metinler olmalı. Yeni başladı. Tarihi, kültürel, eski metinleri tanıtmak istiyoruz. Mevlana ile ilgili çocuk düzeyine uygun bir metin bulmak zor. Âşık Veysel ile ilgili bir metin bulmak zor.

İşte bunlar bizim Türkçecilerin konusu olmalı. Çocuk edebiyatı. Evet, güzel bir Çocuk edebiyatı var. Tamam, güzel ama Çocuk Edebiyatında ne çalışılması gerekiyor. Çocuk bu metni anlayabilir mi? Çocuğun ilgilerini bilmek, özelliklerini bilmek gerekir. Biz çocuk edebiyatçılarla da toplantı yaptık. Soruyoruz. Sen neye göre yazıyorsun. Kafama göre yazıyorum diyor. Yazamazsın. Çocuğun özelliğini bilmiyorsun. Yaşın yetmiş geçmiş. Belli bir yaşta. Yakınlarında hiç çocuk görmemiş. Oturuyor odaya. Çocuk edebiyatı yazıyor. Olmaz öyle şey. Çocuğun ilgilerini bilecek. Neyi sever, neyi sevmez? Çocuk bir sıkıntıyla karşılaştığında bunu nasıl çözebilir?

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

Sorgulama metni zor buluyoruz. Yani zihin becerilerini geliştiren metinlere şiddetle ihtiyacımız var.

Sorgulama gösteren, çıkarım veren, düşünme tekniklerine yönlendiren metinler çok az. Yok demiyorum. Var ama çok az. Sorgulama, çıkarımı veren farklı düşünme tekniklerine yönlendiren metinlere çok ihtiyacımız var. Zaten birkaç metin var hep onları koyuyoruz. Türkçe eğitimi kitaplarındaki metinler hep tekrardır. Bir Van Gölü metni vardır. Çocuk orta okul birinci sınıfta okur, orta okul ikinci sınıfta. Ortaokul bir, iki, üç hep aynı metin. Mesela *Son Kuşlar* metni. Bu kadar aciz miyiz? Bütün bunları toparlamamız gerekiyor.

Ve ölçme değerlendirme. Testler yanlış. Çoktan seçmeli testler beceriyi ölçmez. Çoktan seçmeli testler bilgiyi ölçer. Beceriyi ölçecekseniz okutacaksınız, yazdıracaksınız, işlem yaptıracaksınız, konuşturacaksınız. Performans ödevi proje vb yaptırmanız lazım. Ama test nedense aldı başını gidiyor. Test bilgiyi ölçüyor. Yalnız testte şöyle bir dezavantaj var. 100 soruluk bir testte her soru için beş seçenek veriyoruz. Bu seçeneklerden dördü yanlış. Testlerle sürekli iç içe olan çocuk doğrudan ziyade yanlış öğrenir. Yüz doğru okursa dört yüz de yanlış cevap okur. Türkçede testle çocuk doğrudan ziyade yanlış öğrenir. Bu açık mı? Testler tüm dünyada eleştiriliyor. Dünya terk etti, uygulamıyor. Ancak ÖSS, KPSS gibi merkezi sınavlarda durum farklı. Benim bahsettiğim durum öğretmenin 1-8 sınıflarda ölçme değerlendirme tekniklerini kullanması, test kullanmaması. PISA araştırmalarında da öyle. %30 test kullanılıyor. Açık uçlu soru soruyorlar. Ve metinler uzun, üç- beş sayfalık metin. Biz de kısa metinlere çocukları alıştırmışız. Yukarısını özetliyoruz altında da açıklama

yapıyoruz. PISA araştırmalarına katılan Türk çocukları üç sayfalık uzun metinlerde anlamı takip edemiyor, cevaplayamıyor, kısa metinlere alıştığı için. O yüzden metinleri uzatmalıyız. Orijinal metin vermek durumundayız. Ölçme değerlendirmede durum bu.

Bir diğer konu da teknoloji. Teknoloji dil öğretimini çok zorluyor. Cep telefonlarıyla okuyoruz. Bilgisayardan okuyoruz. Her gün gelen iletiler, mesajlar var bunları okuyoruz, web sayfalarından okuyoruz. Bunlara yazı yazıyoruz. Cebe gelen mesajlar kitap olur diyenler var. Doğrudur. Teknoloji her şeyi değiştiriyor. Yazma, okuma, dinleme, konuşma ve görsel okuma diye bir alanımız var. Dünya PISA araştırmalarında harita soruyor. Haritadan anlam çıkar diyor. Bizimkiler hiç çıkaramıyor. Biz de koyduk efendim sosyal bilgiler dersi mi diyorlar. Ama öğrenci bunu nasıl anlayacağını Türkçede öğrenecek. Fen bilgisi sosyal bilgisi derslerinde öğretmen bunu anlatmak zorunda değil. Dolayısıyla bu görsel okuma ve görsel sunu dediğimiz alan da Türkçenin içinde olmalıdır. Peki, ben teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. Ahmet Kırkkılıç

Her şeyden önce tertip komitesine, Sayın İsmail Bey'e, Alpaslan Bey'e, Havva Hanım'a ve çok kıymetli hocalarıma, katılımcılara hem hoş geldik hem hoş geldiniz diyorum. Sağlık afiyetler diliyorum. Firdevs (Güneş) Hoca Hanımdan sonra ben ne söyleyeyim. Elbette neredeyse %100'üne katılmak konumundayız. Sadece düşünceyi belirtmek adına bir ara "hayır" lafzı kullandım haklı olduğumu da düşünüyorum. Önce Sayın Dekan tezlerin iyi olmadığını söyledi. Biz de öyle

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

kabul ediyoruz. Bununla ilgili düşüncelerimizi daha sonra söyleyeceğiz. Gene Türkçe öğretiminin uzmanlık alanlarına göre dağıtımının yapılması hususunda bir ifadede bulundu. Elbette söylediklerine katılıyoruz. Ayrıca gündemi takip ederek pedagojik formasyonun fen edebiyatlar için gündeme geldiğini ifade buyurdu. Dolayısıyla Türkçenin de buna ayak uydurması gerektiğini belirtti kendine göre bazı tedbirler alması gerektiğini ifade ettim. Firdevs Güneş Hoca Hanım tabiatıyla dinleme, konuşma, okuma, görsel okuma bunlardan bahsetti. Fakat bunların Türkçe eğitiminde değil de önceliğinin okul öncesinde olması gerektiğini, hadi olmadı sınıf öğretmenliğinde olması gerektiğini düşünüyorum. Bunların hepsini Türkçeye bırakırsak havanda su döveriz.

Şimdi Türk Dili Edebiyatı Öğretmenliği örnek sorularına bakıyorum. Önemli olan Osmanlı alfabesi değil. Yazsak ne olur yazmasak ne olur. Hafız Osman mı olacaksınız, bununla nereye varacağız? Bunu hobi olarak devam ettirebiliriz. Ahmet kelimesinin " hamd" kelimesiyle ilişkisinin olması gerektiğini çocuğun bilmesi lazım. Şimdi alan bilgisi nedir, dediğimizde diğer alanlara baktığımız zaman örnek sorulara, sosyal bilgilerle biz aşağı yukarı paralel gidiyoruz. Ortaokul dediğimiz 4+4+4'e öğretmen yetiştiriyoruz. Buradaki alanlar Eski Türk Edebiyatı, Yeni Türk Edebiyatı, Halk Edebiyatı, Dil Bilgisi'ne tekabül ediyor. Derin bilgiden bahsedildi mesela. Derin bilgiyi öğreteceğiz peki nasıl? Estetik haz verecek metinleri anlatmamız lazım. Bazen öncekilerin yazmış olduğu ister Yeni Türk Edebiyatı, ister Eski Türk Edebiyatı metinlerinden olsun öğrencilerin bunları nasıl yazabilmişler gibi bir imrenme hissediyorlar. Bu nasıl bir kültürmüş, bu

irtibatları nasıl kurabilmişler diye sormaları lazım. Şimdi biz de bedii beyan vs. fasılları olmadığı için başka bir tabirle retorik olmadığı için öğrencilerimiz de düşünce kabiliyetinde noksan kalıyor. Sadeleştirilmiş düz metinleri veriyorlar. Ondan sonra kelime tanıma ve serveti diyor. Peki, bunu acaba nasıl ortaya koyacağız? Sadeleştirilmiş metinlerle ben öğrenciye sen nasıl yüz-iki yüz kelimeyle konuşma yapıyorsun, yazıyorsun diye soramam. Kısaltılmış metinlerde rıhtım kelimesi çıktı. Rıhtım kelimesinin sözlükten bulun diyecek. Bunun yerine ne yapması lazım. Bu kelimenin olduğu cümleyi çıkarıp atarsan daha kolay anlaşılır. Yani kısaltılmış metinlerle sadeleştirilmiş metinlerin hiçbir farkı yok.

Şimdi Hocam Âşık Veysel'den Mevlana'dan bahsetti. Mevlana'nun Türkçe şüirlerinden istifade etmemiz mümkün değil. Peki, o zaman çevirelim. Çevirdiğimiz zaman da onun yapmış olduğu göndermeler, sanat aradan kalkıyor. Dolayısıyla eskiye dair olan Mehmet Akif deyin, Behçet deyin. Şimdi onları da sadeleştirmeye kalkarsak şiir de ortadan kalkar. O tamamen bize ait bir metin olur. Sadeleştirilmiş metinlerin tamamen karşısındayız. Özellikle Hoca Hanımdan affa sığınarak şunu ifade edeyim ki şu sıralar Eski Türk Edebiyatı metinlerinin ortaokulda öğrenciye nasıl öğretilir bunun çalışması içindeyiz. Yaptırıyorum da. Sebebi şu yazarlar ve akademisyenler olarak bizler, sizleri tenzih ediyorum. Bu metinleri anlayamazlar şeklinde düşünüyoruz. Oysa biz bunların yeni metotlarla pekâlâ da öğretilebileceğini düşünüyoruz. Tutup da bir gazeli öğrenciye tamamen vermek yerine bir iki beyti verip günümüz Türkçesiyle takviye ederek onların bunlarla olan uyuşmasını vererek, dolayısıyla kültürler

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

arası geçişi sağlayabilirsek biz öğrencileri eskiye göndermiş oluruz. İngilizlerin Shakspeare'i, Hugo'yu anlayamaması düşünememesi gibi bizim de eskiyi anlayamamamız düşünememiz gerekiyor. Mutlaka anlamalıyız, anlatmalıyız.

Şimdi bu söylemiş olduğumuz dinleme konuşma okuma hadisesi. Ben de ilk yarıyıl okuma, ikinci yarıyıl yazma dersine girdim. Hocalarımızın da sağ olsunlar kitaplarından istifade ettik. Ve öğrencileri devamlı düşünmeye sevk ettik. Öğrenci düşünmüyorsa üretim olmayacaktır. Türk insanı geçmişte öyle yetiştirilmiş ki öncekiler veya baştakiler bizden daha iyi bilirler diye biliniyordu. Bakıyorum yazarın yazdığı metinden hareketle yeni yazmış metinlere. Bizim öğrencimizin yazmış olduğu metinler yazarı fersah fersah geçmiş gibi. Ağustos Böceği ile Karınca'dan sonra daha öyle güzel sonuçlara varıyor ki. Ağustos böceğinin sanat yönünü alıyor. Karıncanın bu sanata saygı duymasının gerektiğini düşünüyor. Bakıyoruz öğrencilerimiz artık düşünüyorlar. Şimdi bunlar daha çok cevabi mahiyette oldu. Her ne kadar İsmail (Güleç) Hocam birinci oturumu yüksek lisansa, ikinci oturumu doktora ayırsa da bunların birbirinden ayrılması mümkün değil. Yüksek lisans programı lisansta, lisans programı yüksek lisans programında vardır. Bunların ayrılması çok da doğru değil. Ama disiplinler arası Türkçe programlar, yüksek lisans başvuru koşulları seçmeli- zorunlu dersler diye bir tasnif daha doğru olacaktır.

Eğitim fakültelerinin 1982 Temmuz'unda kurulduğunu biliyoruz. Bunların da yardımcı doçent olarak bir tane elemanı yoktu. Ve şu anda bu eğitim fakülteleri fen edebiyat fakülteleriyle boy ölçüşecek konuma geldi. Mesela Türkçe

öğretiminde şu anda 16 tane öğretim üyesi var bunun dördü doçent, dördü profesör. Dolayısıyla gayet gelişmiş bir bölüm. Fen edebiyattan hiç de az değil. Şimdi bunları bu şekilde geliştirdikten sonra ondan sonra bunların elinden bazı formasyonları alıp başka bir yerlere vererek kısa süreli kurslarla onları geliştirdiğimizi sanarak ne kadar doğru yapıyoruz. Bunların da tartışılması gerekiyor. Fen edebiyat fakültelerine formasyon kazandırılıp eğitim fakültesine denk olacak. Oysa benim öğrencilerim son derece yüksek puanlarla giriyorlardı. Türk Dili Edebiyatı bölümlerinin puanları ise hayli düşük idi. Bunlara rağmen Türkçenin ikinci öğretimi kapatıldı. Ama Türk Dili Edebiyatı bölümlerinde yüz kişilik ikinci öğretim öğrenci alınıyor. Böylece tek yönlü bir yapılanmaya giriliyor. Buna da bir dur demek gerekiyor. Bunu nasıl engelleyeceğiz düşünmemiz gerekiyor.

Şimdi tezler bahsine gelince: ben enstitü müdürü olarak, benim doktora tezlerini yönetmelik gereği kontrol etme yetkim yok. Bunun problem cümlesi nedir, bulguları nedir, sonda elde edilen neticeler neler? Bunlarla ilgili ciddi tartışmalar yapıyoruz. Ya da isim farklı bir çalışmanın tekrarı. O demiş Ağrı denklemi, bu demiş Kastamonu denklemi. Ancak yüksek lisans tezlerini inceliyorum. Doktora tezlerine de yetkim yok ama bunlara sadece arkadaşlara tavsiye etmek amacıyla şunlara da bir göz atalım dedik. Fakat bu arada belki asıl problemimiz başka bir şey. Hoca Hanım (Firdevs Güneş) son derece saygı duyduğum bir şahsiyet. Ama yapılan tezlere baktığımız zaman değer tutumdur, ölçümdür, incelemedir, hep bunlar ben daha önce söylemiştim ben dememiş miydim şeklinde cereyan eden tezler şeklinde devam ediyor. Falan

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

metodun falan yerde uygulanması. Şimdi bunun bir tanesi iki tanesi güzel. Ama ondan sonra aynı model olunca çıkmaza giriyoruz. Alandan gerçekten uzaklaşmış. Ancak alanını ne olduğu konusunda bir noktaya ulaşmamız gerekiyor. Alan gerçekten oranın alanı yani daha alt seviyede öğretilebilecek şeyler değil de gerçekten alan olarak öğretilebilecek şeyler. Peki, Türkçenin alanı nedir? Ki Perşembe günü Halk edebiyatı, Çocuk Edebiyatı, Dil, bunlar tekrar gündeme getirildi. İşte dinleme, okuma, yazma, konuşma otuz iki olmak üzere %80'i şekline getirildi. Bunu iyi bir gelişme olarak telakki ediyorum. Saygılarımla.

Eyyup Coşkun

Sayın hocalarım, değerli arkadaşlar, hem hoş geldik, hem hoş geldiniz. Ben de teşekkürle başlıyorum. Çünkü nice toplantılar, çalıştaylar yapılıyor ancak en çok ihtiyaç duyduğumuz, bir bakıma kendimizi değerlendirdiğimiz çalıştaylar Sakarya Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümü tarafından düzenleniyor. Devamını getirmek de bizlere, diğer üniversitelere düşüyor.

Ben aslında bir önceki çalıştaya da katılmak istemiştim. Ancak bir takvim çakışması sebebiyle katılamamıştım. O çalıştayda Türkçe öğretmenliği lisans programı tartışılmıştı. Bugün benden önceki değerli konuşmacılar kısmen değindiği için bu konudaki fikrimi kısaca belirterek başlamak istiyorum. Lisans derslerinin içerisinde bazı derslerin saatinin yetersiz olduğu söyleniyor. Kimi Osmanlı Türkçesi dersi çok önemli, bu ders için daha fazla saat ayrılmalı diyor; kimi "Yazma Eğitimi" ni bir dönemde yetiştiremiyorum, diyor. Kimi Fuzulî'yi iki

haftaya nasıl sığdırayım derken; kimi Yeni Türk edebiyatını zaman darlığından lisedeki kadar bile anlatamıyorum, diyor. Bana göre bu konuda Nasrettin Hoca misali herkes haklı. Bugün ilkokul birinci sınıftaki öğrenci otuz saat, ortaokuldaki öğrenci otuz altı-otuz yedi saat ders alırken üniversite öğrencisi haftada on sekiz-yirmi saat ders alıyor. Bunu çok yanlış buluyorum. Öte taraftan üniversite öğrencisinin ders programı yapılırken günde sekiz saat ders konularak öğrencinin fakülte ile irtibatı iki buçuk güne düşürülüyor. Öğrencilerin üniversite ile bağları çok zayıf. Üniversitede haftada yirmi saat yerine otuz saat ders olmasında hiçbir sakınca yok. Bunu öncelikle düşünmemiz lazım. Herkes var olan yirmi saatlik dilimden bir pay kapmaya çalışıyor. Benim önemsedğim alan biraz daha öne çıksın derken aslında toplam ders saatinin azlığını pek düşünmedik galiba. Bunu kim yaptı? YÖK mutlaka birilerine sormuştur ve o soranların da kendince bir mantığı vardır. Ama ben basitçe bir karşılaştırma yapıyorum: Üniversite öğrencileri, ilkokul, ortaokul veya lise öğrencisinden daha az düzeyde ders takip edecek öğrenciler değildir.

Yine lisans eğitimi ile ilgili bir hususu da vurgulamak istiyorum. Öğretmenlik uygulamalarının son derece verimsiz hale geldiğine hepimiz şahidiz maalesef. Bana göre öğretmenlik uygulamasının her sınıfta olması yararlı olur. Öğrencinin daha birinci sınıftayken neyle karşılaşacağını bilmesi gerekiyor. Öğretmen adaylarını izlemek üzere staja gittiğimizde dört yıl boyunca anlattıklarımızın uygulanmadığını görüyoruz. Öğretmen adayı, ilk defa öğrenci karşısına çıkmışken kendini zor toparlıyor, bir şaşkınlık

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

yaşıyor. O şaşkınlık içinde tabiri caizse atadan dededen ne gördüyse onu yapıyor. Dolayısıyla çok önemli olan öğretmenlik uygulamaları işlevsiz hâle geliyor. Ayrıca öğretmen adayının dört yıl boyunca motivasyonunu da sağlayamamış oluyoruz. Hâlbuki öğretmen adayları her sene öğrenciyle karşılaşmış olsa, fakültede anlatılanların uygulamada nasıl faydalı olabileceğini değerlendirecek ve bizim anlattıklarımız daha yararlı olacak. Aksi halde öğrenci ben sadece ders geçeyim gözüyle bakıyor.

Öğretmenlik uygulamaları şu an haftada altı saat görünüyor. Gerçekte ise bir saat, iki saat. Bu saatler de son derece verimsiz geçiyor. Dönem geç başladığı, Fakülte takvimi ile Milli Eğitim Bakanlığının takvimi uyuşmadığı için birkaç hafta baştan kayboluyor, birkaç haftada organizasyon sorunlarından dolayı gidiyor. İki hafta ara sınavlar için derken uygulama yedi sekiz haftaya kadar düşüyor. Bu haftalarda da bir sınıfa 12-15 öğretmen adayı gittiği için kendi aralarında bölünerek haftada 2 saatlik sembolik bir uygulama çıkıyor karşımıza. Bu gerçeğe karşı başımızı kuma sokmadan alternatifler üretmeliyiz.

Bugün konuşacağımız asıl konu Türkçe eğitimi alanındaki lisansüstü eğitim. Ben "Türkçe Eğitimi Lisansüstü Eğitimi Programlarındaki Öğretim Üyeleri, Dersler ve Tezlerin Değerlendirilmesi" başlıklı bir sunu hazırladım. Lisansüstü programlarındaki öğretim üyelerinin dağılımı, hangi alanlarda ve hangi konularda çalıştıklarıyla ilgili birtakım bilgiler vereceğim. Ayrıca Türkçe eğitimi alanındaki lisansüstü programlarda verilen derslerin dağılımı nasıl? Bunlar hakkında bilgi vereceğim. Bunlar sürekli tartıştığımız şeyler ancak biraz daha somutlaştırmak istedim.

Öncelikle şunu söyleyeyim: Türkçe eğitimi üzerine yapılan çalışmalarda çok hızlı bir artış var. Bu güzel gidişe karşılık Türkçe eğitiminin içerisinde kimler olmalı, kimler olmamalı gibi can sıkıcı konular tartışılıyor zaman zaman. Türkologlar şöyle yapıyor, eğitim bilimciler böyle yapıyorlar; yabancı dil alanından gelenler böyle yapıyor... Doğrusu çok anlamlı bulmadığım bir tartışma bu. Bence herkes eteğindeki taşı dökmeli. Herkes yapabileceği kadar bu alana katkı sağlamalı. Herkes bir başkasından ne öğrenebilirim, ne alabilirim diye düşündüğü zaman bu tartışma zenginliğe dönüşür diye düşünüyorum.

Bu tartışmada, yani Türkçe eğitiminde hangi alanlardan ne kadar katkı olduğu konusunda bir fotoğraf çekmek için böyle bir çalışma yaptım. Konuya ilişkin birtakım rakamlar vereceğim Alpaslan (Okur) Bey gibi. Ancak onun verdiği rakamlardan farklılıklar olacak. Çünkü Alpaslan Bey sunumunda lisansüstü eğitimi olan ve olmayan tüm Türkçe bölümlerine ilişkin rakamları ifade etti. Ben sadece Türkçe Eğitimi alanında lisansüstü programı olan üniversitelerin verilerini değerlendirdim.

Öncelikle şunu söyleyeyim: Türkçe eğitimi ile ilgili çalışmalar sadece Türkçe bölümlerinde yapılmıyor. Çocuk Gelişimi, Yabancı Dil, Okul Öncesi, Sınıf Öğretmenliği bölümlerinde de Türkçe eğitimiyle doğrudan ilgili çalışmalar yapılıyor.

1989-1990 yılında ilk defa Gazi Üniversitesinde Türkçe eğitimi alanında yüksek lisans programı açıldı. Daha önce Türkçe öğretmenliği alanında çalışmalar yok değildi tabi. Akademik çalışmalar ve eserler vardı. Ama ana bilim dallarının adı

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

Türkçe Eğitimi değildi. Yoksa Türkçe eğitimi alanında akademik çalışmalar o tarihte başladı dersek haksızlık etmiş oluruz. Son derece değerli çalışmalar önceden de vardı. Ama bu alanın adının bir akademik çalışma alanı olarak ortaya çıkması, kendi kavramlarını kullanmaya başlaması 1990 yılı ile başladı.

1990'dan sonra yürütülen ilk çalışmalarda, yetişmiş insan çok olmadığından, bu alandaki kavramlar netleştirilmeye çalışıldı, tabiri caizse başlangıçta el yordamıyla yapıldı bazı şeyler. Birinci kuşak dediğimiz hocalarımız daha çok Türkoloji alanındaki yöntem bilgisinden yararlanarak Türkçe öğretimin temel alanlarını belirlemeye yönelik çalışmalarla büyük bir hizmet gördüler. İkinci kuşak olarak gördüğümüz, belki benim yaşıtım arkadaşlar, hem Türkoloji hem eğitim bilimlerinin araştırma yöntemlerinden faydalanarak daha farklı çalışmalarla açılım yapıp doğal bir gelişim gösterdi. Bundan sonraki dönem ise üçüncü veya dördüncü kuşaklar. Tabii kuşaklar bıçakla kesilir gibi kesilmiyor ama bunu bir gelişim silsilesi olarak ifade ediyorum. Kuşaklar ilerledikçe doğal olarak çalışmalarda zenginlik ve renklilik artıyor. Bu özet bilgidan sonra yaptığım çalışmanın amacına geçeyim. Çalışmanın amacı; Türkçe eğitimi programlarında öğretim üyelerinin unvan ve çalışma alanı bakımından sınıflandırılmasını yapmak, Türkçe Eğitimi Programlarındaki derslerin alanları bakımından değerlendirilmesini yapmak ve yüksek lisans tezleriyle ilgili bir değerlendirme yapmak.

Çalışmanın yöntemini de özetleyerek söyleyeyim. Verilere ulaşmak için daha çok İnternet'ten yararlandım. Ancak birçok üniversite için İnternet'te yeterli bilgi olmayınca doğrudan

Lisansüstü Eğitim-Dersler

İlgili üniversitelerdeki öğretim üeleriyle iletişim kurarak bu bilgileri toplamaya çalıştım. Elde ettiğim verileri sınıflandırarak frekans ve yüzdelerini belirledim.

Öncelikle ana bilim dalı isimlerine bir göz atarsak yüksek lisans derslerin isimlerinde az çok benzerliklerle birlikte farklılıklar mevcut. Kullanılan isimler; Türkçe Eğitimi, Türkçenin Eğitim ve Öğretimi, Yabancı Dil Olarak Türkçe, Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi, Yabancı Dil Olarak Türkçe Eğitimi, Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi gibi.

Bu ana bilim dallarındaki öğretim üyelerinin doktora tezleri esas alınarak yapılan dağılımı Tablo 1'de görüyoruz:

Tablo 1: Türkçe Eğitimi Bölümlerindeki Öğretim Üyelerinin Çalışma Alanlarına Göre Dağılımı

Alan	Unvan			Toplam	Yüzde
	Prof. Dr.	Doç. Dr.	Yrd.Doç.Dr.		
Türkçe Öğretimi	1	13	32	46	% 30.1
Türkoloji	4	3	19	26	% 60.8
Yeni Türk Ed.	5	5	5	15	93
Eski Türk Ed.	4	2	6	12	
Halk Ed.	7	10	23	40	
Türk Dili	0	4	1	5	% 3.3
Dilbilim - Yabancı Dil Eğ.	0	2	7	9	% 5.9
Eğitim Bilimleri	20	39	87	146	% 100
Toplam					

Türkçe Eğitimi bölümlerinde, doktorası Türkçe eğitimi olan öğretim üyelerinin sayısı 46'dır. Bunların biri profesör, 13'ü doçent, 32'si yardımcı doçent. Türkoloji alanında yani Yeni Türk Edebiyatı, Eski Türk Edebiyatı, Halk Edebiyatı ve Türk

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

Dili alanlarında öğretim üyelerinin dağılımına baktığımızda toplam 93 öğretim üyesi olduğunu görüyoruz. Burada dikkat çekici bir durum Türk Dili alanındaki öğretim üyesinin diğerlerinden fazla oluşu. Türk dili alanında 40 öğretim üyesi var. Yeni Türk edebiyatı alanında 26; Eski Türk Edebiyatı alanında 15; Halk Edebiyatı alanında 12 öğretim üyesi var. Bunun yanında Türkçe Eğitimi Bölümlerindeki öğretim üyeleri arasında dil bilim ve yabancı dil ile ilgili doktora çalışması yapan 5 öğretim üyesi var.

Genel durum şöyle: Türkçe eğitimi yüksek lisans programlarında görev alan öğretim üyelerinin %30'u Türkçe Eğitimi alanında; %60'ı Türkoloji alanında; %3'ü Dil Bilim %5'i Eğitim Bilimleri alanında doktora yapmış.

Çalışmada üzerinde duracağım bir başka konu da Türkçe eğitimi alanındaki yüksek lisans derslerinin dağılımı. Türkçe eğitimi yüksek lisans programlarında Türkoloji kökenli öğretim üyelerinin daha çok bu alanda ders verdiklerini görüyoruz. Bu durum ders dağılımlarını da etkiliyor. Türkoloji kökenli hoca daha çok bu alanda dersler koyuyor programa. Bazen tersi de olabiliyor tabi.(Firdevs Güneş araya girer ve bir soru yöneltir: Baskın grup Türkoloji bölümü hocaları. Bu da ders sayılarına mı yansıyor?) Evet baskın grup Türkoloji alanındaki öğretim üyeleri ancak derslerle öğretim üyesi dağılımı arasında bire bir paralellik yok. Bunları tablo üzerinde göstereyim.

Yüksek lisans derslerini şöyle sınıflandırdım. Okuma Eğitimi Araştırmaları, Yazma Eğitimi ya da Türkçe Öğretiminde Materyal Geliştirme gibi dersleri Türkçe Eğitimi grubunda

Lisansüstü Eğitim-Dersler

değerlendirdim. Çağdaş Türk Lehçeleri, Eski Türk Edebiyatı Kaynakları, Divan Şiiri, Türkiye Türkçesi gibi dersleri Türkoloji dersleri grubunda değerlendirdim. İki grubun ortasını bulmaya çalışan dersler de var. Mesela, Türkçe Eğitiminde Eski Türk Edebiyatı Kaynaklarından Yararlanma. Bu tür dersleri hem Türkoloji hem Türkçe Eğitimi dersi olarak değerlendirdim. Dil Bilim ile ilgili dersler var. Anlam Bilim, Türkçe Eğitiminde Dil Bilimi Kullanma gibi. Eğitim bilimleri ile, özellikle araştırma yöntemleriyle ilgili dersler var. Bilimsel araştırma yöntemleri gibi.

Tablo 2: Türkçe Eğitimi Yüksek Lisans ve Doktora Programlarındaki Derslerin Dağılımı

Alan	Yüksek Lisans		Doktora		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Türkçe Eğitimi	180	% 50.3	49	% 34	229	% 45.6
Türkoloji	120	% 33.5	56	% 38.9	176	% 35.1
Dilbilim	36	% 10.1	14	% 9.7	50	% 10.0
Eğitim Bilimleri - Araştırma Yönt.	42	% 11.7	23	% 16.0	65	% 12.9
Toplam	358	% 100	144	% 100	502	% 100

Türkçe eğitimi yüksek lisans programlarında toplam 358 çeşit ders var. Bunların yarısı, 180 ders, Türkçe Eğitimi ile ilgili. Türkoloji ile ilgili 120 ders, dil bilim ile ilgili 36 ders, eğitim bilimleri ve araştırma yöntemleriyle ilgili 42 ders var. Yüksek lisansta Türkçe öğretimi daha ağırlıkta.

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

Doktorada durum biraz değişiyor. Türkçe eğitimi alanındaki derslerin oranı azalıp Türkoloji derslerinin oranı artıyor. Dil bilim derslerinin oranı değişmemekle birlikte eğitim bilimleri ve araştırma yöntemleri derslerinin oranı da artıyor.

Bu tablodan özet olarak şunu söyleyebilirim. Yüksek lisans ve doktora 502 dersin 229'u, yani %45.6'sı Türkçe eğitimi ile doğrudan ilgili. %35'i Türkoloji, %10'u Dil Bilim, %13'ü Eğitim Bilimleri ve Araştırma Yöntemleri ile ilgili. (Latif Beyreli: Birçok üniversite ders havuzu oluşturuyor. Bu ders havuzunun içine yirmi-otuz ders konuyor. Bunların çok az bir kısmı seçilerek işleme konulur. Bu pasif dersler büyük oranda isimleri Türkçe eğitime yakın dersler. Zannediyorum bir tahminden ibaret bu. İsmi Türkçe ile ilgili olup burada muhtemelen Türkçe eğitimi ile ilgili saydığınız dersler seçilmiyor diye biliyorum.) Bu konu, üzerinde düşünülmesi gereken bir konu. Evet, burada adı geçen ama yıllarca açılmayan dersler de var. Onu ayırt etmek istedim ama buna dair bir kriter koymak zor. Çünkü seçilen dersler her sene değişebiliyor. Gerçekte uygulanan derslerin görünenden daha az olduğu muhakkak. Bir noktayı daha belirtiyim. Derslerin içerisinde bazen çok özel konulara inenler de var. İkinci Meşrutiyet Döneminde Sosyal İçerikli Eserlerde Eğitsel Unsurlar diye de bir ders var.

Son bölümde tezlerle ilgili de birkaç rakam vereyim. Bu veriler 2010 yılında yaptığımız bir istatistiğe dayanıyor. YÖK'ün tez veri tabanında 141 kavramla yaptığımız geniş taramada farklı ana bilim dallarında Türkçe eğitimi alanındaki 1564 tez belirledik. Bu tezleri çeşitli açılardan sınıflandırdık. İlk olarak tezlerin yıllara göre dağılımına bakalım

Lisansüstü Eğitim-Dersler

Tablo 3: Türkçe Eğitimi Alanındaki Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Yıllar	Yüksek lisans		Doktora		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
1981-2000	261	%77.2	77	%22.8	338	%22
2001-2005	306	%84.1	58	%15.9	364	%23
2006-2010	750	%87.0	112	%13.0	862	%55
Toplam	1317	%84.2	247	%18.8	1564	%100

Türkçe eğitimi alanında yapılan 1564 tezin %22'si 1981-2000; %23'ü 2001-2005; %55'i 2006-2010 yıllarında yapılmıştır. Yani yapılan tez sayısı katlanarak artıyor. Öte yandan doktora tezlerinin oranının azalması dikkat çekici.

Tablo 4: Türkçe Eğitimi Alanındaki Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversite	YL	DR	Toplam	
			f	%
Gazi Üniversitesi	204	64	268	17,1
Ankara Üniversitesi	124	52	176	11,3
Hacettepe Üniversitesi	86	33	119	7,6
Dokuz Eylül Üniversitesi	83	15	98	6,3
Marmara Üniversitesi	75	17	92	5,9
Selçuk Üniversitesi	87	5	92	5,9
Atatürk Üniversitesi	59	17	76	4,9
Abant İzzet Baysal Üniversitesi	61	2	63	4,0
Afyon Kocatepe Üniversitesi	63	0	63	4,0
Anadolu Üniversitesi	42	16	58	3,7
İstanbul Üniversitesi	46	9	55	3,5
Diğer	387	17	404	25,8
Toplam	1317	247	1564	100,0

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

Üniversitelere göre tez dağılımına baktığımızda en çok tezin Gazi Üniversitesi'nde yapıldığını görüyoruz. Gazi Üniversitesinde 204'ü yüksek lisans, 64 doktora tezi olmak üzere 268 tez var. Ankara Üniversitesi'nde 124/52, Hacettepe Üniversitesi'nde 86/33, Dokuz Eylül Üniversitesi'nde 83/15, Marmara Üniversitesinde 75/17, Selçuk Üniversitesinde 87/5, Atatürk Üniversitesinde 59/17, Abant İzzet Baysal Üniversitesinde 61/2, Afyonkocatepe Üniversitesinde 63/0, Anadolu Üniversitesinde 42/16, İstanbul Üniversitesi 46/9 yüksek lisans ve doktora tezi mevcut. Tabi burada sadece Türkçe eğitimi bölümünde yapılan tezler değil. Diğer alanlarda yapılan tezler de var. Mesela Anadolu üniversitesinde işitme engellilerin dil becerileri ile ilgili çok tez var.

Tezleri hedef kitleleri bakımından gruplandırdığımızda şöyle bir tablo ortaya çıkıyor:

Tablo 5: Türkçe Eğitimi Alanındaki Tezlerin Hedef Kitleye Göre Dağılımı

Hedef Kitle	f	%
İlköğretim 1. Kademe	403	25,8
İlköğretim 2. Kademe	370	23,7
Okul öncesi	105	6,7
Lise	103	6,6
Özel Eğitim	98	6,2
Yabancılar Türkçe Öğretimi	85	5,4
Üniversite	47	3,0
İki Dillilere Türkçe Öğretimi	22	1,4
Türk Topuluklarına Türkçe Öğretimi	16	1,0
Yaygın eğitim	13	0,8
Belirsiz	442	28,3

Lisansüstü Eğitim-Dersler

Tezlerin %25i yani 403 tanesi ilköğretim birinci kademeyle ilgili, 370'i ikinci kademeyle ilgili, 105'i okul öncesiyle ilgili, 103'ü liseyle ilgili, 98'i özel eğitim ile ilgili; 85'i yabancılara Türkçe öğretimi ile ilgili, 47'si üniversite öğrencileriyle ilgili.

Tezlerin hangi konularda yoğunlaştığına dair bir inceleme yaptığımızda ise şu tablo ile karşılaşırız:

Tablo 5: Türkçe Eğitimi Alanındaki Tezlerin Konularına Göre Dağılımı

Konu	f	%
Öğretim yaklaşımları, yöntemleri, teknikleri, stratejileri	339	21,7
Ders kitapları	250	16,0
Okuma eğitimi	239	15,3
Çocuk edebiyatı	233	14,9
Yazma eğitimi	168	10,7
Öğretmen yeterlikleri, görüşleri	134	8,6
Öğretim programı	134	8,6
Sözcük dağarcığı	120	7,7
İlk okuma yazma eğitimi	110	7,0
Dil bilgisi öğretimi	96	6,1
Yabancılara Türkçe öğretimi	85	5,4
Dil gelişimi, dil edinimi	80	5,1
Görsel okuma ve sunu eğitimi	79	5,1
Konuşma eğitimi	75	4,8
Edebiyat eğitimi	64	4,1
Ölçme ve değerlendirme	58	3,7
Türkçe öğretimi tarihi	56	3,6
Dinleme eğitimi	32	2,0
İki dillilere Türkçe öğretimi	22	1,4
Türk topluluklarına Türkçe öğretimi	16	1,0
Genel	82	5,2

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

Öğretim yöntem teknikleri en çok işlenen konu. Tezlerin % 21.7'si, yani 339 tez bu konuda yapılmış. En çok işlenen ikinci konu olarak ders kitaplarıyla ilgili 250 tez var. Okuma eğitimi en çok öne çıkan bir başka konu. Bu konuda 239 tez yapılmış. Yazma eğitimi ile ilgili 168, çocuk edebiyatı ile ilgili 233, öğretmen görüşleri ve yeterlilikleri ile ilgili 134 tez var. 2005 sonrasında öğretim programı değişikliğiyle birlikte programla ilgili tezlerin sayısı arttı. Ders kitapları ve çocuk edebiyatıyla ilgili tez sayısının çok olmasının Türkoloji alanındaki hocaların katkısıyla olduğunu düşünüyorum. Çünkü bu konulardaki tezlerde Türkolojinin metin analiz yöntemlerinden yararlanılabiliyor. Bu da danışman öğretim üyesinin işini kolaylaştırdığı için tercih ediliyor ve bu alandaki tez sayısı artıyor. Ayrıca her iki konuda da incelenen materyalin kolay ulaşılabilir olmasının da etkili olduğu söylenebilir. Dönemlere göre çalışılan konulara baktığımızda öğretim yöntemlerine ve çocuk edebiyatına ilişkin tez sayısı artarken okuma eğitimine ilişkin tez sayısı düşmüştür.

Çalışmamı genel hatlarıyla özetlemek üzere şunları söyleyebilirim: Türkçe eğitimi ana bilim dallarında Türkoloji alanındaki öğretim üyelerinin ağırlıkta olduğu; derslerin dağılımında ise Türkçe eğitimi ile ilgili derslerin ağırlıkta olduğu ancak doktora Türkoloji derslerinin biraz daha öne çıktığı görülmektedir. Yapılan tezlere baktığımızda ise tez sayısında hızlı bir artış olduğu ancak doktora tezlerinin oranının azaldığı gözlenmektedir. Türkçe eğitimiyle ilgili tez en çok Gazi, Ankara ve Hacettepe üniversitelerinde yapılmıştır. Tezlerde en çok çalışılan konular öğretim

yöntemleri, ders kitapları, okuma eğitimi ve çocuk edebiyatıdır. Beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.

Latif Beyreli

Hepinizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum. Bu çalışmayı organize eden enstitü müdürümüze, dekanımıza, Havva Hanım'a, İsmail Bey'e, Alpaslan Bey'e teşekkürlerimi sunuyorum. Bu konuşulanlar inşallah burada, dört duvar arasında kalmaz. Umudumuz bu. Ben iki anekdot aktararak sözlerime başlamak istiyorum. On beş yıl kadar önce ilk defa Türkçe bölümleri yaygın olarak kurulmaya başladığı zaman ben de kendi isteğimle Türk dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümünden Türkçe Eğitimi bölümüne geçmiştim. Klasik Türkoloji bölümünde görev yapan bir hocamız yanıma gelerek "Bana bu alanı bir cümleyle anlat." dedi. Doğal olarak bu alanı bir cümleyle sığdırmak çok zordu ya da ben ifade edememişim. Hocamız, "Bak alanını bana bir cümleyle anlatamadın, çünkü böyle bir bilim dalı olmaz." dedi ve ekledi: "Bir bilimin eğitiminden akademik bir çalışma alanı oluşmaz." O zaman ben "acaba yanlış bir seçim mi yaptım" diye düşünmüştüm. Ama artık bugün Türkçe eğitimi bir bilim dalıdır. Bunu tartışmıyoruz bile. Bu noktaya gelmemiz, alanımız açısından çok sevindirici, umutlandırıcı...

Benim için önem taşıyan diğer bir anekdot ise; 2002 yılındaydı zannediyorum, Marmara Üniversitesinde bir toplantı düzenlemiştik. O zaman ilk yüksek lisans tezlerimden birini yönetiyordum. Toplantıya İzmir'den bir hocamız da gelmişti. Oturum arasında odamda sohbet ediyorduk. Tez öğrencim de

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

yanımızdaydı. Misafir hocamız öğrencime tez konusunu öğrendikten sonra "Peki, hangi yöntemi kullandın?" diye sordu. "Yani nitel mi nicel mi nasıl bir çalışma yaptın?" dedi. Öğrencim bir cevap veremedi ve benden yardım istercesine bana baktı. Oysa ben de bilmiyordum cevabı. Yaptırdığım tezin yöntemi hakkında en ufak bir bilgim yoktu. Kendi yaptığım yüksek lisans ve doktora tezlerimde "yöntem" konusunda özel bir bölüm bulunmadığı gibi, bunların yöntemi konusunda da herhangi bir dikkatim olmamıştı. Bu sıkıntı zannediyorum benim gibi apar topar Türkçe Eğitimi Bölümlerine geçen birçok meslektaşımı rahatsız etmiştir.

Bugün 2013'teyiz. Artık bu sıkıntıları büyük ölçüde aştığımızı düşünüyorum. Artık "Hangi yöntemle nasıl öğretiliyoruz?" noktasına geldik. Bu çok sevindirici. Tabii Firdevs Güneş Hocamla Ahmet Kırkkılıç Hocamın tartışmalarını da şöyle değerlendirmek lazım: "Bârîka-i hakikat, müsâdeme-i efkârdan doğar." Bu tartışmalara böyle bakmak lazım. Zaman içinde burada konuşulan alan dağılımları vs. yerine oturacaktır diye düşünüyorum. Şu anda Türkçenin öğretimi konusunda çok çok yeni sayılabilecek bir aşamadayız. Türkçenin eskiliğiyle, köklü bir dil olmasıyla doğal olarak övünüyoruz ama öte taraftan Türkçenin öğretimi konusunda işin daha abc'sindeyiz.

Yeri geldiği zaman öz eleştiri de yapmak lazım. "730'lardan kalma şöyle âbidelerimiz var, bunlardaki dil yapısına, ifade gücüne bakarak dilimizi kaç bin yıl daha geriye rahatlıkla götürebiliriz; daha o dönemde bu kadar gelişmiş bir dile sahiptik." diyoruz. "O zamanlar ne Almanca ne İngilizce vardı." diyerek dilimiz adına övünç payı çıkarıyoruz. Ancak

Lisansüstü Eğitim-Dersler

2013'e geldiğimizde bu köklü dilimizi öğretmekten aciz olduğumuzu da görmemiz gerekiyor. Bırakın yabancılara öğretmeyi, kendi çocuklarımıza bile sağlıklı bir şekilde öğretmiyoruz. Kaldı ki bir yabancıya öğretmek daha büyük sıkıntı. Dolayısıyla ilk anlattığım anekdotla da bağlarsam, biz zaten bu alanı gerektiği gibi ciddiye almamış bir milletiz. Koca bir Osmanlı, Selçuklu dönemine baktığımızda -daha eskiye gitmiyorum- Türkçenin öğretimiyle ilgili pek bir şey bulunmamaktadır. Türkçe sözlüklerimiz, gramerlerimiz yok denecek kadar azdır. Eldekiler de genellikle son döneme aittir. Herhalde, "Türkçeyi zaten herkes konuşuyor, biliyor. Özel olarak öğretmeye çalışmanın ne anlamı var" mantığıyla hareket ettiğimiz için bu alanı boş bırakmışız.

Bugün bizlerin bu konuştuğumuz sorunların birçoğunu halletmiş olmamız gerekiyordu. Halledemediğimiz için buradayız. Bakın ben 2005'te Eyyup Coşkun Bey'in yaptığı çalışmaya benzer bir çalışma yaptırmıştım. Görüyorum ki sayılar artmış. Bu bir gelişmedir. İyiyle kötüsüyle yapılan çalışmaların alana mutlaka katkısı olacaktır fakat bir şartla: Ben Türkoloji alanında yapılan bir yanlısın Türkçe eğitimi alanında tekrarlanmamasını burada özellikle ümit ediyorum. Türkoloji alanında akademisyenler lokal olarak birtakım çalışmalar yaptı. Herkes ilgi alanına göre Türk diline hizmet etmeye çalıştı, ben de dahil herkes bu yapıya bir tuğla ilave etmek için uğraştı. Ama bu çalışmalarını bir araya getirip sentezleyip, değerlendirip genel sonuçlara ulaşamadı.

Örneğin tarihî metinlerimizle ilgili binlerce tez veya çalışma ortaya çıkmışken hâlâ bir tarihsel sözlüğümüz bulunmamakta. Bu kadar muazzam bir birikim kütüphane raflarında işlevsiz

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

bir şekilde bekliyor. Türk dilinin bütün dönemleriyle ilgili gramer verileri ortadayken hâlâ herkesin üzerinde uzlaştığı bir akademik gramerimiz yok. Aynı şekilde öğretim gramerimiz de bulunmamakta. Binlerce yıllık bir geçmişe rağmen alanın uzmanları olarak bizler Türkçenin en temel konularında bile uzlaşmıyoruz. Hatta bütün tartışmaların temeli olarak uzlaşmış bir terminolojiye bile yazık ki sahip değiliz. Endişem, Türkçe eğitimi alanında da böyle bir açmaza düşülmesi. Ahmet Kırkkılıç Hocamın da dediği gibi Ağrı örneği, Niğde örneği vs. güzel... Tek tek bağımsız çalışmalar yapılıyor ancak bu veriler bir elde toplanıp değerlendirilebilir. Günümüzde bilgisayar teknolojisinin bu kadar geliştiği bir ortamda bunları yapmak çok çok zor değil. Burada kişilerden çok kurumlara iş düşüyor. Enstitüler, araştırma merkezleri projeler kapsamında mevcut birikimi değerlendirerek belli sonuçlara ulaşmalı ve bunlar eğitim sistemimize, programlara, kitaplara, öğretmen yetiştirme sistemine dahil edilmeli. Yüksek lisans - doktora eğitiminin amacı nedir? Birtakım konularda kalifiye eleman yetiştirmek, programları ıslah etmek vs.dir. Bu noktaya gelebilmemiz için mutlaka bu çalışmaların bir şekilde değerlendirilmesi, işlevsiz kalmaması, enstitü kütüphanelerinde veya YÖK'ün envanterinde toplanıp kalmamasını ümit ediyorum. Mutlaka bu toplantıdan ve buna benzer toplantılardan çok güzel sonuçlar çıkacaktır. İnşallah toplantı sonunda ileriye dönük olarak çok olumlu adımlar atılacaktır. Teşekkür ediyorum.

Firdevs Güneş

Ben tekrar teşekkür ederek başlıyorum. Ahmet Kırkkılıç Hocamın bazı sözleri vardı, onlara cevap hakkım doğmuştu.

Ahmet Kırkkılıç Hocama çok saygı duyuyorum ancak farklı şeyler düşüneceğiz tabii. Farklı bakış açılarıyla bunları geliştireceğiz, bu normal bir süreç, o yüzden hocam biraz Türkoloji ağırlıklı bakıyor, ben biraz daha farklı, biz de bir zaman Türkoloji ağırlıklı bakıyorduk. Ama bir alan var, Türkçe; Türkoloji'den ve Edebiyat'tan hafif hafif ayrılacak, kendi başına, tek başına bir alan olacak, gelecekte daha farklı olacak, gelecekte belki ekran okuma yazma dersleri koyacağız, illa böyle olmayacak. Ekrandan belki konuşma dinleme vs. daha farklı dersler koyacağız. Dünya diyor ki artık kâğıt edebiyatını bırakın ekran edebiyatına geçin. Etkileşimli bir edebiyat diyor. İnsanlar yazıyor, altında yorumlar var, hakikaten üstündeki yazılardan, yorumlardan sonra her şey değişiyor. Tek kanallı olay bitiyor. Okumada etkileşim, böyle bir yapıya doğru da bir gidiş var.

Hocamın (A. Kırkkılıç) söylediği bazı şeylere ben atıf yapmak istedim. Bilgi ve beceri dersleri ve bunların öğretimleri farklı farklı, bilgi dersleri Sosyal Bilgiler, Türk Dili, Fen Bilgisi. Ancak bir de beceri dersleri var. Mesela bilgisayar; beceri ağırlıklı bir ders. Bilgisayarın türleri, tarihi diye anlatırsanız çocuk bilgisayarı anlayamaz. Çocuk bilgisayarın başına geçecek tek tek tuşlara bakacak, programları görecek, birebir denecek ve öğrenecek. Müzik eğitimi, Mozart'ın hayatını, eserlerini Mozart'ın duygu düşüncelerini öğretirseniz çocuk müzik değil, müzik bilgisini alır ama eline flüt, keman vermezseniz araç gereç vermezseniz olmaz. Türkçe, bilgi ağırlıklı bir ders değil. Bilgi var ama beceri daha ağırlıkta. Konuşa konuşa konuşma öğrenilir. Yaza yaza yazma öğrenilir. Tabii bunun bir bilgisini vermeliyiz. Ama bunun bilgisi ne

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

kadar olacak. Oranı az mı, çok mu? Büyük oranda beceri olmalı. Türkçede beceri boyutu fazla. Dinleme, konuşma, okuma, yazma o dersler olacak. Mesela sürücülük de öyledir. Akşama kadar arabanın arka aksını tekerleklerini anlatın öğretemezsiniz, öğretmek için arabaya binecek frene basacak o şekilde öğrenecek.

Görsel okuma yazma konusunu niye dil konusuna koyuyoruz? Çocuklar görsel öğreniyorlar. Görsel düşünme var. Dolayısıyla görseller dil eğitiminde dünyada ağırlıklı olmaya başladı. Dil öğrenme sürecinde anne karnında sesleri duyuyoruz. Doğmadan önce annesinin babasının adını öğreniyor çocuk. Çok sayıda kelime ve sesleri öğrenerek doğuyor. Anne karnında bardak kelimesini defalarca duyuyor. Bardak şeklini gördükten sonra bu kelimeyi ses ve şekil olarak öğreniyor. Dolayısıyla görsel okuma ve yazma bu süreçte çok önemli. Eskiden fişe baktırmadan yazdırıyorduk. Yazın Ankara'da bir seminer verdim. Çocuklar işi o kadar büyütmüş ki cep telefonuna bakmadan yazıyorlar. Öğretmen tahtaya cümleyi yazıyor. Hepsi cep telefonunu sıranın gözüne koyuyorlar ve çocuklar cep telefona hiç bakmadan öğretmenin söylediklerini cep telefonuna aktarabiliyorlar. Yani çocuklar işi bu kadar büyütmüşler. O bakımdan görsel okuma ve yazmadan kopamıyoruz.

Mevlana ile ilgili birkaç şey daha söyleyeyim. Biz Mevlana'yı, Hacı Bektaş Veli'yi, Âşık Veysel'i, Türkiye'nin kültürel değerlerini küçük yaş gruplarına sevdirmek için uğraşmalıyız. Dünya bunu yapıyor. Çok büyük romanları kısaltarak veriyor çocukların görmesi tanınması bakımından. Hocam orijinali verilsin diyor. Ancak bir ortaokul öğrencisi Mevlana'nun

derinliğine inemez. Anlayamaz. Mesela 6.sınıf öğrencisine öğretmen bir cümle veriyor. Deveyi yardan uçuran bir tutam ottur. Bunu açıklayın diyor öğretmen. Öğrenci eline alıyor kalemi ve şöyle yazıyor. Bizde gençler biraz büyüyünce aşık olur ve hafif aptallaşır. Onlara deve denir. Aşık olduğu için sevgilisine bir gün kır çiçeği götürür. Sevgilisi de bana kır çiçeğini mi layık gördün der, fırlatır atar. Bir kır çiçeği yani bir tutam ot ayrılmasına neden olur, diye açıklar. Öğrenci bu sözün arkasındaki derinliği bilmiyor, yüzeysel açıklıyor. Bunları belki lise düzeyinde vermek daha mantıklı.

Benim hareket ilkem şu; dinleme, okuma, konuşma, yazma gibi anlama-anlatma becerilerini geliştirmeyen öğrenci metinlerin derinliğini anlamıyor ve sevmiyor. Yani bunu anlayınca öğrenme anlamlı oluyor. Zaten bizim okuma becerilerini geliştiremememizin nedenlerinden biri de bu: Okuduğumuzu anlayamıyoruz. Herkes felsefe kitabını çok okumak ister ama derinliğine inemez. Derinliğine inemeyince sıkıntı oluyor. Çok metin sadeleştiriyoruz. Sadeleştirmeyi hocam çok farklı kullandı. Eğitsel açıdan düzenlemeden bahsedeceğim. Bir orijinal metni alıyoruz ve Türkçe ders kitabına koyarken eğitsel açıdan düzenliyoruz. Bu çok eleştirildi; niye düzenliyorsunuz diye. Edebiyat yönüyle bazı metinlerde sorun olmayabilir ancak eğitsel anlamda sıkıntılar olabiliyor. Bunu çocuğa neden verdiniz, bunu niye okutuyorsunuz gibi sorularla karşılaşmak yerine eğitsel anlamda ufak tefek düzenlemeler, şüirin bir dördlüğünü çıkarma veya o bölümü çıkarmak gibi değişiklikler yapıyoruz. Bunun nedeni metni eğitsel yönden öğrenciye uygun hale getirmek ve bilimsel bir hata yapmamaktır. Bu yüzden bazı

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

metinleri orijinal olarak vermekte güçlük çekebiliyoruz. Bunu da bilelim diyorum. Teşekkür ediyorum.

Ahmet Kırkkılıç: Hocamın da olduğu bir jüride bir jüri üyemiz tam bir gazeli sordu. Ben de bunu garipserim. Bunun olmaması gerekiyor. En azından Türkçe Eğitimi doçentliğinde bunun olmaması gerekiyor. Ama en azından bir okuyabilmesi de gerekir. Fakat bu arada burada bulunan zatlardan birinin de bulunduğu doçentlik jürisinde bulunduğum sırada şu kelimeyi tahlil eder misin dedim. Kelimeler de çok sıradan. Ve maalesef bir tane kelime bile tahlil edilemedi. Dolayısıyla Yabancılara Türkçe Öğretimi üzerine çalışmış fakat bilgisi yok yani. Okuma, dinleme, yazma bunlar daha alt seviyelerden başlayarak ortaokula gelindiğinde özellikle üçüncü, dördüncü sınıfa gelindiğinde bunları anlayabilecek seviyeye gelmeli. Bu arada bir ekleme: Yapılandırmacı yaklaşımın 1997-1998 süreci akabindeki ilk doktora tezini yaptıran şahsın ben olduğumu düşünüyorum. Alan tezi yaptırmadım daha sonra. Alan tezi yaptırdığım tezlerde de kısmen bir eğitsel boyut kazandırma cihetine girdim. Belki kendimi bir cihette heder ettim. Ama buna mukabil birçok kişiyi Türkçe Eğitimine kazandırdım diye düşünüyorum.

Eyyup Coşkun: Bence bu konuya empati ile bakmak yararlı olur. Örneğin Türkçe öğretimi alanında yüksek lisans, doktora yapmış, doçentliğini bu alandan almış bir kişi olarak bana şu anda Eski Türk Edebiyatı alanında tez yaptır deseler kabullenmekte hakikaten çok zorlanırdım. Düşünün yıllarca emek verip bir alanda ilerliyorsunuz. Sonra ortaya çıkan ihtiyaçlara bağlı olarak çalışma alanınızdan çok farklı bir alanda lisansüstü eğitim veriyorsunuz. Birçok yeni kavram,

yeni kaynak, yeni bilgi, yeni yöntem... Buna rağmen siz işin zorluğunu ve riskini göze alıyorsunuz ve öğrencilerinizi asıl çalışma alanınızdan farklı bir alanda yetiştirmeye gayret ediyorsunuz. Bu çok ciddi bir fedakârlıktır. Bunu görmek ve kabul etmek lazım. Sayın Ahmet Kırkkılıç Hocam gibi hocalarımızın çalışmalarının ve bu alana katkı sağlamak için yaptıkları fedakârlıkların takdir edilmesi lazım.

Suat Urgan

Bizim doktora çalışmamız da Eski Türk Edebiyatı ile başladı. Daha hocam Prof. Dr. Ahmet KIRKKILIÇ'ın desteği ve önceliğiyle Edebiyat Eğitimi tarzına dönüştürebildik. Çünkü kısa bir zamandı. Sonra Türkçe eğimi alanında yoğunlaştık. Eksişimiz vardı fakat şunu gördüm ki derse girince bana Farsça, Arapça, Eski Türkçe hangi kelimeyi sorarlarsa hiç çekinmiyorum. Bir taraftan yöntemde sıkıntı hissetsem de diğer taraftan da faydasını görüyorum. Kullandığım her kelimeye zerresine kadar vakıf olabiliyorum. Bu da bir artı olarak geliyor. Öğrenci ne sorarsa cevap verebiliyorsun. Kökünü bulabiliyorsun, beş on tane kelime türettirebiliyorsun, bu da büyük bir zenginlik. Türkçe eğitimi bölümünde çalışanın kullandığı kelimenin ekini kökünü bilememesi ciddi bir sorundur. Burada bir soru işareti koymamız lazım. Kendi alanımızı bilelim ancak diğer tarafı da ihmal etmeyelim. Bu çıkıyor gibi. Biz de bu noktada hem Firdevs Güneş Hocamın ciddi manada alanımıza yenilikler getirdiğini düşünüyoruz ve onlardan faydalanmaya çalışıyoruz ama Ahmet Kırkkılıç Hocamızdan aldığımız dinamiklerin de işimize yaradığını görüyoruz. İkisine de ben teşekkür ediyorum.

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

Rahmi Karakuş: Özellikle Firdevs Güneş Hocama bir soru sorabilir miyim? Türkçe beceri ağırlıklı bir ders. Biz lisans eğitiminde öğrencilere neler kazandırmalıyız? Türkçe eğitimi alanında doktora yapacak öğrencinin hangi nitelikleri taşıması gerekir? Türkçenin ifade kuvveti zengin olduğu halde, dekan ya da rektör çıkıyor “atıyorum” diyor. Bu tabir burada kullanılmadığı için bu eleştirimi burada rahatlıkla yapabilirim. Hâlbuki bizim misallerimiz var. Bunlara yönelik çalışma yapılması gerekiyor. Birinci kısım için sorum doktora adayından beklenen nitelikler alan dışından ve alan çalışmalarını olarak neler olmalı?

Firdevs Güneş: Bilgi bir miktar olmalı. Dinleme, okuma, yazmanın birçok tekniği var. Mesela bir alandan gidelim. Bir konuşmacı konuşmasına etkili bir şekilde girişi yapıyor mu? Hangi girişleri seçiyor. Zihinde bir tasarlama yaptı mı? Konuşma süresinde iyi bir etkileşim yapıyor mu? Konuşurken yüz hareketleri, mimikleri bunları nasıl belirledi? Konuşmasında mantıklı sıralamayı nasıl yaptı? Abartılı kelimeler kullandı mı? Kullandığı veriler bilimsel mi vs. bir dizi teknik süreçler var. Dinleme, konuşma, okuma, yazma, görsel okumanın yaklaşımlara göre beceri eğitimi olduğu için süreçleri var. Çok basit bir masa yapımı. Masanın tahtasını kesecek, boyayacak vs aşamaları varsa bu işlemlerin de aşamaları var. Bunlar dünyada net. Ama bizde net değil. Oturmuş değil. Öğrenci bu aşamaları bilmeli. Dinleme o kadar derin bir alan ki. Okumada yüz bin araştırmadan bahsettim. Dinlemede, konuşmada, okumada o kadar çok model, yaklaşım, teknik var ki. Amerikan Modeli, Kanada modeli vs. Bunların bilinmesi, aşama aşama öğrenciye uygulanması,

öğrencinin bunları öğrendikten sonra yaşamına çevirmesi gerekiyor. Ölçme değerlendirmeye paralel. Bunlardan hareketle bir lisans öğretiminin üstüne yüksek lisans ardından doktora eğitimi. Bütün bunlar peş peşe gidiyor. Ama bizde bunlar da pek oturmadığı için bilgiye fazla pay veriyoruz. Metin olayında şu metin olsun bu metin olsun. O boyutta Türkoloji Türk tarihinden vs aldığımız bilgileri kullanabiliriz. Onlar da olabilir. Ama bunlar çok oturmadığı için öbür tarafa bir kayma oluyor. Yani benim sıkıntım bu. Bunlar daha sık olsun ama böyle yaparsak dili iyi öğretirsek zihni daha iyi geliştiririz. Dili iyi geliştirirsek zihni de geliştiririz. Dil ile zihin paralel gidiyor. Anlama, sıralama, çıkarım yapma, düşünme, bu teknikle yaparsa iyi konuşur.

Dili iyi kullandıkça bunları geliştirir. Anlamayı dünya öğretiyor, nasıl öğretiyor? Öğretmen sınıfa giriyor. Doğrudan anlatım modeline göre, çocuklar cümleyi ben şöyle anladım sen nasıl anladın, tek tek soruyor. Hakikaten anlamı bu mu, bu. Anlamanın yol ve yöntemini gösteriyor. Doğrudan öğretim yöntemiyle öğretiyor. Mesela 'tahmin'i biz programda çok işledik. Hadi tahmin et çocuğum, çocuk tahmin edemiyor. En büyük sıkıntımız Türkiye'de tahmin edememe vb. tüm bunları yapamadığımız için dili öğretemiyoruz. Yani dil birtakım bilgileri ezberleme işi değil. Arabayı kullanma bilgisini alıp arabayı kullanamazsınız. Uygulaya uygulaya ileri sürüş tekniklerini öğrenirsiniz. Beceri o boyutta gündeme geliyor. Biz o aşamaları tam oturtamadığımız için sorunlar yaşıyoruz. Şimdi yeni programlarda biraz da o yöne gidiyoruz. Dünya bunu netleştirmiş; düşünmenin, çıkarım yapmanın aşamalarını. Düşünmenin aşamalarında

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

Kanada'dan bir profesör, Budist felsefede düşünme nasıl oluyor diye yerinde inceleme yapıyor bunları öğreniyor. Nirvana'ya nasıl ulaşılır, bunları bizzat deniyor. Tibetçe öğrenerek araştırıyor, çalışıyor ve bütün bunları eğitimde, dilde kullanmanın yol ve yöntemlerini araştırıyor. Yani soyut öğeleri somutlaştırarak öğretmeye çalışıyor. Zihinsel süreçler soyut çünkü. Biz bunlarla çok uğraşıyoruz ama bunların yol ve yöntemleri netleşiyor, şeffaflaşıyor. Beyin araştırmaları ilerledikçe eğitimciler zihinsel süreçlere hâkim olmaya başladı. Kanada üst düzey zihine geliştirme yaklaşımıyla dil öğretiyor. Zihni ikiye ayırıyor: üst zihin, alt zihin. Üst zihin alt zihni kontrol eden yapı. Üst zihni eğer iyi geliştirirsen alt zihni kontrol eder. Mesela yanlış bir şey yapacak, hırsızlık yapacak, kopya çekecek, üst zihin uyarıyor; yapma yakalanırsın,sonu kötü olur diyor. Kanada üst zihine egemen olursam, onu eğitirsem, ona hâkim olurum diyor. Bunu dil öğretimiyle ile yapıyor. Dil birinci aşamada zihin becerilerini geliştirme aracıdır. Ben felsefeden çok yararlanıyorum mesela. Dil felsefeyi çok üst seviyede kullanıyor.

Rahmi Karakuş (Firdevs Güneş'e sorusu) : Ben bunlara farklı açıdan eleştiri getiririm ama asıl sormak istediğim şu: Dil ile anlama becerileri kazandırmanın birbirine paralel olması gerekir, hangisinin hangisi üzerinde belirleyiciliği münakaşa edilen bir konu. Benim asıl merak ettiğim konu şu: acaba buradaki hocalarım bir doktora programı hazırlasalar birinci ve ikinci yarıyılta mutlaka bu dersleri okutmalılar dedikleri dersler neler? Doktora öğrencisinden ne gibi temel özellikleri beklerler?

Firdevs Güneş (Rahmi Karakuş'a cevabı) : Doktorada derinlemesine araştırmalar yapıldığı için doktora düzeyinde mutlaka beş temel beceri verilmeli. Ama bunu yaklaşımlara göre verebilir, bunun yol ve yöntemlerini inceleyebilir, okumanın süreç ve aşamalarını araştırılabilir. Bunların derinliğine inebilir. Yatay ya da dikey derinliğe inilmeli. Bunun dışında doktorada araştırma yapmak için klasik derslerimiz var. Halk edebiyatı, çocuk edebiyatından dersler de olacak ancak dinleme, okuma, yazma, görsel okuma mutlaka olmalı. Derinliklerine inilmeli. Olamaz, diye de bir şey yok. Hocalarımız genel olarak kendini en iyi hissettiği bölümden ders koyuyor. Eskiden hangi alanda doktora yaptıysa o dersi koyuyordu. Her hoca doktora yaptığı alanda ders koyardı.

Rahmi Karakuş: Diğer hocalarım ne söylerler bilmiyorum. Doktora programlarında doktora adayının çalışmak istediği alana yönelik dersler koyulabilse? Batıdaki bütün doktora ve yüksek lisans dersleri sıralanır, çocuk hangisinde uzmanlaşmak isterse oradan gider. Yani zaten doktorada - Türkçe'de nasıl gidiyor bilmiyorum ama- büyük oranda zorunlu ders olayını kaldırmak üzereyiz. Bir iki tane zorunlu, diğerleri alan dersleri. Hangisini istiyorsa onları seçer, yani öyle bir aday ki ekran okumayla ilgili derse gidebilir veya sadece dilbilgisine odaklanabilir.

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

2. OTURUM

Oturum Açış Sunumu

Doç. Dr. Havva Yaman

Sayın misafirlerimiz, sabah Eyyup Bey'in sunumunda da değinildi ama doktora oturumu olması dolayısıyla üniversitelerimizdeki doktora programlarının mevcut durumları ve derslerle ilgili bilgi paylaşımında bulunacağım.

TÜRKÇE EĞİTİMİ BÖLÜMÜ DOKTORA PROGRAMI ALAN DERSLERİ

ALAN	DERS İSİMLERİ	ÖNL.	AKTS
Türk Dili	Türk Dil ve Anlatımının Güncel Sorunları	DEÜ	8
	Türkiye Türkçesi Sözcük Bilgisi	DEÜ	7
	Dilin İşlevleri ve Türkçenin Görünümü	DEÜ	8
	Türkçenin Yapısı ve Gelişme Evreleri	Gazi	7,5
	Türkiye Türkçesi	Gazi	7,5
	Türkiye Türkçesinin Sorunları	Gazi	7,5
	Türk Dil Bilgisinin Güncel Sorunları	Gazi	7,5
	Türkçe Art Zamanlı Ses ve Şekil İlişkisi	Gazi	7,5
	İleri Osmanlıca	İnönü	3 K
	Çeşitli Abecelerle Türkçe Metinler: Kıpçak-Harezmi	Marmara	6
	Türk Söz Dizimi: Kavramlar	Marmara	
	Eski Türkçe Metinleri İnceleme	Marmara	6
	Türkçe Güç Metinler: Karahanlıca-Çağatayca	Marmara	6
	Eski Türkçenin Söz Dizimi (I, II)	Marmara	6

Lisansüstü Eğitim-Dersler

	Orta Türkçe Metinleri İnceleme	Marmara	6
	Türk Dili Söz Dizimi: Tahlil	Marmara	6
	Dil Bilgisi Sorunları	ÇOMÜ	7
	Türk Dilinin Yapısı I- Ses Bilgisi ve Biçim Bilgisi	ÇOMÜ	7
	Türkçenin Yapısı	ÇOMÜ	7
	Dil Politikası	ÇOMÜ	7
	Türkiye Türkçesinin Sorunları	ÇOMÜ	7
	Cümlelerin Esasları	SAÜ	6
	Çağdaş Türk Şivelerinin Söz Dizimi	Sakarya	6
	Türk Dilinin Genel Yapı Problemleri	Sakarya	6
	Karşılaştırmalı Türk Dili İncelemeleri	Selçuk	
Dil Bilim	Dil ve Edebiyat Öğretiminde Söylem Çözümlemesi (I,II)	Atatürk	6
	Dilbilimsel Edebiyat Eleştirisi	Atatürk	6
	Yazınsal Metin Çözümlemeleri (I, II)	Atatürk	6
	Uygulamalı Dilbilim	DEÜ	8
	Gösterge Bilim ve Dil Eğitimi	DEÜ	8
	Dil Öğretiminde Anlambilim	DEÜ	8
	Türkçe Eğitiminde Anlambilim	Gazi	7,5
	Türkçenin Yayılma Alanları ve Dil Politikaları	Gazi	7,5
	Dil Politikası	Gazi	7,5
	Dil Psikolojisi	Gazi	7,5
	Dil Sosyolojisi	Gazi	7,5
	Dil Bilimi	Gazi	7,5
	Uygulamalı Dilbilim	İnönü	3 K

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

	Dil Politikası	ÇOMÜ	7
	Dil Bilime Giriş	ÇOMÜ	7
	İletişim ve Diller	Ankara	
	Anlambilim	Ankara	
	Dil ve Mantık	Marmara	8
	Anlam Bilimi	Marmara	6
Eski Türk Edebiyatı	Eski Türk Edebiyatı İstiare Mecaz ve Mazmun Dünyası (I-II)	Atatürk	6
	Eski Türk Şiirinde Türler (I, II)	Atatürk	6
	Eski Türk Edebiyatı Nazım	DEÜ	6
	Eski Türk Edebiyatı Nesir	DEÜ	6
	Tarihî Türkçe Metin Tahlilleri	Gazi	7,5
	Tarihî Metin İncelemeleri	Gazi	7,5
	Metin Şerhi	Selçuk	
	Eski Türk Edebiyatı Poetikası	Selçuk	
	Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar Kavramlar	Selçuk	
Yeni Türk Edebiyatı	Yeni Roman Akımları ve Çağdaş Türk Romanı (I-II)	Marmara	6
	Çağdaş Türk Romanına Eleştirel Yaklaşım	DEÜ	7
	Edebi Eserlerde Dil ve Üslup	DEÜ	7
	Edebiyat ve Estetik	DEÜ	7
	Edebi Tenkit ve Metin İnceleme Yöntemleri	Gazi	7,5
	Türk Edebiyatı	Gazi	7,5
	II. Meşrutiyet Dönemi Kültür Hayatı	Gazi	7,5
	Milli Mücadele Dönemi Fikir Hayatı	Gazi	7,5
	Türk Dünyası Edebiyatı	Gazi	7,5
	Hikâye ve Roman Tahlilleri	İnönü	3 K

Lisansüstü Eğitim-Dersler

	Metin Çözümlenmeleri (I-II)	ÇOMÜ	7
	Edebi Eleştiri Yöntemleri	ÇOMÜ	7
	Kısa Hikâye Tahlilleri	ÇOMÜ	7
	Batı Edebiyatı I	ÇOMÜ	7
	Temel Edebiyat Kuram ve Yöntemleri	ÇOMÜ	7
	Karşılaştırmalı Edebiyat	ÇOMÜ	
	Edebiyatta Estetik Değerler	Sakarya	6
	Tanzimat'tan Günümüze Dilde Sadeleşme Tartışmaları	Sakarya	6
	Tanzimat Romanında Eğitim	Sakarya	6
	Batılılaşma ve Türk Romanı	Marmara	
	Dış Göç Edebiyatı ve Eğitim	Ankara	
	Değerler Eğitimi ve Türk Edebiyatı	KTÜ	
	Türk Nesir Dili	KTÜ	
	Edebiyat Akımları	Selçuk	
Halk Edebiyatı	Halk Bilimi Araştırmaları (I,II)	Atatürk	6
	Halk Bilimi Araştırma Yöntemleri	DEÜ	8
	Halk Şiirinde Gelenek, Etkileşim ve Şiir	ÇOMÜ	7
Çocuk Edebiyatı	Türkiye'de Çocuk Tiyatrosu (I,II)	Atatürk	6
	Türkçe Öğretimi Açısından Çocuk Edb.	Gazi	7,5
	Türkçe Eğitiminde Çocuk Edebiyatı	İnönü	3
	Çocuk Edebiyatının Kaynakları	ÇOMÜ	7
	Başlangıçtan Günümüze Çocuk Edb.	ÇOMÜ	7
	Çocuk Edebiyatı Araştırmaları	Ankara	
	Çocuk Edebiyatı ve sorunları	KTÜ	
	Ana Dili Öğretiminde Çocuk Edebiyatı	Selçuk	
Çocuk Ed. ve Modernleşme Sürecinde Çocuk	Marmara	6	

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

Doktora programında bulunan alan dersleri Türk Dili, Dilbilim, Yeni Türk Edebiyatı, Eski Türk Edebiyatı, Halk Edebiyatı ve Çocuk Edebiyatı başlıkları altında değerlendirilmiştir. Grafikte de görüldüğü üzere alan derslerinin yoğunluğu açısından ilk sırada %21 oranla Gazi Üniversitesi yer almaktadır. Gazi Üniversitesini %19 ile Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi. %13 ile Dokuz Eylül Üniversitesi ve %10 ile de Atatürk Üniversitesi takip etmektedir. Karadeniz Teknik Üniversitesi ve İnönü Üniversitesi %3 ve %4 oranla alan derslerinin en az bulunduğu üniversitelerdir. (Bu veriler toplanırken üniversitelerin enstitü sayfalarındaki ders listeleri baz alınmıştır. Ancak bazı üniversitelerin ders havuzunun geniş olması bazılarının dar olması grafiklerdeki oranlara yansımakla beraber çok büyük farklar görülmemektedir.)

ALAN EĞİTİMİ DERSLERİ		AKTS
Türkçe Eğitim ve Öğretimde Kullanılan Yöntem ve Teknikleri II	Atatürk	6
Türkçe Öğretiminde Görsel İşitsel ve Kinestetik Uygulamalar	Atatürk	6
Türkçe Öğretiminde Kültürel Öğeler	Atatürk	6
Dil-Edebiyat Eğitimi	DEÜ	7
Learning Strategies and Skills	DEU	5
Türkçe Öğretimi Yöntemleri	DEÜ	7

Lisansüstü Eğitim-Dersler

Türkçe Öğretiminde Metin Kullanımı	DEÜ	7
Türkçe Öğretiminde Şiir	DEÜ	7
Türkçe Öğretiminde Yeni Strateji ve Teknikler	Gazi	7,5
Türkçe Dil Bilgisi Öğretimi	Gazi	7,5
Çağdaş Gelişmeler Işığında Dil Öğrt. Temelleri	Gazi	7,5
Dil-Kültür Öğretiminde Yaklaşımlar	Gazi	7,5
Avrupa Dilleri Öğrt Ortak Çerçeve Metni ve Türkçe Öğrt.	Gazi	7,5
Türkçe Öğretiminde Tiyatro ve Drama	İnönü	3 K
Türkçe Öğretimi Yöntem ve Teknikleri	İnönü	3 K
Türkçe Öğretiminde Çağdaş Yaklaşımlar	ÇOMÜ	7
Türkçe Öğretiminde Metin Oluşturma	ÇOMÜ	7
Türkçe Öğretiminde İş Birlikli Öğrenme Uygulamaları	ÇOMÜ	7
Türkçe Öğretiminde Çağdaş Yaklaşımlar	ÇOMÜ	7
Dil ve Edebiyat Öğretiminde Çağdaş Yaklaşımlar	Ankara	
Türkçe Öğretimi Çalışmaları	Ankara	
Türkçe Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar	KTÜ	
Metin İnceleme Yöntemleri	KTÜ	
Edebi Türler ve Türkçe Öğretimi	KTÜ	

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

	Dil Felsefesi ve Dil Öğretim Yaklaşımları	KTÜ	
	Türkçe Öğretimi ve Zihinsel Yapılandırma	KTÜ	
	Yazınsal Metinlerle Kurgulanan Türkçe Eğitim Ortamları	Ankara	
	Dil Bilgisi Öğretimi	Selçuk	
Türkçe Öğretimi Tarihi	Türkçe Öğretim Tarihi	Gazi	
	Tarihi Süreçte Türkçe Öğretimi	Gazi	
	Türkçenin Eğitimi Tarihi	Sakarya	6
	Tarihi Süreçte Türkçe Öğretimi	KTÜ	
Türkçe Öğretimi ve Materyal Geliştirme	Türkçe Öğretiminde Materyal Geliştirme	Gazi	7,5
	Dil Öğretiminde Materyal Tasarımı	ÇOMÜ	7
Türkçe Öğretimi ve Programları	Türkçe Eğitim Programına Yeni Yaklaşımlar (I,II)	Atatürk	6
	Türkçe Eğitim Programına Eleştirel Yaklaşım (I,II)	Atatürk	6
	Program Geliştirme ve Uygulamaları	DEÜ	5
	İlköğretim Türkçe programı ve ders kitaplarındaki	Sakarya	6
	Eğitimde Program Geliştirmenin Temelleri	Sakarya	6
	Karşılaştırmalı Ana Dili Öğretimi Ders Kitapları	Sakarya	6
	Eğitimde Program geliştirme temelleri	Sakarya	6
	İlköğretim Görsel Sanatlar Programları	Ankara	
Dil Becerilerinin Öğretimi	Anlama Teknikleri	Gazi	7,5
	Anlatma Teknikleri	Gazi	7,5

Lisansüstü Eğitim-Dersler

Temel Dil Becerilerinin Geliştirilmesi	Gazi	7,5
Tiyatro ve Dil Becerileri	Gazi	7,5
Okuma Teknikleri	İnönü	3K
İleri Anlama Teknikleri	ÇOMÜ	7
İleri Anlatma Teknikleri	ÇOMÜ	7
Temel Dil Becerilerinin Geliştirilmesi (I,II)	ÇOMÜ	7
Yeni Okuryazarlıklar ve Türkçe Eğitimi	ÇOMÜ	7
Dil Gelişiminde Okuma Uygulamaları	Sakarya	6
Temel Dil Becerilerinin Geliştirilmesi	KTÜ	

Türkçe Eğitimi bölümü doktora programlarında bulunan alan eğitimi dersleri Türkçe Öğretimi Yöntemleri, Türkçe Öğretimi Tarihi, Türkçe Öğretimi ve Materyal Geliştirme, Türkçe Öğretimi ve Programları, Temel Dil Becerilerinin Öğretimi başlıkları altında sınıflandırılıp değerlendirilmiştir. Burada da yine alan eğitimi derslerinin çokluğu itibari ile Gazi Üniversitesi %24 oranla ilk sırada yer almaktadır. Gazi Üniversitesini %17'lik oranla Onsekiz Mart Üniversitesi takip etmekte, Sakarya Üniversitesi, Dokuz Eylül, Karadeniz Teknik ve Atatürk Üniversiteleri %11'lik oranla üçüncü sırada yer almaktadır. Selçuk, İnönü ve Ankara Üniversiteleri ise alan eğitimi derslerinin en az bulunduğu üniversitelerdir. Marmara Üniversitesinde ise alan eğitimine yönelik ders bulunmamaktadır.

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

ARAŞTIRMA YÖNTEMLERİ VE İSTATİSTİK DERSLERİ GRUBU		
DERSLER	ÜNİVERSİTE	AKTS
Eğitimde Araştırma Yöntemleri	Atatürk	6
Temel İstatistik	Atatürk	6
Araştırmalarda İstatistiksel Analizler	DEÜ	4
Action Research in Teacher Education	DEÜ	8
Academic Writing for Graduate Students	DEÜ	7
Nitel Araştırma Yöntemleri	ÇOMÜ	7
Bilgisayarda İstatistiksel Veri Analizi	ÇOMÜ	7
Nitel Araştırmalarda Veri Toplama Ve Analizi	ÇOMÜ	7
Eğitimde Doktora Tezi Hazırlama	ÇOMÜ	7
İleri Düzey Nitel Araştırmalar	ÇOMÜ	7
Eğitimde Eylem Araştırması	ÇOMÜ	7
Akademik Metin Oluşturma Teknikleri	Sakarya	6
Türkçe Eğitiminde Nicel ve Nitel araştırma Yöntemleri	Sakarya	6
Araştırma Yöntemleri	KTÜ	

Türkçe Eğitimi doktora programlarındaki Araştırma Yöntemleri ve İstatistik derslerinin sayıları bakımından grafikte de görüldüğü gibi %43'lük oranla Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi ilk sırada yer almaktadır. Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi'ni sırasıyla Dokuz Eylül, Sakarya ve Atatürk (%14'lük oranlarla), Karadeniz Teknik Üniversiteleri

Lisansüstü Eğitim-Dersler

takip etmektedir. Geriye kalan diğer üniversitelerde ise Araştırma Yöntem ve İstatistik derslerinden hiçbiri bulunmamaktadır.

GENEL EĞİTİM DERSLERİ		
DERSİN ADI	ÜNİVERSİTE	AKTS
Gelişim ve Öğrenme	DEÜ	4
Öğretimde Planlama ve Değerlendirme	DEÜ	6
Etkili İletişim	Gazi	7,5
Öğretim İlke ve Yöntemleri	ÇOMÜ	7

Doktora programlarındaki dersler incelendiğinde genel eğitim derslerine çok az yer verildiği görülmektedir. %50'lik oranla Dokuz Eylül Üniversitesi genel eğitim derslerinin çokluğu bakımından ilk sıradadır. Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi birer dersle genel eğitim derslerinin bulunduğu diğer üniversitelerdir. Bu üniversitelerin dışında kalan diğerlerinde ise genel eğitim dersleri bulunmamaktadır.

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇENİN ÖĞRETİMİNE YÖNELİK DERSLER		
DERSİN ADI	ÜNİVERSİTE	AKTS
Yabancılar İçin Türkçenin Öğretimi I, II	Atatürk	6
Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Tarihi	Atatürk	6
Edebi Metinler ve Yabancı Dil Olarak Türkçe	DEÜ	7
Türk Topuluklarına Türkiye Türkçesinin Öğretimi	Gazi	7,5
Yabancılar Türkçe Öğretimi	Gazi	7,5

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

Yurtdışındaki Türk Çocuklara Türkçe Eğitimi	Gazi	7,5
Yabancı Dil ve Kültür Öğretimi	Gazi	7,5
Yabancılara Türkçe Öğretiminin Temel Sorunları	Gazi	7,5
Yurtdışındaki Türk Çocuklara Türkçe Eğitimi	Gazi	7,5
Yabancı Dil ve Kültür Öğretimi	Gazi	7,5
Yabancılar İçin Türkçe Öğretimi	İnönü	3K
Yurt Dışındaki Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi	ÇOMÜ	7
Yurt Dışında Türkçe Eğitimi Veren Kurum ve Kuruluşlar	ÇOMÜ	7
Türk Soylu Öğrencilere Türkçe Öğretimi	Sakarya	6
Yabancılara Türkçe Öğretimi	Selçuk	
Türkiye Dışı Türklere Türkçe Öğretimi	Selçuk	
Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Uygulamalar	Marmara	
Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Tarihi Kaynaklar	Marmara	

Programlardaki dersler arasında Yabancılara Türkçe Öğretimine yönelik dersler de bulunmaktadır. Bu derslerin sayısının çokluğu itibari ile %39'luk oranla Gazi Üniversitesi ilk sıradadır. Marmara, Çanakkale On Sekiz Mart, Selçuk, Atatürk Üniversiteleri %11'lik oranla Gazi Üniversitesi'nden sonra gelmektedir. Yine Sakarya, İnönü ve Dokuz Eylül Üniversiteleri'nde de Yabancılara Türkçe Öğretimine yönelik dersler bulunmaktadır ve sayılarının çokluğu itibari ile bu

Lisansüstü Eğitim-Dersler

üniversiteleri takip etmektedir. Karadeniz Teknik ve Ankara Üniversiteleri'nde ise bu alana yönelik ders bulunmamaktadır.

DİL-KÜLTÜR İLİŞKİSİNE YÖNELİK DERSLER		
DERSİN ADI	ÜNİVERSİTE	AKTS
Türkçenin Kültürel Boyutları	Gazi	7,5
Dil ve Kültür İlişkileri	Gazi	7,5
Dil, Düşünce ve Kültür	Ankara	
Yazılı ve Sözlü Kültür Özellikleri	KTÜ	

Doktora programlarında sayısı az olmakla beraber dil ve kültür ilişkisine yönelik dersler bulunmaktadır. Grafikten de görüldüğü üzere bu derslerin sayıca en fazla olduğu üniversite Gazi'dir. Karadeniz Teknik ve Ankara Üniversiteleri'nin programları da bu alana yönelik dersler içermektedir. Diğer üniversitelerde ise bu alana yönelik dersler bulunmamaktadır.

HIÇBİR KATEGORİYE GİRMİYEN DERSLER		
DERS ADI	ÜNİVERSİTE	AKTS
Sanat Felsefesi	ANKARA	
Sadeleştirme ve çeviri	MARMARA	8
Ottoman Social History	DEÜ	5
Eliciting Understanding in Educational Studies	DEÜ	5
Radiation in our Everyday Life and Education	DEÜ	5
Development Through Life: Psychosocial Implications for School Practice	DEÜ	5

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

Türkçe eğitimi bölümü doktora programlarındaki dersler alan bilgisi, alan eğitimi, araştırma yöntemleri ve istatistik, genel eğitim, yabancıla Türkçe Öğretimi, dil ve kültür dersleri olarak sınıflandırılmış ve programlarda yer alan dersler bu başlıklar altında değerlendirilmiştir. Ancak yukarıdaki tabloda ifade edilen dersler bu başlıklarla ilgili olmadığı için hiçbir kategori altında değerlendirilememiştir. Grafikte de görüldüğü üzere Dokuz Eylül, Ankara ve Marmara üniversitelerinde hiçbir kategori altına girmeyen dersler bulunmaktadır.

SAKARYA
ÜNİVERSİTESİ

II. OTURUM: Doktora Dersleri

Oturum Başkanı

Prof. Dr. Firdevs Güneş

Katılımcılar

Prof. Dr. Ahmet Kırkkılıç

Prof. Dr. Aziz Kılınc

Prof. Dr. Vügar Sultanazade

Doç. Dr. Suat Ungan

Firdevs Güneş

Birinci oturumumuzda bir durum tespiti yaptık. Neler yapabiliriz, ilkelerimiz ne olabilir, vizyonumuz ne olabilir, hocalarımız görüşlerini paylaştı, sizlerin de sorularınızı aldık. Bu oturumda belki doktora-yüksek lisans iki konuyu da harmanlayarak konuşabiliriz. Biraz daha somut olur. Alan bizden hızlı çözümler istiyor. Çünkü bir yandan lisansta öğretmen yetiştiriyoruz, bir yandan yüksek lisans programımız var, bir yandan doktora, doçentliğe de bunun yansımaları gerekiyor. Bu arada biliyorsunuz KPSS alan sınavı olacak. Öğrencilerimiz bir yandan sınavlara girecek. Hepsine belki bu yıl olmasa da önümüzdeki yıllar için hızlı çözümler bulmamamız lazım. Yüksek lisans dersleri ne olabilir, doktora dersleri ne olabilir, isterseniz yüksek lisans-doktora diye ayırmak yerine biz önce alanda hangi dersler olmalı buna odaklanalım. Daha sonra sistematüğini düşünürüz. İsterseniz ben başlangıcı oluşturmak için -bir ön hazırlığım yok ama- şu şu dersler olabilir diyorum. Dil öğretim dersi olmazsa olmaz

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

bence. Ya da Türkçe öğretim yaklaşım ve modelleri olabilir. "Türkçe öğretim yaklaşımları ve modelleri". Neler olacak bunların içinde? Dil öğretim yaklaşım ve modelleri de olabilir. Ama Türkçeye özgü olması açısından davranışçı yaklaşım, beceri yaklaşımı, yapılandırmacı yaklaşım var, etkinlik yaklaşımı var, etkileşimsel yaklaşım var, dil bilgisi yaklaşımı, kültür edebiyat yaklaşımı, dil bilimsel yaklaşım var. Çok sayıda yaklaşım var. Ve bunların modelleri var. Doğrudan ve dolaylı öğretim modeli vs. "Türkçe öğretimi yaklaşım ve modelleri" Türkçe öğretim yöntem ve teknikleri: kavram haritası, balık kılıcı, zihin haritası, beyin fırtınası vb. yani kavramları daha iyi öğretmek için teknikler var. Yöntem olarak ön bilgileri nasıl harekete geçirirsiniz. Bu süreçte özet tekniğini nasıl kullanabilirsiniz. Olmazsa olmaz diyebileceğimiz dil gelişim süreci/kuramları. Bir Türkçecinin dilin nasıl oluştuğu, nasıl geliştiğiyle ilgili olarak bilmesi gerekenler. Dil gelişim kuramları da olabilir. Bunları Türkçeci bilirse bundan sonraki aşamaları nasıl gerçekleştirecek.

Firdevs Karahan

Bu derse "dil edinimi" diyebilir miyiz? Öğrenme hepsini kapsayan bir terim. Dil öğrenme dediğiniz zaman, sadece anadili öğrenme değil, ikinci dil olarak dil öğrenme derslerimiz de var. Bunların alt alanının ayrılması gerekiyor. Bu biraz da sahiplendiğiniz yaklaşıma bağlı. Ama edinim ve öğrenim arasında da çok ciddi bir farklılık var. Edinimin kendiliğinden oluşan bir süreç olması, öğretimin bir başkasının yardımıyla daha bilinçli bir çabayla oluşması en bilindik ayrımıdır.

Firdevs Güneş: Yapılandırmacı yaklaşıma göre dil edinilmez öğrenilir. Döne döne, tekrar ede ede öğrenildiği için dil, edinim kavramını kabul etmiyor. Dil Öğrenme diyelim. Dil öğrenme kuramları mı diyelim? Edinme yok, edinimi karşılaştıracaksak öğrenimle karşılaştıracacağız. Öğretim çok daha farklı. Yapılandırmacı yaklaşımda dil edinilmez, öğrenilir. Yani çocuk çabasıyla sesleri çağıldayarak sesleri tekrar ede ede günlerce uğraşarak öğrenir. Edinimin şöyle bir tanımı var. Bilişsel yaklaşımda Chomsky'nin tanımına göre; zihnimizde hazır genetik bir donanım var, o yüzden geriye doğru hiç çabalamadan olduğu gibi kazanırsınız. Yani sadece edinim kelimesine karşı bir şeyimiz var.

Aziz Kılınç: Biraz daha somutlaştırsak kutsal kitaplarda da şöyle diyor: "Tanrı Âdeme konuşmayı öğretti." edindirdi demiyor. Yani konuşmayı verdi demiyor. Ben paramı verip bunu edinirim, ama öğrenme süreç gerektiren bir şey. Öğretme ve öğrenme olmalı. Edinme daha farklı.

Edinme kavramına kesinlikle karşıyız. Kuşlar bile genetik yapısı gereği ötmeyi edinmiyor. Ötmeyi günlerce uğraşarak kendi çabalarıyla öğreniyor. Böylelikle edinmiyoruz. Neyse bunlar teknik konular. Sürekli kendi aktif çabalarıyla öğreniyor. Bu derse dil gelişim kuramları mı diyelim. Dil öğrenme kuramları mı diyelim. İlk verdiğimiz maddedeki dersle birleştirilebilir. "Dil gelişim süreçleri "diyelim öyleyse. Okul öncesi dönem, ergenlik dönemi, (Firdevs Güneş: iki ders çok yoğun olur.)1 ve 2 olarak ayırsak daha iyi olacak öyleyse. Temel beceriler, orta düzey beceriler, üst düzey beceriler olarak ayrılıyor. Dil gelişim süreçleri- temel ve orta düzey

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

olarak ilk aşama, ikinci düzey olarak da ileri düzey olarak ayırabiliriz. Ders isimlerini sıralarsak;

* Dil gelişim süreçleri- üst düzey (1 - 2, temel ve orta düzey ile ileri düzey) ¹

* Anlama becerilerini geliştirme

(Sözlü anlama becerileri, yazılı anlama, konuşarak anlama, yazarak anlama, dersleri böyle kesin çizgilerle ayırmak mümkün değil gerçi.)

* Metin üretim modelleri (Metin seçimi ve metin ile öğrenme; okul öncesi dönem/orta öğretim)

Metin seçimi derken, ninniler, tekerlemeler, öyküler bunların hepsinin seçimi ve bunlarla dili nasıl öğretiriz? Metin öğretimi değil de metin ile öğrenme. Bu da iki ders düzeyinde olabilir. Çocuk Edebiyatından, Divan edebiyatından da bir metin seçilebilir. Eski Edebiyat, Yeni Edebiyat, Cumhuriyet Dönemi Edebiyatından da seçilebilir. Bu metinler eğitsel açıdan nasıl seçilmeli ve nasıl öğretilmeli. Okul öncesine uygun olan metinler, ortaokula uygun metinler diye düzey düzey de olabilir.

Firdevs Güneş: Metin üretim modelleri diye bir ders mi koyalım? Yani alanda çok sayıda yazma modelleri var. Fıkra yazar, deneme yazar. Metin üretim modelleri diyebiliriz

*Dinleme becerilerini geliştirme

* Konuşma becerilerini geliştirme

---

¹ Teklif edilen ders adlarının başında * işareti bulunmaktadır.

Lisansüstü Eğitim-Dersler

- * Okuma becerilerini geliştirme
- * Yazma becerilerini geliştirme
- * Dil bilgisi öğretimi
- * Ekran okuma -yazma öğretimi

Şimdi bunların içinde ne olacak diye düşünüyor hocalarım. Bunların alanları var kendi içinde. Hepsinin teorileri var. Bunların süreçleri olacak. Anlama çok küçük bir boyutu.

Elbette bunların süreçleri de olacak. Konuşma ve dinlemeyi ayrı olarak değerlendirebilir miyiz? Ayırt etmek zor. Batıda sözlü dil becerileri diye birleştiriliyor. O zaman çok ağır olur ama.

Havva Yaman: Hocam lisansta da bu dersleri veriyoruz, lisanstaki derslerin tekrarı olur mu acaba?

Firdevs Güneş: Karıştırmamak için adını "dinleme becerilerini geliştirme" diye değiştirebiliriz. Dinleme öğretimi çok kapsamlı. Ancak dinleme becerilerini geliştirme dersek B düzeyi öğretilir. Gerekirse A düzeyi de alınabilir. (Alpaslan Okur: Ekran okuma yazma da okuma ve yazmanın içine girmez mi?) Ekran okuma ve yazma ayrı. Araya araç girdiği için göz hareketleri ve beyindeki hareketler değişiyor. Kâğıt okumada göz hareketleri yatay ilerlerken ekran okumada dikey olarak ilerliyor. Böyle bir yapı var. Ekranik düşünme diye yeni bir yapı oluşuyor. Zihindeki yapı farklı. Çinliler denedi. Onların yazı karakterlerinin çizimi ve yazımı zor. Klavyeden tuşlarla yazmaya başladılar. Öğrenci tuşa basıyor kırk iki çizgiden oluşan bir karakter yazılıyor. Ancak öğrenciler yazma becerilerini kaybediyorlar. Bu nedenle

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

klavyeden yazma öğretiminden vazgeçtiler. Dolayısıyla bunların tartışılması gerekiyor. Ekran okuma ve ekran yazma tek ders, yazma ayrı bir ders olsun. Mesela ekran yazmada hazır düzeltme formülü var. Yanlış bir kelime yazdığınız zaman yanlış olan kelimenin altı kırmızı işaretle çiziliyor. Mesela orada beceri biraz değişiyor. Hazır bir yapı var. Yazınızı kontrol ediyor.

Havva Yaman: Medya okuryazarlığı diyebilir miyiz ekran okuryazarlığına ?

Firdevs Güneş: O daha farklı. Medya okuryazarlığını ayrıca ekleyelim.

* Medya okuryazarlığı

Görsel okuma yazma eğitimi mi öğretimi mi demeliyiz. Görsel okuma yazma öğretimi. Ben yeni bir makalemi bu konuya odakladım. Görsel okuma yazma öğretimi ki burada dil becerileri çok fazla iç içe. Görsel okuma yazma öğretimi de olabilir, görsel okuma yazma becerilerini geliştirme de olabilir.

Alpaslan Okur: Ders isimlerinde yazma becerilerin geliştirme ve metin üretme modelleri iki farklı dersten bahsedildi. Bunların içerikleriyle ilgili acaba nasıl bir farklılık olacak?

Firdevs Güneş: Metin üretme modelleri daha çok; model, düzeltme formülleri bunların aşamaları üzerine. Yazma becerilerini geliştirme akıcı yazmadan başlıyor. Yazmayı yeni öğrenen çocuk düşüncelerini akıcı bir şekilde kâğıda aktaramıyor. Hız, süreklilik, okunaklılık, bunları aktarmak, bunları kâğıt üzerinde oluşturma, kâğıdı kullanmak vb. bu tarz aşamalar. Metin üretme modelleri daha farklı. Çeşitli

metinler üretme. Her türlü metin. O artık yazma becerilerini geliştirdi ve kendi zihninden bir takım senaryo, düşünce ve duygularını kâğıda döküyor. Yazma becerilerinde biz kontrol altına alıyoruz aşama aşama gelişmesi için. İkinin arasında biraz farklılık var. Yani önce yazma becerilerini geliştirme sonra metin üretme modelleri dersi gelmeli.

* Görsel Okuma Yazma Öğretimi/Becerilerini Geliştirme

* Kelime Hazinesini Geliştirme

"Zihinsel Sözlüğü Zenginleştirme" de diyebiliriz. Dağarcık kelimesini herkes yadırgıyor, hazine mi diyelim, servet mi diyelim. Aslında kelime tanıma tekniklerini koymak istiyorum ben bu derslerin içine. Kelime tanıma tekniği nedir? Kelimenin görünüşünden, ipucundan, cümlelerin gelişinden, metin bağlamından vs kelimeyi tanıma. İkinci aşama bunun anlamını araştırma daha sonra kelimenin anlamını çıkarım vs. yöntemiyle oluşturma hatta kelimenin anlamını kesinleştirme teknikleri de var. Sıcak, çok sıcak, soğuk, dondurucu bunları basamaklara ayırıyor. Bizde bunların sıkıntıları var. Anlam kaymaları bizde çok iç içe. Anlam basamaklarını derecelendirme. Kelime hazinesini öğretmek için iki model var. Dolaylı ve doğrudan öğretim yolu vardır. Dolaylı öğretimde; okuyarak, dinleyerek çevreden öğrenebilir. Doğrudan öğretimde bir metinde belli kelimelere önem vererek öğretebiliriz. "Kelime öğretim teknikleri." Çok sayıda kelime öğretim tekniği var. Kelime hazinesini geliştirirken nasıl değerlendiririz, bunların içine nasıl girebiliriz. İlköğretim, orta öğretim kaç kelime bilmesi gerekiyor? İnsanlar

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

kaç kelime biliyor? Mesela elimizde yeni bir araştırma var. Görselleri bile kelime biçiminde sayarak beynimiz kaç kelime alıyor diye. Araştırmalar günlük, 100-500 kelime aldığımızı gösteriyor. Bu araştırmalardan yararlanmak gerekiyor. Düşünürken kaç kelimeyle düşünüyoruz, aslında bunları araştırmak ve tartışmak lazım.

İsmail Güleç: Benim aklımda üç ders var. Türkçe Eğitimi bölümlerinde derslerin kültürle ilişkisini göz ardı etmemek gerekir. Türkçenin tarihi gibi bir genel kültür dersi koyulması gerektiğini düşünüyorum. İkincisi de Mantık dersi. Bu konu hiç gündeme getirilmiyor. Mantık, doğru düşünme ve ifade etmeyi karşılıyor. Bizde de mantık dersi bulunması gerektiğini düşünüyorum. Bu bizim çalışmalarımıza çok farklılık getirecektir. Bu tür tartışmalarda, ürettiğimiz bilgileri tasnif etmemiz ve tanınını yapmamız lazım. Bunu öğreten ilimin adı da Mantık. Bizde mutlaka bir Mantık dersi olması lazım.

Firdevs Güneş: Dil ve düşünce ilişkisi desek? Dille zihin becerilerini geliştirme. Mantık dediğiniz zaman, mantık nedir mantığın kuralları aşamaları falan gelir, sizin dediğiniz şey hocanın aklına gelmez. Mantığı dil öğretimine çekmek için dil becerilerini geliştirmeli, mantığın yine alt başlıklarını koyarsınız. Dil ve zihin becerilerini geliştirme. Öyle daha etkili olur diye düşünüyorum. Felsefe, mantık tabi bunlar temel alanlar. "Dil ve zihin ilişkisi" desek karşılar mı? Bu dersler tek adla koyulmaz.

İsmail Güleç: Dil felsefesi başka bir şey, mantık başka bir şey. Dil bilim derslerinin de eksik olduğunu gördüm. Keşke biri

gelse de Türkçe öğretiminde mantığın ne mantığı var diye sorsa ve ben ona anlatsam.

* Mantık

* Dilin Kullanım Alanları

Firdevs Güneş: Dilin kullanım alanlarına baktığımız zaman kişisel alan, kamusal alan, eğitsel alan, mesleki alan gibi dilin kullanım alanları var. Çocuk kişisel dili kamusal alanda kullanabiliyor veya eğitsel dili kullanmıyor başka bir dil kullanıyor. Dolayısıyla bu derste dilin kullanım alanlarını anlatabiliriz. Benim önerilerim bu kadar. Peki, benim önerilerim burada bitiyor. Kim ne önermek ister?

Vügar Sultanzade: En baştaki dersi çıkarınca kalan derslerin Türkçe dersleri mi İtalyanca dersleri mi belli değil. Çok fazla ders önermek mümkündür. Ama bence eğer farklı bölümler arasında bir ortaklık oluşturmak istiyorsak birtakım genel adlar önermek lazım. Bu havuzun içinde bir takım genel isimlerde mutabık olmak lazım. Bence belli bir sayıda ortak ders olsun ondan sonra her bölüm hocasının alanına, isteğine, yönüne göre seçsin. En azından Kıbrıs'ı da ilave edelim Türkiye'deki doktora ve yüksek lisansta hemen hemen bütün bölümlerin alması gereken ortak dersleri belirlememiz gerektiğini düşünüyorum.

Firdevs Güneş: Bu dersleri bir havuza koyalım. Sonra zorunlu ve seçmeli olarak ayıralım. Hepsine Türk/Türkçe koyalım. Yani dil gelişim süreçleri derken Türkçedeki dil gelişim süreçlerini kastediyoruz. Yani dersin adına Türkçe Dil Gelişim Süreçleri mi diyelim? Anlama becerileri derken Türkçedeki

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

anlama becerilerini kastediyoruz. Mesela Türkçede metin seçimi ve metin ile öğrenme.

Vügar Sultanzade: Anlama becerileri tamam çok önemli bir ders ama doktora programında gerekli mi peki sizce?

Firdevs Güneş: Önce dersleri belirleyelim.

Ahmet Kırkkılıç: Enteresan bir yapımız var. Eleştirel düşünce tamamen pencerenin dışında kaldı. Firdevs Güneş Hoca Hanım hiç aklıma gelmeyen gıptayla baktığım bazı dersleri koydu. Bu hakikaten takdirin üzerinde. Fakat yani kendimiz açısından böyle düşünüyorum. Ancak ortaya koyulan şeyi hepimiz eleştirel düşünceden ayrı olarak hemen olduğu gibi benimsiyoruz. En başta şunu düşünmemiz lazım. Öncelikle bizim hedef kitlemiz ortaokul. Dolayısıyla şimdi baktığımızda hedef kitle tamamen karışmış durumda. Vügar Bey'in de ifade ettiği gibi buradaki derslerin birçoğu lisansla örtüşen dersler. Efendim şimdi şu dersi ileri düzeyde anlatacağız. El insaf, biz bunu dört saat dinleme, okuma, yazmada anlatamıyoruz ondan sonra burada anlatacağız şeklinde. Yani çok lisansla örtüşen dersler ortaya çıkmış oluyor. Burada koyduğumuz dersleri öğretim üyesi bazında düşündüğümüzde metin üretim modellerini buradan gider gitmez bu dersi önereceğim diyen biri var mı? Mesela burada metin üretim modelleri üzerine gidip dersi açacağım diyen var mı ya da başka bir dersi, orada yazılı olan derslerden herhangi birini.

Enstitülerde cereyan eden sistem nasıldır? Dersler anabilim dalına hocalar tarafından önerilir. Enstitüler de çok büyük bir garabet yoksa genelde onaylar. Genel itibariyle %98 onaylar. Şimdi baz alınan burada ders isimlerini belirlemekse kime

Lisansüstü Eğitim-Dersler

dayatabiliriz. Siz burada gördükten sonra gidip şu dersi okutacağız diyecek misiniz yoksa aynı şey devam edecek mi? Olsa olsa bunları enstitü bazında öğretim üyelerine yazabilirim. Şöyle şöyle dersler var diye. Şu derslerin koyulması isabet olur diye öneri yapabilirim. Bizim burada ders tespitlerimiz çok da geçerli olacak şeyler değil. Bir kere bunu bu manada bilelim. Ancak bir öncül olması açısından iyi olur. Bir de dikkat edecek olursanız alan değil de eğitim bilimi açısından öğretim modeli daha ziyade ön planda. Burada Türkçe alanı yine dışta kalıyor. Ben enstitü müdürü olarak aynen şunu ifade ettim bütün öğretim üyelerine; her öğrencimize %50 alan ve %50 Türkçe Eğitimi ve Eğitim Bilimleri dersleri aldırarak zorundasınız. Ayrıca bir de 21 kredilik YÖK'ün yeni ortaya koyduğu bir standart var yönetmelikte. Bu yedi derse tekabül ediyor. Bazı dersleri bu manada koyduğumuz zaman zaten toplamı yedi ders olarak çıkıyor. Bir de öğretim üyesini o manada yeterli birikimi var mı? Öğrencinin algısı o dersi almaya müsait mi? Danışman o dersi aldırarak istiyor mu gibi karşımıza birçok problem çıkıyor. Yani buradaki dersler zihin oluşumu açısından yeni yardımcı doçentliğe adım atmış arkadaşlara şu şu sahalarda dersler verebilirsiniz gibi belki onların önünü açabilir. Ama diğerlerine etki edeceğini hiç sanmıyorum.

Firdevs Güneş: Ben çalıştayı şöyle anlıyorum. Burada bir Türkçe öğretimi çalıştayı yapıyoruz. Bu çalıştayı amacı bir takım öneriler modeller oluşturmak ve bir sonuca ulaşmak. Daha sonra bunları diğer hocalara duyurmak ve gerekirse tekrar tartışmak. Bunları aşama aşama geliştirmek, daha sonraki dönemlerde güncellemelere YÖK'e vs. öneriler

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

oluşturmak, sunmak. Bu şekilde bir başlangıç oluşturmak. Yani çalıştaylar genelde bu amaçlı diye biliyorum. İkincisi bu dersleri oluştururken bunlar sadece birer örnek. Kabul olur olmaz, bunlar birer örnek. Öğretim üyesi bunu aldırır aldırılmaz, bu da mevcut bir durum. Eğer mevcut durumdan hareket edersek çalıştaya gerek kalmaz haydi hepimiz eve gidelim, oyalanmaya gerek yok. Bir sesli düşünme olarak oraya yazıyoruz. Eğer mevcut duruma bağlı kalınırsa çalıştaya gerek kalmaz. Eğer bir çalıştay yapıyorsak biz mevcut durumdan rahatsızız çözüm için konuşuyoruz. Biz değişme, gelişme için buradayız. Hepimiz toplandık kafa yoruyoruz. Biz burada bir değişme, gelişme ilerlemenin peşindeyiz.

Bazı dersler ayrı da kalacak ama adını değiştirince bile alanda bir dinamiklik bir değişim oluyor, farklı bir yenilik geliyor. Bir sonuca da ulaşamayabiliriz. Sesli düşünüyoruz. Ama bilimin de bir gereğidir. İlerleyecek, değişecek. Yeni dersler konulacak.

Şimdi lisans programı da uygun değil. Türkçe öğretimi lisans programı dört dördlük demiyorsanız onun da değişmesi lazım. Yeniliklere bir süre sonra hitap etmez, değişmesi lazım. Öğrencinin gelişimi zorluyor, yaklaşımlar, değişimler zorluyor. Süreç zorluyor. Ahmet Kırkkılıç Hocam eğitim dersleri yoğun dedi. Burada hiç eğitim dersi yok. Türkçe'yi öğretim yaklaşım ve modelleri dersi mesela. Türkçeyi hangi öğretim ve modellere göre anlatmalıyız diye tartışacak ve ondan sonra bunun için uygun bir yaklaşım, model önerecek. Hocaya uygun değil diye gelişmeyi durdurmamalıyız. Ben program yaparken aynı şeyi söylediler. Hocaya göre program yaparsak ilerleyemeyiz. Biz üniversite hocasıyız. Sürekli

Lisansüstü Eğitim-Dersler

gelişmelere ayak uydurmamızdır. Şunu bekleyemeyiz YÖK'ten; rektörlük bizi yetiştirsin, eğitim-kurs versin, ders verme tekniklerini öğretsin falan. Bunlar olmaz. Uyum sağlamamızdır. Ben daha önce hiç bu derse hazır değilim demedim. Oturup çalışıyorum yaklaşımına yöntemine bakıyorum. Ve biz bilgi üretmek zorundayız. Araştırma yapıp iç dinamiğimizi korumak zorundayız. Yoksa öbür türlü ilerleyemeyiz. Ben böyle anlıyorum. Zihnindeki anlayışımı aktarıyorum, farklı anlayışlar varsa ona da saygı duyarım.

Eski hocalar ne yapacak? E şimdi sadece bu dersler olacak demiyoruz ki. Türkoloji alanından da ders koyarız başka alandan da ders koyarız. Onlar da seçimlik/zorunlu olur. Ben önce dersleri belirleyelim daha sonra hangi ders kaç AKTS, hangisi zorunlu hangisi seçimlik karar verimiz. Hangi dersi kim ne kadar almalı, kim nereye yönelmeli. Bu sonraki aşama. Ben şimdi bir havuz yapmaya çalışıyorum. Daha sonra havuzun içinden seçeriz diye düşünüyorum. Ben öyle anlıyorum. Görüşlerinize sunuyorum.

Eyyup Coşkun: Tabi biz burada beyin fırtınası yaptığımız için olabildiğince farklı derslerin zikredilmesi katkı sağlayıcı. Önerilen derslere baktığımızda birbirinin içine girebilir, farklı bakış açıları gerektirebilir. O anlamda tabi ki kimseyi zorlayıcı bir belge sunamayız. Ama olabildiğince yeni bir şeyler sunmakta fayda var. Ancak herkes kendi bildiği alandan bakar. Ben kendi çalıştığım konularda daha önemli şeyler görebilirim. Bu dengeyi de gözetmek lazım. Bu noktada sıkça yapılan hatalardan biri, kişinin kendi doktora konusunun dışına çıkmayıp dönüp dönüp aynı şeyi ders konusu haline

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

getirmesi. Kişinin kendi gelişimi açısından da sıkıntılı. Tekrar söz verirsiniz önerebileceğim birkaç ders var.

Mehrali Calp: Biz doğruları ancak tartışarak bulacağız. Bundan daha doğal bir şey olamaz. Bunlar ne ilkokul ne ortaokul ne de lise öğrencileri için düzenlenen dersler olmayacak. Bu çalıştayda belirlenen "Dil Gelişim Kuramları, Dil gelişim süreçleri, Anlama becerilerini geliştirme, Dinleme becerilerini geliştirme, Konuşma becerilerini geliştirme, Okuma becerilerini geliştirme, Yazma becerilerini geliştirme, Dil bilgisi öğretimi, Ekran okuma -yazma öğretimi, Medya okuryazarlığı, Görsel Okuma Yazma Öğretimi/Becerilerini Geliştirme, Kelime Hazinesini Geliştirme, Zihinsel Sözlüğü Zenginleştirme, Metin üretim modelleri, Mantık, Dilin Kullanım Alanları" gibi dersleri demek istiyorum. Bu dersleri alacak lisansüstü öğrencileri için olacak, daha doğrusu akademisyen adayları için olacak. Bu dersler öğretmenlerin öğretmeleri için olacak. Bu yüzden o kadar yadırganacak bir şey yok. Ancak biraz aşırı derecede ayrıntılara gitme gibi bir eğilime gittiğimizi söyleyebilirim. Mesela "Dil Gelişim Kuramları, Dil gelişim süreçleri", "Ekran okuma-yazma öğretimi, Medya okuryazarlığı,", "Kelime Hazinesini Geliştirme, Zihinsel Sözlüğü Zenginleştirme" Şu derslere baktığımız zaman bu ayrıntılara gidilmiş olduğu söylenebilir. Bu derslerin çalıştaya katılan katılmayanları her alan uzmanının hafızasında var olan içerikleri farklıdır diye düşünüyorum. Daha açık bir ifadeyle akademisyen adaylarına verilmek üzere tasarlanan bu dersleri verecek öğretim üyelerinin yeterli formasyona sahip olmadığını düşünüyorum. Şüphesiz bu dersleri teklif eden başta Firdevs Güneş hocam

olmak üzere belirli sayıda hocalarımız bu disiplinlerin hepsine veya bir kısmına vakıf olabilir. Öyleyse bu dersleri okutacak hocaların öncelikle bu dersleri okutacak niteliğe öncelikle kavuşturulması gerekir. Türkçe öğretimi tarihi açısından bakarsak yerli yayın açısından öyle dişe dokunur, çok büyük bir kaynağa sahip olduğumuzu düşünmüyorum.

Bir de şuna işaret edelim. Bu derslerin her birinin başına ille de "Türkçe" nitelendirmesi yapılması gerekmez. Her birine Türkçe denmesine gerek yok; uyarına göre bir kısmına konur bir kısmına konmaz. Mesela "Mantık, Dil Felsefesi, Dil Gelişim Kuramları" adlandırması yeter diye düşünüyorum.

Firdevs Güneş: Kaynağa göre ders koyamayız, kaynağı biz oluşturacağız. Yani biz şimdi bilimsel anlamda dersler bu alana uygun mu değil mi ona bakıyoruz. Yani sizin yazdığınız kitap önceden var mıydı, hayır. Kendiniz oluşturduunuz. Sizin kaynak olarak aldığımız kitap önceden var mıydı, hayır. Hiçbirimizin yoktu, yeni yeni oluşuyor.

Mehrali Calp: Görüş birliğine ulaşmak için bir kere ortak bir dil kullanmamız gerektiğini düşünüyorum. Edinmiş olduğumuz formasyonla ilgili ortak kaynaklardan beslenmiş olmamız lazım ki bu problemler üzerinde daha sağlıklı bir takım teklifler ve çözümler ortaya koyalım. Mesela bu oturumun başında "edinim" ile "öğrenim" kavramları üzerinde farklı görüşler ileri sürüldü. Mesela siz sadece yapılandırmacı yaklaşımla bunu sınırlandırırken, Firdevs Karahan Hoca Hanım ve şahsım "öğrenim" ile "edinim" in farklı olduğunu, hatta İngilizce linguistik kitaplarına baktığımızda ayrı başlıklar altında ele alındığını görüyoruz. First language acquisition, Second language learning gibi. Siz

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

benden daha iyi biliyorsunuz. Çünkü bu alanda yabancı kaynaklara en çok ulaşan uzman sizsiniz. Bu bakımdan bu alandaki bilgi boşluğunu doldurmak, öğretim üyeleri arasındaki bilgi aralığını tez elden kapatmak lazım. Mesela *Study of Language* ya da Diane Larsen-Freeman'ın *Dil Öğretiminde Yöntem ve Teknikler* adlı eseri gibi. Bütün akademisyenlerin bu ve benzeri kaynaklara yönelmesi, ulaşması ve yetişmesi bakımından bir takım çalışmaların yapılması gerekir diye düşünüyorum. İşe nereden başlansa yeridir. Bu oryantasyon işi Türkçe Öğretim alanı uzmanlarının tamamını kapsamalı. En az 2-3 haftalık birkaç dönemlik seminer programları ile bu alanlardaki eksiklikler tamamlanmalı, hiç olmazsa farkındalık sağlanmalı diye düşünüyorum.

Firdevs Güneş: Deminki konuşmada ne edinim dedik, ne öğrenim dedik. Dersin adını 'dil edinimi' dediğimiz zaman öğrenmeyi dışlarız.

Firdevs Karahan: Bu derslerin birçoğu zaten var. Yeni derslerden bahsetmek daha doğru olmaz mı? Var olan dersleri mi konuşmak lazım yoksa bunların üzerine neler koyabiliriz bunları mı konuşmalıyız? Çünkü her doktora programında dil öğretimi, öğretim yöntem ve teknikleri, dil becerilerinin öğretimi var, dil bilimi derslerini istediğiniz kadar dallandırın, söz dizimi deyin, sözcük bilgisi deyin, anlam bilim deyin hepsi o anlamda var. Eğitim bilimlerinden zaten az önce ölçme değerlendirme, araştırma yöntem ve teknikleri, veri analizi, nitel-nicel araştırmaya yönelik dersler zaten verilmekte. Şimdi bu programların amacı durumu daha iyileştirmek ise bu derslerin üzerine ister zorunlu ister seçmeli farklı dersleri tartışsak daha verimli olmaz mı, yani olmayan dersleri

tartışsak? Her bir kurumun var olan eğitim kadrosuyla zaten değişecektir. Eğer hocamın bulunduğu Atatürk Üniversitesinde hocaların alt alanı Türkoloji'ye o bölümde ders koyar, o serbestlik zaten var.

Firdevs Güneş: 'Beceri öğretimi ve değerlendirme' diye bir ders daha yazalım da. Şimdi ben şunu yapmaya çalışıyorum. Bir takım dersleri biz burada konuşalım. Şurada bir havuz oluşturuyoruz, havuzu daha sonra değerlendireceğiz. Bu sonra uygulamaya yansır yansmaz o sonraki mesele.

Mustafa Altun: Benim önerim şu olacak. Başına Türkçe eklenir eklenmez bilemem ama. Türkçede facebook, twitter ,bloglar, bir de Fatih projesi var . Bu konuyu BÖTE bölümünden bir hocamızla konuşmuştuk. Öneri olarak dekanlığa verdi galiba. Yani bir video paylaşacağız, öğrenci evin rahatlığıyla ya da otobüste yolda internet aracılığıyla dersi takip edecek. Amerika'da da böyle bir örnek var. Bu dersin adı bilişim araçları olabilir. Bilişim araçlarıyla Türkçe öğretimi olabilir. Zaten hâlihazırda var. Ben bunu ortaöğretimdeki hocalarla konuşuyorum. Çok gündemde olan bir şey bu. Hem üretme hem kullanma. Çünkü öğretmenlerin onu nasıl kullanacağı da önemli. Facebook'u öğretmen Türkçede nasıl kullanmalıdır? Ben kullanıyorum. Gayet olumlu sonuçlarını da alıyorum.

Twitter, facebook, bloglar, sosyal medya ama sadece bir sosyal medya değil. Çünkü tablet diyoruz sonra yeni bir şey daha çıkıyor. Daha genel bir ad bulursak. Bilmiyorum nasıl yazacağınızı ama benim düşüncem bu. "Bilişim araçlarının kullanımı" olabilir. Sadece bunlar da değil ismini bilemem ancak içinde facebook, twitter'ın bulunduğu bir ders olabilir.

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

Bilişim fuarı var. Burada bilişim fakültesi var. Uzaktan eğitim bile bunun içine girebilir.

Firdevs Güneş: Türkçe öğretiminde bilişim araçlarını kullanmaktan şunu anladım: Ben dersimi anlatıyorum ayrıca derslere katkı olarak bilişim araçlarını mı kullanırım diyorsunuz? Destek olarak mı yoksa ayrı olarak bir ders mi?

Mustafa Altun: Bilgisayar destekli eğitim gibi. Siz örgün eğitim yapıyorsunuz ama bir yandan facebooktan bir grup kurdunuz kompozisyon grubu olabilir, yazarları şairleri öğrenciler paylaşırlar, bilgi alışverişi olur orada. Yorumlar olur, videolar var youtube'da. Bu şekilde dersi facebook'a, diğer sosyal medyaya taşıma gerçekleşiyor. Ben şöyle anlıyorum. Eğitim artık dört duvarın arasından çıktı. Sınıf dışına çıkarmak etkileşimi arttırıyor. Dolayısıyla öğrenme artıyor. Özcan Hocamızın (Akgün) eğitim bilimleri enstitüsünde bir makalesi vardı ve genelde olumlu dönütler alıyorlar. Yurt dışında da bu konuda yapılan bir takım çalışmalar var.

Ahmet Kırkkılıç: Daha önce de ifade ettiğim gibi 97-98 yılında kendi alanımı bırakarak Türkçe eğitimi derslerini ben verdim. Ve bölümümde 16 öğretim üyesi vardı. Şimdi şu anda şunu söylemek istiyorum. PISA'dan bahsettiğiniz mesela. Öğretmenlerin çoğu yüksek lisanslı orada. Bizde öğretmen KPSS'ye giriyor. KPSS alanında perşembe günü itibariyle sabahki seansta bahsetmiş olduğunuz Eski Türk Edebiyatı, Halk Edebiyatı, Çocuk Edebiyatı, Dil, Okuma, Yazma vs olmak üzere; dil%16 olmak üzere sonra %8 er oran ayrıldı. Oranlara baktığımızda şu sonuç çıkıyor. Bu yazılan derslerin

Lisansüstü Eğitim-Dersler

altına elbette imzamı atacağım. Firdevs Güneş Hoca Hanım ile aramızda bir tartışma yok. Bu yazılan derslerde bazı tekrarlar var. İsmail Bey de o tekrarları söyledi zaten. Hedef kitemizi iyi seçmemiz gerekiyor. Ona göre dersleri seçmemiz gerekiyor. Ama şimdi lisans öğrencilerimiz KPSS'ye girecek. Hatta uzaktan eğitim de olabilir bunlar. Yani bunların mutlak suretle alanla ilgili ileri dersler almaları gerekiyor. Ders ismi önermiyorum ama ileri derecede alan derslerine yoğunlaşılması gerekiyor. Mesela "sembolle mecaz dünyası". Öğrencinin zihnini açabilecek dersler. Oraya yazılması gerekmiyor. Ancak ileri seviyede alan dersleri diyebiliriz.

Firdevs Güneş: Alanı tanımlayın o zaman, alan nedir?

Ahmet Kırkkılıç: Hoca Hanım alan sizin dediğiniz değil. Orada ayrılıyor. Alan Eski Türk Edebiyatı, Halk Edebiyatı, Yeni Türk Edebiyatı ve Dil ve maalesef bunların lisanstaki kredisi 21 saat. 142-145 saatin içinde toplam 21 saat. Ve ben herhalde 2000 yılındaydım. Sekiz yüz öğrencime bu manada alan bilgisiyle ilgili bir test uyguladım. Dördüncü sınıflarda başarı %20 iken birinci sınıflarda %80 idi. Ve aynen şunu söyledim. Biz liseden bilerek gelen öğrenciyi alıyoruz, bilmeyerek giden öğretmen adayı şekline dönüştürüyoruz. Dolayısıyla alansız herhangi bir şey olamaz. Alan derken de bu saydığım dersleri kabul ediyoruz. Ondan sonra da bu diğer beceriler okuma, yazma vs. filan bunların öğretimiyle ortaya çıkacak diye düşünüyorum. Ama sizinle bu konuda ayrılıyor. O yazdığınız derslerin hiçbirine itirazım yok. Ama alan tanımı konusunda ayrılıyor.

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

Firdevs Güneş: Alanı siz Halk Edebiyatı, Eski Türk Edebiyatı, Yeni Türk Edebiyatı ve dil olarak görüyorsunuz peki edebiyat bölümleriyle Türkçe bölümünde edebiyatı nasıl ayırıyorsunuz? Türkçe ve edebiyatı ayıran şey nedir?

Ahmet Kırkılıç: Şimdi Hoca Hanım işi demagojiye vurmaya gerek yok. Üçer krediden her ders sekiz yarıylda yirmi dört saat olarak uygulanır edebiyat fakültelerinde. Dolayısıyla sadece şu saymış olduğumuz dersler için asgari doksan altı saat ayrılır. Biz burada yirmi bir saatten bahsediyoruz. Yirmi bir saatte öğrencinin bu ürünleri mükemmel öğrenmesini değil sadece tanumasını sağlamış olacağız. Bu derslerle birlikte dinleme, okuma, yazma ile birlikte onların eğitimini vermiş olacağız.

Firdevs Güneş: Alan dersi olarak Halk Edebiyatı, Yeni Türk Edebiyatı dersiniz ben bu derse Türkçe dersi demem. Türk edebiyatı bölümü sadece lazım ona. Şimdi bu derslerin altına mesela "metin seçimi metin öğretimi" dersini ekleyelim.

Ahmet Kırkılıç: Peki, o metinler nereden alınıyor. Ya Yeni Türk Edebiyatından ya Halk Edebiyatından geldi. Edebiyattan alınıyor elbette.

Firdevs Güneş: Bu dersleri yüksek lisansa koyabilirsiniz buna itiraz etmem. Edebiyatın dersleri de edebiyat dersleri, Türkçenin dersleri de edebiyat dersleri.

Ahmet Kırkılıç: Bakın Türkçe konuşuyorum. Birinde doksan altı saat birinde yirmi bir saat eğitim veriliyor. Şu yirmi bir saatlik dersi hatta dili bir tarafa tutarsak edebiyatla ilgili on iki saatlik dersleri, dinleme, konuşma, okuma, yazmayla

öğretimini sağlarız. Çünkü ürünler oradan geliyor nereden gelecek başka.

Firdevs Güneş: Alanda şöyle bir şey var. Edebiyat metinlerini okutarak, metinleri derinlemesine inceleyerek dil öğretemezsiniz. Bunu dünya ülkeleri denedi. Fransızlar, Almanlar denedi. Dünya dili İngilizce böyle bir şey yapmıyorlar. Katı dil bilgisi kurallarını bile attılar. Amaç hızlı bir şekilde dinleme, okuma, yazma, konuşma becerilerini kazandırmak. Bunları kazandırdıktan sonra bu edebiyat metinlerini daha iyi anlar diyor. Finlandiyada hızlı bir şekilde dil beceri derslerini öğretiyor.

Ahmet Kırkkılıç: Biz dil değil Türkçe öğreteceğiz. Finlandiya ile kendimizi kıyaslayamayız. Niye ölçüşemeyiz. Nüfus artışı yok. Gelişmişlik farkı. Beş-altı milyonluk bir nüfusu var. Bizim okul ihtiyacımız var, nüfus artışı fazla. Fiziki alanlara ihtiyacımız var. Öğretmen ihtiyacımız var. Yani avantajlarımız var dezavantajlarımız var.

Firdevs Güneş: O zaman Kore'yi açıklayın.

Ahmet Kırkkılıç: Kore'nin nüfusu ne ki? O da aynı. O da Finlandiya'nın bir benzeri. Japonya da ilk ona bir kez girdi.

Firdevs Güneş: Edebiyat metinleriyle dil becerilerini geliştiremiyoruz. Bakın Kore'dekiler bizden daha iyi Türkçe öğretiyor. Kore'de çocuk çok iyi Türkçe öğrendiği için Türkiye'ye geliyor ODTÜ, Hacettepe en iyi üniversiteleri kazanıyor giriyor. Çünkü en iyi yol yöntemleri kullanıyor.

Ahmet Kırkkılıç: ÖSS'yle mi giriyorlar hocam sanki? Ama cevap vermiyorsunuz ki, onlar ÖSS'yle girmiyorlar.

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

Firdevs Güneş: Şimdi bu derslerin koyulmasına ben karşıyım demiyorum. Halk Edebiyatı, Yeni Türk Edebiyatı, Çocuk Edebiyatı vs dersleri koyalım. Yüksek lisans, doktora da biz bu dersleri koyalım. Yirmi bir kredi on iki kredi ben bunlara da karışmıyorum. Ama yaklaşımdı, modeldi, yöntemdi, teknikti bunlar da olacak.

Ahmet Kırkılıç: İleri düzeyde alan bilgisi dersleri. Bunlar bir tarafta, bunların da olması lazım. Adını herkes ne koyarsa koysun. Retorik mi koyuyor, Belagat mi koyuyor? Ne koyuyorsa kendi birikimine mizacına uygun bir ders adı koysun.

Mehmet Özdemir: Hocam mesela metin kısmı hep teorik üzerine oluşan dersler. Mesela Yeni Türk Edebiyatıyla ilgili Türkçeye ilgili Türkçe üzerine yapılan dil tartışmaları var. Mesela Türkçede doktora yapan birinin bu dil tartışmalarını bilmesi lazım. Onun için bence Türkçe eğitiminde tek başına bir dil tartışmaları dersi olmalı. Bunlarla ilgili Tanzimat'tan beri yapılan çok somut tartışmalar var. Çocuk edebiyatı dersinin adı çok geçti ama hiç çocuk edebiyatı eleştirisi adı geçmedi. Hem yazar hem eser hem yayın evi eleştirisi yapılabilir. Yani metin kısmını tamamlamak üzere bu derslerin koyulmasını öneririm. Türkçe üzerine yapılan tartışmalar var. Genç Kalemlerden beri yapılan tartışmalar var. Hangi kelimeleri kabul edeceğiz, hangisini kabul etmeyeceğiz hangi kelimeleri hangi şartlarda alacağız vs. bu çok geniş bir alanı kapsıyor. Doktora ve yüksek lisans alanında Türkçe alanında verilen dersler arasında olması gerekiyor. 'Dil araştırmaları' değil 'dil tartışmaları'. Ve 'çocuk edebiyatı eleştirisi'.

- * Türkçe Üzerine Dil Tartışmaları
- * Çocuk Edebiyatı Eleştirisi

Eyyup Coşkun: Türkçe eğitimi lisansüstü eğitiminde Nitel Veri Analizi dersi mutlaka verilmeli. Çünkü dil becerileri daha çok -okuma hariç- nitel değerlendirme yöntemleriyle ölçülmeye daha müsait. Aslında yöntem açısından hayli sıkıntılı nitel çalışmalar yapılıyor. Sadece frekans çıkartmaya dayalı, aslında nitel araştırmaya çok dayanmayan çalışmalar, nitel araştırma olarak sunuluyor. Böyle bir eğitimin bilimsel araştırma yöntemleri adı altında verilmesi yetersiz olur. Bu eğitim, doktorada verilmeli. Yüksek lisansta öğrencinin düzeyi yeterli olmayabilir. Benim zihnimde araştırma yöntem ve teknikleri ile ilgili dört ders var:

- * Bilimsel Araştırma Yöntemleri
- * Uygulamalı Eğitim İstatistiği
- * Türkçe Eğitiminde Nitel Araştırma Yöntemleri
- * Bilimsel Yazma Süreci

Türkçe eğitimi adını özellikle koymak istiyorum. Eğitim bilimci bir hoca gelip Türkçenin konuşma okuma, yazma becerilerini bilmeden bu dersi anlatmamalı bence. Çünkü nitel araştırmada alanı, araştırma içeriğini bilmek çok önemli. Nitel araştırmayı uygularken metodolojisinin iç tutarlılığını dikkate almak gerekiyor.

Önemsediğim bir başka ders de Bilimsel Yazma Süreci dersi. Hangi alanda olursa olsun bilimsel araştırma yapan her

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

öğrenciye aslında kazandırmamız gereken şey bilimsel yazma sürecinin aşamalarını, etik kurallarını, beraberinde bilimsel dili kullanmayı ve terkip ederek bir metin üretme mantığını kazandırmak. Her hoca buna ucundan kenarından değiniyor. Ama bunun artık oturaklı bir ders olarak öğretilmesi gerektiğini düşünüyorum. Ben bu dersi son dört yıldır kendi programımızda yüksek lisans aşamasında veriyorum. Çok da yararlı olduğunu gördüm. Her sene biraz daha geliştirmeye çalışıyorum. Eksiklerimiz var. Mesela bilimsel araştırmaya dönük yirmi tane kitap çıkar memlekette ama bilimsel yazma, raporlaştırma kısmını doğrudan ele alan kitaplara bakarsanız bir buçuk tane kitap var. Bir buçuk diyorum çünkü biri çeviri. Robert Day'in kitabı, diğeri de Niyazi Karasar Hocanın otuz sene önce yazdığı küçük bir kitapçık. Bu konunun çok büyük bir ihtiyaç olduğunu Türkçe eğitimi programlarında açılırsa diğer ana bilim dallarının da bundan faydalanacağını düşünüyorum.

Firdevs Güneş: Adı ne olsun peki?

Eyyup Coşkun: 'Bilimsel yazma süreci' olabilir, 'akademik yazma süreci' olabilir. Farklı isimler kullanılabilir ama içeriğinde uzlaşsaksak sorun yok. Yalnız batıdaki akademik writing'in karşılığı olarak liselerdeki essayler de anlaşılıyor onunla karıştırmamak lazım.

Firdevs Karahan: Ama karıştırmamak gerekiyor çünkü dil bilimsel söylemi önce irdelemek gerekiyor. Oradaki süreç, adımlarla nasıl oluşturduğunu bilecek ondan sonra yazma, onda kullanacağı cümlelere cümle yapılarına kadar detaylı bir bilgi verilmesi gerekiyor. En azından İngilizce bölümünde

böyle yapıyoruz. Yani sadece paylaşım bu. *Öğretmen yetiştirme? Biz eğitimcilerin şöyle bir yönü var. Lisansta öğretmen yetiştirme gibi bir ders koymuyoruz. Yüksek lisans doktora da sürecin içinde. Kendi yaşadığı süreçleri görecek

Mustafa Altun: Bizim mezun öğrencilerimiz doğuya gittiği zaman insanların Türkçe bilmediğinden yakınıyorlar. Bu hep bir mesele yani. Ve bu konuda bir çalışma yok. Yani Türkçenin tam bilinmediği yerlerde nasıl Türkçe öğretimi yapılabilir? Arapça yayın, Kürtçe yayın yapıyorlar. Bölgesel dil diye bir şey var yasalara ve yönetmeliklere giren. Hocam ne yapmam lazım diyerek bana facebook'tan yazıyorlar. Yüksek lisansta bir şey yapılabilir mi? Anadili Türkçe olanlar diye düşünüyoruz ama Türkçenin realpolitigi var.

Aziz Kılınç: Bu başlı başına bir konu.

Firdevs Güneş: Türkçenin tam bilinmediği yerlerde dil becerilerini geliştirmek mi diyeceğiz? Bu yöreleri tespit etmek sıkıntılı.

Firdevs Karahan: Türkçenin iki dillilere öğretimi diye bir ders var hocam yurtdışı doktora programlarında da var bu. Tam adı bu: Türkçenin iki dillilere öğretimi.

Firdevs Güneş: Aslında beceri geliştirme dersleri bunları kapsıyor. Beceri geliştirme dersleri öğrencinin sahip olduğu beceri üzerine kurulu. Üzerine gerekli çalışmayı kuracak. Yani öğretmen gittiği zaman programındaki aynen değil sınıfın içindeki öğrencilerin beceri düzeyini tespit edip birtakım çalışmalar yapacak. Hepimiz böyle yapıyoruz. Dolayısıyla bu gittiği yöreye göre sınıf düzeyi temel düzeyde mi yoksa

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

temelin altında mı? Temel becerileri geliştirecek. Onun üzerine diğer becerileri koyacak. Yani süreç böyle. Bunun için ayrı bir ders koyabilir miyiz? Lisans için olabilir belki. Bunun adı 'Türkçe dil becerilerini yeterince geliştirememiş yörelere Türkçe öğretimi' diyebiliriz.

Mehrali Calp: Arkadaşımızın söylediği farklı bir şey ama. Yeterince Türkçe Bilmeyenlere Türkçe öğretimi, yani bir bakıma hiç dil bilmeyenlere Türkçe öğretimi. Hazin ama ülkemizin gerçeği bu. İlkokul öğretmenliği yaptığım yılların birikimi ile önemli ölçüde Firdevs Güneş hocamın eserlerinden yararlanarak oluşturduğum "İlkokuma Yazına Öğretimi" kitabımda "Türkçeyi Yeterince Bilinmeyen Yörelere Türkçe Öğretimi" diye bir başlık var. Mesela burada beden dilinden, jest ve mimiklerden yararlanarak; resimleri, dramayı, akran desteğini, kılavuz öğrencileri işe koşarak yeterince Türkçeyi konuşamayan öğrencileri, olabildiğince, standart Türkçeyle karşı karşıya getirerek, aile bireyleriyle görüşerek, öğrencileri olabildiğince çok radyo ve televizyon yayınlarına maruz bırakarak Türkçemizin öğretilmesi ele alınıyor. Ülkemizde göçlerin, tarihi, siyasi, etnik ve kültürel sebeplerin ürünü olan alt dilleri konuşan vatandaşlarımıza eğitim yoluyla Türkçemizi öğretmek sorumluluğumuzun var olduğunda her birimiz görüş birliğine sahibizdir diye düşünüyorum.

Firdevs Güneş: Şimdi Mehrali Bey bunları genel bir çerçevede topluyoruz. Bir kişinin yöresi ne olursa olsun durumu ne olursa olsun. Beceri düzeyi ne, okuma biliyor/ bilmiyor, Türkçeyi kullanamıyor, dili hiç bilmiyor, sıfırda hiç konuşamıyor. Bunlara temel beceri düzeyi deyip bunları tespit edeceğiz, bunun üstüne aşama aşama koyarak geliştireceğiz.

Beceri gelişim modelinde durum bu. Mesela sekizinci sınıf öğrencisi on beş-yirmi yaşına gelmiş ama Türkçeyi hiç konuşmuyor. Bu ne demektir. Konuşma becerisi temel düzeyde değil. Konuşma becerisi yetersiz. Ama yanında oturan çocuk çok iyi. Bireysel farklılıklara duyarlı eğitim diyoruz dilde. Bulduğu düzeye göre etkinlik, yöntem ve teknikleri uygulayarak bunları aynı seviyeye getirecek. Burada öğretmene kalıyor işler. Ama bunu ayrı bir ders olarak koymak lazım mı bilmiyorum belki lisansa koyulabilir.

Alpaslan Okur: Adlandırmak istemiyorum ama Kürtlere ya da Kürtçe bilenlere Türkçe öğretimi ya da iki dillilere Türkçe öğretimi. Böyle bir ders zaten lisansüstü olarak var. Lisansa da bırakılabilir. Ama bu hem Kürtçeye hem de diğer dili bilenlere aynı yöntemle kullanılabilir.

Mehrali Calp: Sadece Kürtçe değil ama genel bir ifade. Türkçenin yeterince konuşulmadığı yöreleri. Bu Ankara'nın bir yöresi, İstanbul'un varoşları da olabilir. Bir dili biliyor, ana dili var ama standart dilimizi, Türkçemizi bilmiyorsa, çocuğa ana dilini nasıl öğreniyorsa o şekilde yaklaşarak, önce onu öğretilmek istenilen dile uzun bir süre maruz bırakarak yani yeterli etkileşimi sağlayarak, dinleme eğitimi yaptırılarak, daha sonra konuşma ve onu takip eden diğer becerileri okuma ve yazmayı kazandırarak bu ders ele alınabilir.

Firdevs Güneş: Aslında ona biz Yabancılara Türkçe Öğretimi diyoruz ama öğrettiğimiz kişiler yabancı değil. Öyle bir sorun var. Yani oradaki kavram yanlış. Ben şundan rahatsızım. Konuşma olarak sabitlendi. Hayır, aynı zamanda yazamıyor da okuyamıyor da. Bazı yerlerde de gayet güzel konuşuyor

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

ama yazamıyor. Burada dersin adı sıkıntıya giriyor. Burada "Türkçe becerilerini yeterince geliştirememiş kişilere Türkçe öğretimi" gibi bir isim daha uygun olabilir.

Aziz Kılınç: Yalnız ana dili Türkçe olup da geliştiremeyen ile ana dili Türkçe olmadığı için dilin gelişim evresinde Türkçeye karşılaşmadığı, aile içinde konuşulmamasıyla sonradan öğrenmekte zorluk çekenin durumu farklı. Birincisinde zihinsel faktörler etkiliyken ikinci durumda sosyal faktörler etkili olabilir.

Firdevs Karahan: Ben haddimi aşmak istemiyorum ama bunlar yüz yılı aşkın süre önce tartışılıp isimleri koyulmuş durumda. "İkinci dil edinimi" diye adı koyulmuş durumda. Kendine özel çalışma yöntemleriyle oluşmuş durumda. Yabancı dil ve ikinci dil ayırımına baktığımızda sadece belli amaçlarla kullanıyorsanız, yabancı dili ama hayatın genelinde kullanıyorsanız ikinci dil en temel ayırımımızdır. Türkiye'nin gerçeklerine baktığımızda ister azınlık ister başka bir politik faktörü göz önüne alıp ana dili Türkçe olmayan insanlarımıza da Türkçe öğretimiyle mezunlarımız ister istemez karşılaşacak. İster Türkiye'nin doğusuna gitsin ister İstanbul'a gitsin elçilik çocuklarının yoğun olarak gittiği okullarda ikinci dil eğitimi yapacaklar. Dolayısıyla ikinci dil edinimi adına hem kuram hem de öğretim yöntemleriyle ilgili ders almalılar diye düşünüyorum.

Firdevs Güneş: İsmi ne koyacağız peki?

* Türkçenin İkinci Dil Olarak Öğretimi

Firdevs Karahan: İki dilli veya çok dilli ortamlarda Türkçe öğretimi desek? Resmi dil olarak zaten Türkçe bir şekilde var gidilen yörede sadece x dili konuşulabilir ama aslında en az iki dil var aslında.

Alpaslan Okur: Yani biri aktif biri pasif

Havva Yaman: Burada lisansüstü düzeyinde yaşanan sorunlar üzerine ders önerisi getirmeye çalışıyoruz. Burada konuştuğumuz sorunlarından biri de PISA sınavlarında dil başarısının düşük çıkması. Bundan hareketle bizim de uygulamasını yaptığımız bir ders önerisi getirmek istiyorum: "Karşılaştırmalı Ana Dili Öğretimi Programları". Farklı ülkeler, kendi ana dillerini nasıl öğretiyor. Biz programlardan hareketle bunun çalışmasını doktora öğrencileriyle yapıyoruz. Yakında kitapla da taçlandıracağız. Çok farklı uygulamaları var. Kendi ana dillerini nasıl öğretiyorlar program bazında baktık, bundan sonra da ders kitapları bazında bakmak istiyoruz. Karşılaştırmalı ana dili öğretimi programları. Örneğin İtalyanlar İtalyancayı nasıl öğretiyor? Bunu mevcut Türkçe programıyla karşılaştırma.

* Karşılaştırmalı Anadili Eğitimi Programları

* Karşılaştırmalı Ders Kitabı İncelemeleri

Firdevs Güneş: Dil araştırmaları hakkında bir ders adı koyamadık. Türkçe üzerine araştırmalar mı, öğretimle ilgili araştırma mı, Türkçe eğitimi araştırmaları belki.

Ahmet Kırkılıç: Ben buraya gelirken alan ikinci planda kaldı, ona ağırlık vermek gerektiği üzerine gelmiştim. Ama şu anda alan sekizinci plana düştü.

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

Aziz Kılınç: Şimdi burada birkaç problem var. Bilginin yabancı dil olarak öğretilmesi de karşılaştırmalı yapılabilir. Ana dili olarak öğretilmesinin karşılaştırması yapılabilir. Eski Türk Edebiyatı, Yeni Türk Edebiyatı dersi lisansla takviye edilebilir. Ama bunlar yüksek lisans ve doktora olmamalı. Ben burada Ahmet Kırkkılıç Hocama da katılmıyorum. Eski Türk Edebiyatının doktora verilmesini hiç doğru bulmuyorum. Bağlantılı olarak işlenebilir. Ninnilerden, masallardan faydalanma. Halk edebiyatının doktora işlenmesi gerektiğine inanmıyorum. O zaman Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde ne öğretilecek. Karıştırmamak lazım. Evet, ben de edebiyat bölümü mezunuyum. Ama burada Türkçe öğretimi için sancıları olan arkadaşları biraz dinlemek lazım. Doğrudan alan dersleri koyulamaz. Ancak onlardan yararlanılabilir. Türk dili ve edebiyatı bölümü var. Onun alan dersi ne olacak?

Ahmet Kırkkılıç: Hocam KPSS'ye bizim Türkçe bölümü öğrencilerinin girmemesini istiyorsunuz biz de teşekkür ediyoruz, o kadar. Giremez. Burada oranlar belli.

Eyyup Coşkun: Türkçe öğretimini bir cümleyle söyleyecek olursak -sabah bir hocamız bahsetmişti-: anlama ve anlatma becerilerini geliştirmek. Her zaman yalıtılmış süzgeçten geçirilmiş metinler çıkmıyor çocuğun karşısına. Daha çok bizim düzgün görmediğimiz, edebi ve estetik değeri olmayan metinler çıkıyor karşısına. Türkçe eğitiminde öğrencinin üst düzey becerilerini geliştirecek, anlam dünyasını zenginleştirecek metinler olması gerektiği gibi gündelik yaşamdan, sıradan metinler de olmalı. Hayatın içindeki akışa adapte olması, onu anlaması ve daha iyiye taşıması lazım. Ondan kopuk sadece mükemmel eserleri okusun derssek hayat

orada akar, ders burada akar. Bu olmaz. Diğer yandan sadece hayatta ne varsa onu görsün demek de doğru değil. İyi metinler de görmesi lazım. Bu metinler öğrencinin seviyesini dikkate alarak, anlam derinliklerini arttıracak şekilde gerektiğinde geçmişe doğru gidilerek seçilmeli. Bu anlamda esas olan eski-yeni metin değil çocuğun hayal dünyasını geliştirecek metinler olması. Yani yeri geldiğinde bir köftecinin broşürü de dersin konusu olabilmeli, bir gazete haberi de, Peyami Safa'nın *Yalnızız*'ı da, Fuzuli'nin gazelleri de.

Firdevs Güneş: Eyyup Bey sözünü kesiyorum, çok güzel. Söylediklerine %100 katılıyorum. Eski Türk Edebiyatı deyince yazar hayatı vb. ezber konular. Eski Türk edebiyatının içeriğini nasıl tarif edeceksiniz Ahmet Hocam?

Ahmet Kırkılıç (Aziz Kılınç'a): Yani çocuk 'ırkıma yok izmihlal'i anlamayacak. 'Şüheda fişkıracak toprağı sıksan şüheda'yı çocuk anlayamayacak.

Aziz Kılınç: Burada karıştırılan bir şey var İngilizce öğretmenliğiyle, İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümü var. İngilizce öğretmenliğini alan olarak görüyorlar. Ancak Türkçe öğretimini alan olarak görmüyorlar. Bizim derdimiz bu. Onu anlatmaya çalışıyoruz. Türkoloji'yi Türkçe öğretimine içine koyarsanız ondan sonra kıpırdayamazsınız. Becerileri yok. Osmanlıca becerisi, halk hikâyesi, okuma becerisi, gazel becerisi bu dersleri koyalım o zaman. Çünkü beceriler yok. İngilizce dersinin ve İngiliz dili edebiyatı programlarının farklarına bakın bir de Türkçe bölümüne bakın.

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

Mehmet Özdemir: Aziz Hocam siz alan değil ancak alandan faydalanır diyorsunuz. Türkçe eğitiminde divan edebiyatı metinlerinden faydalanılabilir mi?

Aziz Kılınç: Tabii ki kesinlikle onu söylüyorum. Yaptırdığım tezler var gerçekten öyle.

Mehmet Özdemir: Herhalde tartıştığımız konu da bu. Ahmet Kırkkılıç Hocam da bunu söylüyor aslında.

Ahmet Kırkkılıç: Evet, ben onu söylüyorum ama anlamamakta ısrar ediyorsa sana helal olsun yani.

Firdevs Güneş: Eski Türk Edebiyatı dersi, Yeni Türk Edebiyatı dersi. Bu derslerdeki itirazım şu. Şu tarihte şu, bu tarihte bu oldu. Ben buna karşıyım. Metin üretiminde de ninniler, Eski Edebiyat metinleri seçilip bunlarla öğretim yapılabilir.

Mehmet Özdemir: Hocam öyle bir ders yok ki. Sizin zihninizdeki gibi bir ders yok.

Ahmet Kırkkılıç: İleri seviyede alan dersi öğretimi diyorum. Metinler arası istesenez de istemesenez de geriye dönmek zorundasınız. Mesela semboller, mecazlar, istiarelerle ilgili bir öğretimde mi bulunacak. Bizim anlattığımız bu. Yoksa Eski Türk Edebiyatı dersi ileri seviyede, böyle bir şey olmaz yani. Onu ben zaten istemiyorum.

Vügar Sultanzade : Eski edebiyattan yeni edebiyattan geçtim. Türkçenin kendisini bilmeden nereye gideceğiz? Mutlaka Türk dil bilgisi sorunları diye bir ders olması lazım. Bakın bugün resmen programda olan dersler on-yirmi sene sonra değişecek. Sifat konusu değişecek mesela. O yüzden bizim öğretmenleri

bu duruma hazırlamamız lazım. Türk dil bilgisi sorunları dersi koyulmalı.

Firdevs Güneş: Lisans programının adı ne? Türkçe öğretmenliği lisans programı. Yüksek lisans adı ne? Türkçe eğitimi. Türkçe öğretmenliği lisans programıdır. Türkçe eğitimi yüksek lisans programı olması lazım. Doktora programı. Öğrencinin bulunduğu yer mutlaka program olmalı. Bölüme hoca atanmaz. Hoca anabilim dalındadır. Başka ders önerisi olan?

Mehrali Calp: Türkçe eğitimi bölümü üçüncü sınıf öğrencileri ile yapmış olduğumuz mikro öğretim ders uygulamaları sırasında karşımıza çıkan "inceleme" kelimesinin ekini kökünü bulmaya çalıştık. Öğrencilerden biri diyor ki bu kelimenin kökü "ince", öteki diyor ki "in", birisi de diyor ki "incele". Kelimenin kökünün "in" olduğunu ileri süren öğretmen adayı şöyle bir açıklama yapıyor: "Biz incelediğimiz bir şeyin 'Dibine ineriz; onun için kelimenin kökü "in" dir." Buradan Türkçe Eğitimi Bölümü 3. Sınıf öğrencileri ki dilbilgisinin çeşitli alanları yanında "Biçim Bilgisi"ni de alan bu öğrenciler Türkçenin yapısı hakkında temel bir düzeyi yakalayamamış. Şüphesiz bunun çeşitli sebepleri olabilir, ve yöreden yöreye de değişebilir ama böyle bir olgu var. Sayın Hocamı (A. Kırkkılıç) teyit etmek için söylüyorum. Firdevs Güneş Hocam kusura bakmasın. Çocuklar dilimizin yapısından habersizler. Ses bilgisi, kelime bilgisi... adı altında öğrenciler yeterli bir birikim elde edememişler. Dil bilgisini, daha doğrusu dil bilincini metinler aracılığı ile sezdirme paradigması kabul. Ama lisans öğrencileri dilin bilgisini

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

bilmeli. Bunu bilmesi için de bu alanla ilgili yoğun bir çalışmanın olması gerekiyor.

Şu programın merkezine metodoloji yani öğretim yöntemlerinin koyulmasından yanayım. Dil öğretiminin yöntem bilgisi. Mesela arkadaşımız mantık dedi. "dil öğretiminin metodolojisi". Yani bir bakıma "Dil öğretiminin amacı ne olmalıdır? Hangi dil öğretim yöntemi, dil öğretiminin amacına ulaşmada daha etkili olur? Dil öğretiminin amacına ulaşıp ulaşılmadığını görmek için en uygun değerlendirme aracı nedir?" ve benzeri sorulara cevap bulacağımız türden bir yöntembilim içeriğini kastediyorum. Belki böyle sorular için tek doğru cevap yoktur. Her birimiz, onları kendi bakış açımızdan cevaplandırmak durumunda olabiliriz. Bununla birlikte, bazı alternatifler hakkında bilgilendirilen öğretim elemanı adaylarının alan çalışmalarında daha iyi kararlar verecek duruma geleceğine inanıyorum.

Bir şey daha söyleyeyim. Alanla ilgili literatürün bizim açımızdan çok iyi öğrenilmesi gerektiğini düşünüyorum. Kaldı ki "Şu dersi ben dolduramıyorum." diyen arkadaşlarımız da var. Ben bu derse giriyorum iki saat yetmiyor diyen arkadaşlarımız da var. Bizim en önemli eksikliğimiz metodolojik bilgi ve beceri eksikliğidir diye düşünüyorum. Yeni jenerasyonun (müstakbel akademisyenler) bu hususta yetiştirilmesi, olgunlaştırılması gerekir ki bunların üstesinden gelelim. Yoksa isimleri ve içerikleri kabul edilebilir bu dersler, şekil olarak vardır sadece. Uygulamada, alan çalışmalarında bu dersler işlevsiz hale gelebilirler.

Latif Beyreli: Bizim burada yazacağımız kırk-elli ders çalıştayı tekli olarak sunulacaksa bütün alt bölümleri de kapsaması için "İleri dil bilgisi" gibi bir ders koyulmasının iyi olacağını düşünüyorum. Bir başka konu; "Osmanlıca" konusu. Mesela bir öğrencimize çocuk dergilerini/kitaplarını, metinlerini taramalarını istediğimizde 1928'den daha eski metinleri değerlendiremiyorlar. Hâlbuki çok büyük bir birikim var. Bu manada lisans programındaki iki dönemlik "Osmanlıca" dersi yeterli olmuyor. Takviye olarak yalnızca yüksek lisans aşamasında "İleri Osmanlıca" dersi eklenebilir. İlm-i kitabet, ilm-i kıraat diye bir sürü kitap var ama öğrenciler bu kitaplara ulaşamıyor, bu kitapları anlayamıyor. En azından bu alanda akademik çalışma yapacakların entelektüel olarak bir düzeye gelmesi gerektiğini düşünüyorum. Doğru ya da yanlış, geçerli ya da değil, güncel veya arkaik birtakım şeyler geçmişimizde var. Ama ulaşmakta sıkıntı yaşanıyor. Her türlü tartışmanın ötesinde bir realite olarak bizim de kaynak dilimiz Osmanlıcadır diye düşünüyorum.

* İleri Osmanlıca

Mustafa Altun: Öğrencinin ders döneminde belki tam şekillenmiyor ama kafada az çok öğrencinin alacağı ders bunlarla sınırlı olmamalı. Lisansta da ders alabilir. Tez bunu gerektiriyorsa lisansta da alabilir. Sadece bu derslerle sınırlamak olmaz. Projeksiyon cihazıyla ilgili, Osmanlıca ile ilgili bir metin görmüştüm. Ama buna ulaşabilen sınırlı.

Ahmet Kırkkılıç: Yönetmelik lisansta alınan dersleri almayı müsaade etmiyor hocam.

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

Firdevs Güneş: Kırka yakın ders alıyor. Bir doktora öğrencisi kırk ders alırsa ne olacak. Bu kadar çok dersin sonu yok. Tamam, Osmanlıca Türkçesi ama niye Kore'deki kitapları öğretmiyoruz vs. uçsuz bucaksız. Osmanlıca gibi bir ders koyuyorsak diğer dillerden de inceleme açısından koyabiliriz. Bir çocuk belki Osmanlıca için bir araştırmaya yapacak ama diğerleri yapmayacak. Yani biri bir araştırma yapacak onu tüm programa yükleyemeyiz. Koyacağımız dersler tümüne yardımcı olmalı. Buraya çok daha fazla ders de koyulabilir. Önemli olan olmazsa olmaz dersleri seçmemiz lazım.

Suat Ungan: Tecrübemi söyleyeyim. Bizim öğrencilerimizin kapasite kalitesi gittikçe düşmektedir. Biz bu kaliteli dersleri koyuyoruz ama öğrencilerin bunu anlamakta ciddi derecede zorluklar çekeceği kanaatindeyim. Ben birinci ders dilekçe öğrettim. İkinci ders uygulattım. İkinci hafta ödev istedim bu dilekçeleri ekrana yansıtım tek tek hatalarını gösterdim, bir iki hafta sonra yaptığımız sınavda dilekçe sorusu sordum, sınıfta dilekçe yazamayan birçok öğrenci çıktı. Öğrencilerimizin durumu çok berbat, Öğrenci bir ayda On bin mesajı bitiriyor, on bin de karşından geliyor, eder sana yirmi bin, Üç kelime bir mesaj attı dersek ayda altmış bin kelime kullanmış demektir. Bu da yüz elli sayfalık altın oran dediğimiz bir kitabı aylık olarak oluşturabiliyorlar. Ancak dilekçe yazamıyorlar. Biz TS'den öğrenci alıyoruz. TS ile gelen öğrencilerin durumu ortada bu şartlarda bizim öğretmenlere yönelmemiz lazım. Bizim öğrencilerimizin %10'u bile öğretmen olamıyor.

Bizdeki tezlerin ana problemi şu. Biz problem aramıyoruz. Biz YÖK'ü arıyoruz. Yapılmayan bir tez varsa onu yapıyoruz. Problemi nasıl bulacağız? Öğretmen sahaya inmiştir, onun tez

Lisansüstü Eğitim-Dersler

yapması, onun problemi bulup bu problemi Yüksek lisansta aldığı metodolojiyle halletmesi gerekir. Hangi öğrenciye giderseniz gidin beyinde problem yok. Öğrencilerin %80i bilimsel araştırma dersini alamıyor.

Eğitim derslerinin yanında geçmişi de inkâr edemeyiz. Sevdirmeden öğretmeye çalışıyoruz. Yunus Emre'yi sevmeyene biz Yunus Emre'yi öğretemeyiz. Dil bilinci, dil kültürü vermeden tarihimizi veremeyiz. Elbette eğitim dersleri olacak ama geçmişi de inkâr edemeyiz. Sevdiremediğimiz için de öğretemiyoruz. Yunus Emre'yi anlamayan Türkçeyi sevemez. Biz dil kültürü vermeden Türkçeyi öğretmeye kalkıyoruz. Geçmişte Adam Türkçe yazdığı için özür dilemiştir sizlerden. Bizim bu dile vefa borcumuz var, onu yerine getirmemiz bu millete dil bilinci vermemiz lazım, tarihimizi kültürümüzü sevdirelim sonra eğitimi verelim.

Ahmet Kırkkılıç: Enstitü müdürü olarak eğitimde araştırma yöntemleri dersini ben zorunlu kılmışım. İstatistik hocam yeterli olmadığı için bunu da isteğe bağlı ancak zaruri bir ders olarak yapmıştım. Dolayısıyla bizim ölçme değerlendirme hocalarımızın olması gerekiyor. Bu boşluğu doldurmamız gerekiyor.

Firdevs Güneş: Tez konuları da aşağı yukarı verildi. Tez konuları nitel, nicel olabilir. Şöyle tez konularından bir kesit sunuyorum. Genellikle beceri geliştirme tezleri hazırlanmaya başlandı. Türkçede şuna çok ihtiyacımız var. Doğrudan becerileri geliştirme. Bunun programlarına, uygulamalarına çok ihtiyacımız var. Giriş koşulları ile ilgili olarak ne

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

düşündünüz Havva Hanım giriş koşulları için ne tartışılmasını istiyorsunuz? Lisansı Türkçe öğretimi bölümü mezunları girecek.

Havva Yaman: Hangi lisans düzeyinden mezun olanlar yüksek lisans programlarına kabul edilmeli? Dil bilim, Türk dili edebiyatı vs.

Firdevs Güneş: Lisansı Türkçe öğretmenliği olanlar girebilecek. Türkçe öğretmenleri yüksek lisansa başvurabilecek.

Alpaslan Okur: Şimdi bazı üniversitelerimiz sınır tanımıyor, her bölümden öğrenci yüksek lisansa başvurabiliyor. Ama bazıları sadece Türkoloji ve Türkçe, bazıları sadece dil bilim gibi.

Havva Yaman: Sınıf öğretmenliği ve okul öncesi öğretmenliğini ekleyen üniversiteler oldu. Bir dönem biz de yapmıştık. Bunların tartışılmasını istiyoruz.

Eyyup Coşkun: Türkçe eğitimi lisansüstü başvuru koşulları konusunda şu anda sadece Türkoloji'yle sınırlı tutmak gibi bir tutum var. Bizim bölümde de böyle doğrusu. Bu konuda biraz daha geniş düşünmek lazım. Ben hep şöyle bir arayış içindeyim. Mesela iyi bir bilgisayarıcı bulsam da onunla bir Türkçe öğretim materyali hazırlayabilsek. O benim bilgisayar eksikliğimi ben onun Türkçe eksikliğini kapatabilsem. Teknoloji kullanarak Türkçe öğretimi adına yeni bir şeyler geliştiresek. Üzerinde kafa yorduğum ancak öğrencilerimin yabancı dil sorunu yüzünden tezlerde girmekte zorlandığım konular var. Ben bir noktaya kadar getirmişim ya da bir bakıl açısı kazanmışım ancak yüksek lisans öğrencisini o konuda

sıfırdan başlatıp sonuna kadar götürecektir durumda değilim. Çok iyi yabancı dili olan öğrenciyle şu konuyu konuşabilirsek, bu konuyu Türkiye'ye taşıyabilirsek, dediğimiz durumlar çıkıyor. Sınıf öğretmenliğiyle ilgili mesela çgik yazıyı konuşabilirsek. Yani çalışılacak konuya göre farklı disiplinleri bir araya getirmek lazım. Belki ne olursan ol yine gel, deyip Türkçe bölümü ve Türkoloji kökenli öğrencilerinin geride kalmasına yol açmak doğru olmaz ama her dönem hocaların çalıştırabilecekleri projelere göre zihinlerinde olgunlaştırarak getirdikleri araştırma konularına göre belli sayıda ayrı bir kontenjan ilan edebilir. Örneğin her zaman ilan edilen kontenjanın dışında iki tane de ben şöyle bir konuda çalışacağım deyip bir tanesi bilgisayar mühendisliği mezunu olsun diyebilir. Bunun garipsenmemesi lazım.

Firdevs Güneş: Hocam sadece sınıf öğretmenliği ve dil eğitiminden gelenleri açıkta bırakalım.

Eyyup Coşkun: Hocam sınıf öğretmenliğini örnek olarak verdim. Sınıf öğretmenliği tabii ki yakın ama genel olarak hocanın zihninde tuttuğu proje bazında düşünülebilir. Hoca bana şu alanda iyi olan bir öğrenci lazım, ben şöyle bir konu üzerinde çalışacağım bu çalışmada dilci olsun sınıfçı olsun diyebilir. Hocanın projesi bazında öğrenci alınabilir. Mesela bizim bölgede Arapça konuşuluyor. Arapçası iyi olan bir çocuk olursa ben iki dilliliği Türkçe eğitimi üzerine etkisi konusunda çok iyi bir çalışma yapabilirim. Onun Arapçasından faydalanıp orijinal bir iş yapabilirim. Böyle bir konuda Türkçe öğretmenliği mezunu olup da Arapçası olmayan bir öğrenci yerine Türkçe bölümü dışında Arapça bilen bir öğrenciyle çok iyi bir çalışma çıkarabilirim.

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

Firdevs Güneş: Şimdi yüksek lisans-doktora programının amacı nedir? Bir dalda ileri düzeyde çalışma yapmak o alana katkıda bulunabilmek. Şimdi Arapçadan gelen bu işi yapabilirse tamam. Ya olmazsa? Yani şunu demek istiyorum bir yere giremedim bari Türkçe bölümüne gireyim, anlayışından kurtarmak çok önemli. Bir alanda yüksek lisans-doktorayı isteyerek, bu alanda uzmanlaşmak isteyerek severek gelmeli. Hani hiçbiri olmadı bari bu olsun deyip geldiği zaman sıkıntı olabilir. Bunun önüne geçmemiz lazım. Ama öbür tarafta yaşam boyu öğrenme diye bir şey var. Birden fazla bölümde yüksek lisans -doktora yapma, çift ana dallar vs. çok yoğun. Eskiden bunlara çok dar bakıyorduk. Tıpla mühendislik bile birleşiyor. Şimdi disiplinler arası yetiştirmenin yararlarını görüyoruz. Farklı alanlardan gelenlerin de elbette o alana katkı sağlayabilir. Burada herkese mi açık yoksa belli dalara mı açık onu belirlemek lazım. Çeşitli dil bölümlerinden gelenlere açık olmalı. Diyelim ki işte sınıf öğretmenliği gibi daha net belirleyici olmalı. Yine de nereden gelirse gelsin, belli bir düzeyde olması gerekiyor. Bunun da bir ölçümü kriteri olmalı diye düşünüyorum.

Mustafa Durmuş: Hocam lisanstan öğrenciler alınıyor, arkasından yüksek lisanstan alan içinden öğrenciler alınıyor. Dolayısıyla bölümün kendini yenilemesi zorlaşabilir. Dolayısıyla bunun önünü açmakta yarar var. Bilimsel hazırlık dersleri zorunlu hale gelebilir. Dolayısıyla kariyerinde Türkçe eğitimi bölümünde yapmak isteyenler bu dersleri alarak sahada bu boşlukları zaman içinde doldurabilir. Bundan sonrası da artık akademisyenin disiplinler arası çalışma girişimciliğine kalıyor. Eyyup Hocama kesinlikle katılıyorum.

Onun da dediği gibi farklı alanlardan gelenlerle çalışmalar yapılabilir. Arapça bölümünden kişilerle yapabilir. Bir de disiplinler arası çalışma biraz yaygın olmadığı için problemler biraz da buradan kaynaklanıyor.

Suat Ungan: Aslında hocam doğru diyor. Avrupa'ya bakarak bu formasyonu getirmişlerdi. Ama adam tıpa gitti sevmediyse o alandaki bilgisini kullanarak biyoloji öğretmeni olabilsin diye ama bir baktık ki bizim Türk diline Arapçacılar geldiler başta. Ekmek kapısına dönüştü bizim bölüm. Hatta ileri gittiler. Yüksek lisans da açtılar. Matematiği olanlar ALES' ten yüksek alıp Türkçecilerin önünü kapattılar. Belki böyle bir iki kontenjan olabilir ama herkes girerse zaten ekmeğin kapısı Türkiye'de ciddi bir problem, sonrasında geleceğe dönüştürülüyor. Bir zaman sonra da bu alışkanlık haline getirilince daha büyük problemler de geliyor.

Firdevs Güneş: Belki oran getirilebilir. Yüksek lisansa alınacak şu sayının şu kadarı Türkçe bölümünden şu kadarı da şu şu bölümlerden alınacaktır diye.

Latif Beyreli: Hangi bölümden gelirse gelsin. Oran sınırlaması kontenjan sınırlaması olmamalı. İlgiliz bir bölümden bir öğrenci de bu programlara başvurursa, ALES'i yüksek bile olsa ALES'ten sonra bilimsel değerlendirme ve mülakat sınavında bunun elemesi zaten yapılıyor. Durum böyleyken bir sınırlamaya gitmenin Türkçe eğitimi alanını da sınırlayacağı ortadadır.

Suat Ungan: Yapmıyoruz.

Ahmet Kırkkılıç: Yapmıyoruz işte.

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

Alpaslan Okur: Hocam Marmara yapıyor. Pek çok üniversite sadece ALES ve diploma notuyla alıyor.

Latif Beyreli: Yapılmaması yanlış.

Ahmet Kırkkılıç: Onu öyle diyemeyiz. Hiç kimse böyle yüzde yüz haklı değildir. İkisinin de avantaj ve dezavantajı var.

Latif Beyreli: Psikoloji eğitimi almış biriyle psikolinguistik bir çalışma yapılabilir. Tıp bitirmiş biriyle farklı bir çalışma yapılabilir. Anlatmak istediğim şu; biz bir bilimsel değerlendirme yaparsak "her gelene kapımız açık" düşüncesini zaten ortadan kaldırmış oluruz. Eleme yaparız. Hakikaten bu işi becerebilecek öğrencileri alırız. Lisanstan dersler alır, başka bir şekilde takviye yapılabilir. Hazırlık eğitimi görür. Alan ve kontenjan sınırlaması değil, hiçbir sınırlama olmasın, biz bir şekilde onları seçerek ve yetiştirerek onlardan faydalanabiliriz. Bu durum alana bir zenginlik katar. Disiplinler arası çalışmalar bizim farkında olmadığımız katkılar sağlayabilir.

Firdevs Güneş: Alımlarda zaten ALES ve ortalama sıralaması yapıyoruz

Aziz Kılınc: Bizde de öyleydi. Ama sonradan %20'lik bir sınav yapıyoruz. Hiç alakasız öğrenci ilahiyatta denedi olmadı, şurada denedi olmadı, bir de Türkçeyi deneyeyim şeklinde. Geliyor yapması gerekenlerin de yapmak isteyenlerin de önünü tıkiyor. Kırk alan öğrencide vardır bir şey. O yüzden kırk barajı koyduk. Mesela matematikten gelmiş, doksan ALES almış başka bir şey yok. Matematik yapmış gelmiş. Programı

dolduruyor sen de bir şey yapamıyorsun yani. Kırk-otuz alsın onu görelim, bu bir fikir verir zaten bize.

Ahmet Kırkılıç: Sayın Nejat Birinci'yle kırk beş dakika konuştum. Aynen şu cümleyi kurdu: "Şimdi ben kendi öğrencimi alamayacak mıyım?" Çok önemli bir şahıs. Aynen bunu söyledi. Ben kendi öğrencimi alacağım diyor ve Türkiye'nin çok önemli bir şeyini söyledi. Dolayısıyla Eyyup Bey'in söylediği gayet sınırlayıcı ve düzenli. Sınav yaparız yapmayız. Kontenjan belirlenebilir. On kontenjan var ise iki tane de diğer bransa ayrılır. Yönetmeliklerde de YÖK'te de öyle zaten. On iki-otuz saat arasında bilimsel ağırlıklı ders verilebilir. Ben şahsen Türk dili edebiyatı bölümlerinden gelenlere on üç saat, sınıf öğretmenliğinden gelenlere on sekiz, diğer branşlardan gelenlere belki yirmi sekiz saat uygulayarak bilimsel yeterliliklerini sağlamaya gayret ettim.

Firdevs Güneş: Başka görüş?

Mehrali Calp: Karşıt bir görüş. Bence disiplinler arası çalışmalar burada ifade olunduğu anlamda değil, iki akademisyenin bir araya gelip bir problemi çözmesi olarak anlaşılmalı. Öğrenme güçlüğü olan bir öğrencinin dil gelişimi üzerine bir çalışma yapılacaksa bir psikolog ile bir dilci bir araya gelerek disiplinler arası kapsamında çalışabilir. Disiplinler arası çalışmaktan ben bunu anlıyorum.

Bence lisansüstü öğrenim için seçilecek adaylar hususunda biraz kıskanç olmak lazım. Burada Türkçe öğretmenliği, Türk dili edebiyatı bölümleri veyahut dil bilimden mezun olanlar ile başka bölümlerden gelenlerin lisansüstü öğrenim için aynı kulvarı paylaşmalarının temel bilgi, beceri ve yatkınlık

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

bakımından denk olacağını düşünüyorum. Suat Bey'e atıfta bulunuyorum. Ekmek kapısı, başka bir yere gidemedim bence Türkçe Eğitimi alanına devam edeyim gibi yaklaşımlar bence işi sulandırmaktır. Görüşümü açıklamama fırsat verdiğiniz için teşekkür ediyorum.

Firdevs Güneş: Peki, hemen yazdık, Türkçe eğitimi bölümüne öğrenci alırken diğer alanlar için kontenjan sınırlaması yapılmalı, bilimsel hazırlık programı verilebilir, ALES, not ortalaması, bilim sınavı, özel öğrencilik. Yabancı dil barajı.

Mustafa Altun: Hoca referansıyla alımla ilgili olarak bir yerde okuyor çocuk. Onu en iyi hocaları tanıyor. Batıda yapıyor ama bizde biraz farklı anlaşılıyor. Bu belki bizim ve öğrencinin açısından da nitelikli öğrencinin gelişi açısından da gerekli diye düşünüyorum.

Firdevs Güneş: Peki, ona özel öğrencilik diyelim. Alınır denenir. Daha sonra sürecin içindeki duruma göre, bazılarında izin verilir. Uygunsa devam eder. Değilse etmez. Başka bir öneri?

Suat Ungan: Yabancı dil olarak acı bir tecrübemiz var. KTÜ' de teknik üniversite olduğu için böyle bir şey istiyor. İki yüz on tane talep var ama öğrencimiz yok. Sebebi dil. 55 müracaatta istiyor. Derse başlamak için 60 istiyor. Olmayan bir yıl eğitime alıyor. Bir yıl sonra da kendi sınavını yapıyor, dinleme, konuşma, okuma, yazma şeklinde. Geçemeyeni de atıyor. Böyle olunca da biz Türkçeci olarak öğrenci bulamıyoruz. Yabancı dil olsun ama iki artı iki dördtür, bizden beşi istiyorlar.

Lisansüstü Eğitim-Dersler

Firdevs Güneş: O sınava İngilizce öğretmenliği bölümünden öğrencileri alsınlar. Tezsiz yüksek lisansta bir şey istemiyorlar ama bu çok sıkıcı bir durum olmaya başladı. Uzaktan eğitim ile yüksek lisans da çok sıkıcı olmaya başladı.

Ahmet Kırkkılıç: Mesela Türkçe de elli kişilik ayrı bölüm açtık. Birincisinde şu andan itibaren on altı kişi devam ediyor. İkincisinde de 11 kişi devam ediyor. Ve bunların aldıkları dersler de 30 saatten 42 saate kadar. Bir de dönem projesi hazırlıyorlar. Normal yüksek lisansta 21 saatte bitiriyorlar. Bunlar 30-42 saat ders almak durumundalar. Tezsiz yüksek lisans olsun uzaktan eğitim olsun fiilen ciddi ciddi ders alıyorlar yani.

Firdevs Güneş: Uzaktan eğitim bazı bölümlerde hiçbir şart aramıyor. Onun yetersiz olmaya başladığı, düzeyi çok düşürdüğü konusunda sıkıntılarımız var. Peki, ben çok teşekkür ediyorum. Sözü hocama devrediyorum.

SAKARYA
ÜNİVERSİTESİ

II. Türkçe Eğitim Bölümleri Çalıştayı

KAPANIŞ

İsmail Güleç

Katılımcılara, misafirlere, öğrencilere çok teşekkür ederim. Saat 9.30'da başladı. Saat 5.30 oldu ve kimse yerinden kalkmadan büyük bir dikkatle dinledi. İnşallah yapılan konuşmaları yapılan sunuları videomuz kaydetti, arkadaşımız yazıya geçirdi. Bir yerden kaçırırsak diğer yerden yakalayalım diye tedbirli davrandık. Bunları bir metin haline çevirip yayınlamadan önce bir takım düzeltmeler için sizlere göndereceğiz. Konuşma diliyle konuşma esnasında söylenenleri olduğu gibi aktarılmasını istemeyebilirsiniz. Veya sonradan aklınıza gelecek eklemeler düzeltmeler olabilir. Düzeltmeleri yaparak hemen bize gönderirseniz inşallah bu yaz bitmeden sizlere çalıştayımızın kitapçığını göndereceğiz. Sadece size değil, buraya katılmayan tüm Türkçe eğitimi bölümlerine göndereceğiz. Böylece Türkçe derslerini programlarken, derslerimizi güncellerken hocalarımız belki buradaki havuza yazdığımız dersleri -isim fark edebilir tabi seçebilirler. Veya vermiş olduğu ders ile ilişkilendirip, yeniden tanımlayabilir, güncelleyebilir. Bunlar çalıştayımızın semeresi olacaktır. Burada yazılan derslerin hepsinin programda yer alamayacağını biz de biliyoruz. Belki birkaçı. Aslında hocam da çok güzel örnekler verdi. Mevcut programda çok enteresan dersler var. Hakikaten üzüntü verici, üzülerken karşılayacağımız ders isimleri olduğunu gördük. Bunlar da bu vesileyle belki değerlendirilme imkânı bulur. Yeni açılmakta olan bölümlerimiz ve mevcut bölümlerimiz de derslerini güncellerken bu dersleri düşünürlerse çalıştayımızın başarıya ulaştığını söyleyeceğiz.

İnşallah seneye bir aksilik olmazsa sadece münhasıran tezleri, tez konularından tutun da yöntem ve metotla ilgili hususlar, konu ve danışman öğrenciyle ilgili ele alınacağı hususları ele almak ve yine böyle bir sonuç almak üzere bir metin oluşturmak üzere eğer daha güncel ve önemli bir konu olmazsa çalıştay yapmayı düşünüyoruz. Üçüncüsünün konusunu şimdiden -daha güncel bir konu önümüze gelmezse- bu yönde yapmayı düşünüyoruz. Kesin kararımız değil tabi. Ve amacımız inşallah bu çalıştaylara devam ederek ülkemizde Türkçe Eğitimi Bölümü tarihine bir katkı sağlamak. İşte on sene sonra on tane çalıştay raporuyla tecrübe ve birikimi ileriye doğru taşımak istiyoruz. İnşallah bunu sizlerin desteği, ilgi ve iltifatıyla gerçekleştireceğiz.

Ben, hepinize ayrı ayrı teşekkür ediyorum. Bir sonraki çalıştayı gerçekleştirmemizi nasip etmesi için Allah'a dua ediyorum ve ayrılacak hocalarımıza kazasız, belasız bir yolculuk diliyorum.

SAKARYA
ÜNİVERSİTESİ

SAKARYA
ÜNİVERSİTESİ

SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Sakarya Üniversitesi Hendek Kampüsü, E Blok, Kat 2 Hendek 54300 Sakarya
E-posta: egitim@sakarya.edu.tr Tel: (0264) 614 24 64 Faks: (0264) 295 74 92
www.egitim.sakarya.edu.tr www.suje.sakarya.edu.tr

ISBN- 978-605-4735-14-4-94